

**TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN KENTSEL YOKSULLUKLA
MÜCADELEDE ROLÜ: ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ**

Dilara YEŞİLDAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zuhal ÖNEZ ÇETİN

Uşak

Eylül, 2019

**TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN KENTSEL
YOKSULLUKLA MÜCADELEDE ROLÜ: ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ**

Dilara YEŞİLDAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Bölümü

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zuhal ÖNEZ ÇETİN

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül,2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN KENTSEL YOKSULLUKLA MÜCADELEDE ROLÜ: ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ

Dilara YEŞİLDAĞ

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zuhal ÖNEZ ÇETİN

En genel anlamı ile yoksulluk, insanların hayatlarını devam ettirebilmek için yeterli olanaklara sahip olamaması yani yokluk durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluğu tanımlamada hangi parametrenin baz alındığına bağlı olarak yoksulluk tanımı da farklılaşmakta ve yoksulluk tipleri ortaya çıkmaktadır.

Neo-liberal ekonomik politikaların uygulanmasıyla birlikte, kapitalizm ve küreselleşme, etkilerini toplumda daha fazla hissettirmeye başlamış; zengin ülkeleri daha da zenginleştirirken; üçüncü dünya ülkelerini daha da yoksullaştırmaktadır. Bunun sonucu olarak gelir dağılımında eşitsizlikler artmakta; zenginler ile yoksullar arasındaki uçurum da büyümektedir.

Bu çalışmada, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede rolü Yenidoğan ve Gazipaşa Mahallesi örneklemi ile analiz edilmektedir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin sunduğu gıda, eğitim, konut barınma ve yakacak, sağlık, iş ve istihdam, diğer sosyal yardım ve hizmetler gibi sosyal yardımlar değerlendirilmekte ve yetersiz olunan noktalarda öneriler ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yoksulluk, Kentsel Yoksulluk, Yerel Yönetimler, Büyükşehir Belediyesi, Eskişehir.*

ABSTRACT**THE ROLE OF THE FIGHT AGAINST POVERTY IN THE URBAN
METROPOLITAN MUNICIPALITIES IN TURKEY: THE EXAMPLE OF
ESKİŞEHİR PROVINCE**

Dilara YEŞİLDAĞ

Department of Kamu yönetimi

Social Sciences Institutes Uşak University, September 2019

Advisor: Assistant Prof. Dr. Zuhal ÖNEZ ÇETİN

Poverty, in its most general sense, is defined as the lack of adequate means to sustain people's lives. The definition of poverty differs depending on which parameter is used to define poverty, and poverty typologies emerge.

With the implementation of neo-liberal economic policies, capitalism and globalization have begun to make their impact more visible in society; enriching the rich countries; it further impoverishes the third world countries. As a result, inequality in income distribution increases; the gap between the rich and the poor is growing.

In this study, the role of Eskişehir Metropolitan Municipality in fight against poverty was analyzed with the samples of Yenidoğan and Gazipaşa Neighborhoods. Social assistance such as food, education, housing housing and fuel, health, work and employment, other social assistance and services offered by the Eskişehir Metropolitan Municipality have been evaluated and recommendations have been made at the points that are insufficient.

Keywords: *Poverty, Urban Poverty, Local Governments, Metropolitan Municipality, Eskişehir.*

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı (Kamu Yönetimi) Yüksek Lisans Programı 164011014 No'lu öğrencisi Dilara YEŞİLDAĞ'ın "TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİN KENTSEL YOKSULLUKLA MÜCADELEDE ROLÜ: ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ" başlıklı tezi 29/08/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Zuhâl ÖNEZ ÇETİN	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Yurdanur URAL USLAN	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Onur KULAÇ	

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

ÖNSÖZ

“Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Kentsel Yoksullukla Mücadelede Rolü: Eskişehir İli Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi her safhasında emek barındırmaktadır. Yüksek lisans çalışmam boyunca birçok kişi ve kuruluşun desteğini gördüm. Öncelikle bu zorlu süreçte yardımlarını esirgemeyen, bana karşı göstermiş olduğu ilgi, yardım, öneri ve sabrından dolayı değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Zuhâl ÖNEZ ÇETİN’e sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Eğitim hayatım boyunca beni her zaman desteklemiş olan merhum dedem Ali Sait YEŞİLDAĞ’a, bu zorlu süreçte hiçbir fedakârlıktan kaçınmayarak maddi ve manevi varlıklarını hep hissettiğim, evlatları olmaktan gurur duyduğum babam Dursun Kaya YEŞİLDAĞ’a, annem Sevgi YEŞİLDAĞ’a ve çok kıymetli aileme, araştırmamın tüm aşamalarında desteğini esirgemediğim yanımda olan nişanlım Abdulkadir DÖNMEZ’e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca alan çalışmasının gerçekleştirildiği Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili Fatoş YÜKSEL’e, Yenidoğan Mahallesi muhtarı Sabit KÖRPE’ye ve Gazipaşa Mahallesi muhtarı Gülnazik YÜKSEL’e teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, çalışmamda emeğini ve ilgisini benden esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yurdanur URAL USLAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Dilara YEŞİLDAĞ

Doğum Yeri ve Tarihi : Giresun / 13.12.1994

Öğrenim Durumu

Lisans Öğretimi : Celal Bayar Üniversitesi İİBF / 2012-2016 / 3,69

Yüksek Lisans Öğretimi : Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü / 2016- Halen

Sınav Puanları

ALES(EA) 2019: 81,66

YÖKDİL 2018: 83,75

İletişim

E-posta adresi : dlryslgd599@gmail.com

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xvi
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM:YOKSULLUK KAVRAMI VE TARİHSEL OLARAK YOKSULLUĞUN DÖNÜŞÜMÜ.....	12
1.1.YOKSULLUK KAVRAMI.....	12
1.2. YOKSULLUK TANIMLARI.....	14
1.3.KÜRESELLEŞME VE YOKSULLUK TİPOLOJİLERİ.....	22
1.3.1. Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluk.....	24
1.3.2.Gelişmiş Ülkelerde Yoksulluk.....	27
1.4.DÜNYA'DA TARİHSEL OLARAK YOKSULLUĞUN DÖNÜŞÜMÜ VE YOKSULLUKLA MÜCADELE.....	29
1.4.1. İngiltere.....	30
1.4.1.1. Eski Yoksullar Yasası.....	31
1.4.1.2. Yeni Yoksullar Yasası.....	32
1.4.2. Almanya.....	33
1.4.3. Roma ve İspanya.....	34

1.5.GENEL DEĞERLENDİRME.....	35
2.BÖLÜM:TÜRKİYE’DE KENTSEL YOKSULLUKLA MÜCADELE VE TARİHSEL DÖNÜŞÜMÜ.....	38
2.1.TÜRKİYE’DE KENTSEL YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ.....	38
2.1.1.Hane halkı büyüklüğü.....	39
2.1.2.Eğitim Seviyesi.....	39
2.1.3.Cinsiyet.....	40
2.1.4.Bölgeler.....	41
2.2.TÜRKİYE’DE KENTSEL YOKSULLUĞUN TARİHSEL SÜRECİ.....	42
2.2.1.Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	42
2.2.2.Cumhuriyet Kuruluş Dönemi.....	44
2.2.3.Çok Partili Hayata Geçiş ve 1960 Dönemi.....	45
2.2.4.1980 Sonrası Dönem.....	47
2.2.5.2000 ve 2000 Sonrası Dönem.....	49
2.3.TÜRKİYE’DE KENTSEL YOKSULLUK VE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ.....	50
2.3.1.1961 ve 1982 Anayasası: Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimler.....	51
2.3.1.1.İl Özel İdare ve Köy.....	53
2.3.2.Belediye ve Büyükşehir Belediyeleri.....	55
2.3.3.2000 Sonrası Kalkınma Planları ve Yoksullukla Mücadelede Büyükşehir Belediyeleri.....	57
2.4.GENEL DEĞERLENDİRME.....	59
3.BÖLÜM:ESKİŞEHİR ALAN ÇALIŞMASI.....	61

3.1.KİŞİSEL BİLGİLER VE YOKSULLUK VE SOSYAL YARDIMLAR İLE İLGİLİ SORULARIN CEVAP DAĞILIMLARI.....	64
3.1.1.Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Cevap Dağılımları.....	64
3.1.2. Yenidoğan Mahallesi Farklı Gruplar Arası Spearman’s Correlations.....	84
3.1.3.Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Cevap Dağılımları.....	88
3.1.4. Gazipaşa Mahallesi Farklı Gruplar Arası Spearman’s Correlations.....	106
3.2.GENEL DEĞERLENDİRME.....	110
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	113
KAYNAKÇA.....	120
EKLER.....	129
EK1. “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Kentsel Yoksullukla Mücadelede Rolü: Eskişehir İli Örneği” Konulu Tez Çalışması Yenidoğan ve Gazipaşa Mahallelerinde Uygulanan Anket.....	129
EK2. “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Kentsel Yoksullukla Mücadelede Rolü: Eskişehir İli Örneği” Konulu Tez Çalışmasına Yönelik Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Müdür Vekiline Yöneltilen Sorular.....	132
EK3. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi’nin Performans Planı ve Faaliyet Raporları.....	133
EK4. Uşak Üniversitesi Etik Kurul İzin Belgesi.....	137

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yenidoğan Mahallesi Cronbach Alfa Analizi.....	6
Tablo 2. Gazipaşa Mahallesi Cronbach Alfa Analizi.....	7
Tablo 1.2.1. Mutlak Yoksulluk Oranları(% , 2009-2015).....	15
Tablo 1.2.2. Satınalma gücü paritesi(SGP) Kullanılarak Hesaplanan Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2013-2016 Türkiye.....	16
Tablo 3.1. 2015-2018 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Harcama Miktarları.....	63
Tablo 3.1.1.1. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Aile Konumuna Göre Dağılımı.....	64
Tablo 3.1.1.2. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarından Aile Reisi ve Eşlerinin Sosyal Yardımların Yeterliliği Hususunda Mann Whitney U Testi.....	64
Tablo 3.1.1.3. Yenidoğan Mahallesindeki Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı.....	66
Tablo 3.1.1.4. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	67
Tablo 3.1.1.5. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Mesleğe Göre Dağılımı.....	68
Tablo 3.1.1.6. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	68
Tablo 3.1.1.7. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Güvenlik Durumuna Göre Dağılımı.....	69
Tablo 3.1.1.8. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Ev Sahipliğine Göre Dağılımı.....	70
Tablo 3.1.1.9. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Kendilerini Yoksul Olarak Görüp/Görmemelerine Göre Dağılımı.....	71
Tablo 3.1.1.10. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Yoksulluk Nedenlerine Göre Dağılımı.....	71

Tablo 3.1.1.11. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden Sosyal Yardım Alıp/Almamalarına Göre Dağılımı.....	72
Tablo 3.1.1.12. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı.....	73
Tablo 3.1.1.13. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Yoksullukla Mücadelede Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı.....	73
Tablo 3.1.1.14. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Resmi Kurum ve Kuruluşlarından Yardım Alıp/Almamalarına Göre Dağılımı.....	74
Tablo 3.1.1.15. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Yardımlar Hakkında Görüşleri.....	75
Tablo 3.1.1.16. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Gıda Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	75
Tablo 3.1.1.17. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eğitim Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	76
Tablo 3.1.1.18. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Konut/Barınma ve Yakacak Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	77
Tablo 3.1.1.19. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Sağlık Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	77
Tablo 3.1.1.20. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının İş/İstihdam Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	78
Tablo 3.1.1.21. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Diğer Sosyal Yardım ve Hizmetler ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	79
Tablo 3.1.1.22. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarısına Göre Dağılımı.....	79
Tablo 3.1.1.23. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Büyükşehir Belediyesini Başarısız Bulma Nedenleri.....	80

Tablo 3.1.1.24. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarı Durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden Sosyal Yardım Alanların Aldıkları Sosyal Yardım Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi.....	82
Tablo 3.1.2.1. Diyaliz hastaları taşıma yardımları*Yol yardımları Spearman's Correlations.....	84
Tablo 3.1.2.2. Giysi Destek Mağazaları*Okul Forması Yardımları Spearman's Correlations.....	85
Tablo 3.1.2.3. Maya Mikro Kredi*Es Çocuk Evleri yardımları Spearman's Correlations.....	86
Tablo 3.1.2.4. Özel durumu olanlara yapılan gıda yardımları (Çölyak hastaları, PKU hastaları)*Hasta bezi yardımları Spearman's Correlations.....	87
Tablo 3.1.3.1. Gazipaşa Mahallesindeki Katılımcıların Aile Konumuna Göre Dağılımı.....	88
Tablo 3.1.3.2. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarından Aile Reisi ve Eşlerinin Sosyal Yardımların Yeterliliği Hususunda Mann Whitney U Testi.....	89
Tablo 3.1.3.3. Gazipaşa Mahallesi Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı.....	90
Tablo 3.1.3.4. Gazipaşa Mahallesindeki Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	91
Tablo 3.1.3.5. Gazipaşa Mahallesindeki Katılımcıların Mesleğe Göre Dağılımı.....	91
Tablo 3.1.3.6. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	92
Tablo 3.1.3.7. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Güvenlik Durumuna Göre Dağılımı.....	92
Tablo 3.1.3.8. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Ev Sahipliğine Göre Dağılımı..	94
Tablo 3.1.3.9. Gazipaşa Mahallesi Katılımcıların Kendilerini Yoksul Olarak Görüp/Görmemelerine Göre Dağılımı.....	94

Tablo 3.1.3.10. Gazipaşa Mahallesi Katılımcıların Yoksulluk Nedenlerine Göre Dağılımı.....	94
Tablo 3.1.3.11. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden Yardım Alıp/Almamalarına Göre Dağılımı.....	95
Tablo 3.1.3.12. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı.....	96
Tablo 3.1.3.13. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Yoksullukla Mücadelede Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı.....	96
Tablo 3.1.3.14. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Resmi Kurum ve Kuruluşlarından Yardım Alıp/Almamaları Durumuna Göre Dağılımı.....	97
Tablo 3.1.3.15. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Yardımlar Hakkında Görüşleri.....	97
Tablo 3.1.3.16. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Gıda Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	98
Tablo 3.1.3.17. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eğitim Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	99
Tablo 3.1.3.18. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Konut/Barınma ve Yakacak Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	100
Tablo 3.1.3.19. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Sağlık Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	100
Tablo 3.1.3.20. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının İş/İstihdam Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	101
Tablo 3.1.3.21. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Diğer Sosyal Yardım ve Hizmetler ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı.....	101
Tablo 3.1.3.22. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarısına Göre Dağılımı.....	102

Tablo 3.1.3.23. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni Başarısız Bulma Nedenleri.....	102
Tablo 3.1.3.24. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarı Durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden Sosyal Yardım Alanların Aldıkları Sosyal Yardım Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi.....	104
Tablo 3.1.4.1. Diyaliz hastaları taşıma yardımları*Yol yardımları Spearman's Correlations.....	106
Tablo 3.1.4.2. Diyaliz Hastaları Taşıma* Çocuk Bakım ve Engelli Hizmetleri Spearman's Correlations.....	107
Tablo 3.1.4.3. Ev Eşyası Yardımları*Maya Mikro Kredi Yardımları Spearman's Correlations.....	108
Tablo 3.1.4.4. Süreli Barınma İmkânı*Özel Durumu Olanlara Yapılan Gıda Yardımı Spearman's Correlations.....	109

KISALTMALAR

ASDEP: Aile Sosyal Destek Programı

ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

BM: Birleşik Milletler

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

DB: Dünya Bankası

DP: Demokrat Parti

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

DTÖ: Dünya Ticaret Örgütü

EBB: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi

ESMEK: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sanat Meslek Eğitim Kursları

IMF: Uluslararası Para Fonu

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü

SGP: Satınalma Gücü Paritesi

SHGM: Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü

ŞNT: Şartlı Nakit Transferi

T.C: Türkiye Cumhuriyeti

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP: Birleşik Milletler Kalkınma Programı

YY: Yüzyıl

WB: Dünya Bankası

WTO: Dünya Ticaret Örgütü

GİRİŞ

Bu bölümde tezin konusu, amacı, önemi, hipotezi, kısıtı ve varsayımları, tezin problem durumu ve alt problemleri, yöntemi, metodolojisi, evren ve örnekleme, yapısı ve sunumu ve literatürdeki ilgili çalışmalar hakkında bilgi verilmektedir.

Tezin Konusu

Çok eski tarihlere dayanan yoksulluk sorunu geçmişten günümüze tüm insanların başa çıkmakta zorlandığı ve yoksulluğun üstesinden gelebilmek ya da en azından etkisini azaltmak için çeşitli yollarla mücadele ettiği bir sorun olmuştur. Daha önceleri sadece az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin sorunuymuş gibi algılanan yoksulluk, 1980'li yıllarda küreselleşmenin etkisiyle beraber gelişmiş ülkeleri de bu kategorinin içine alarak tüm dünyada evrensel bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca küreselleşmenin etkisi ile birlikte refah devletinin rolündeki değişimler sonucu, yoksulluk içinde yaşayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, yoksulluk sorunu daha fazla yaşanmaya başlamıştır. Çünkü artık yoksullara sahip çıkan, yardımlar yapan devlet anlayışı sona ermiştir. Yani, yoksulluğun zaten sorun olduğu ülkelerde yoksulluk artış gösterirken; gelişmiş ülkelerde ise yoksulluk bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır. Sonuç olarak nihayetinde yoksulluk, göz ardı edilemeyecek kadar önemli ve hem az gelişmiş/ gelişmekte olan ülkelerde hem de gelişmiş ülkelerde yaşanan evrensel bir sorun olmuştur. Bunun bir sonucu olarak ise yoksullukla ilgili çalışmaların sayısı gün geçtikçe akademik camiada artış göstermiş ve siyasetçiler yoksullukla mücadele yolları aramaya başlamıştır.

Geniş bir tarihi perspektife sahip olmasına rağmen literatür çalışmalarında herkesin üzerinde fikir birliğine vardığı bir yoksulluk tanımı yoktur. Çünkü yoksulluk, farklı dönemlere ve farklı ülkelere göre farklı anlamlar ifade eden ve hatta belli bir ülkenin bölgeleri arasında bile farklılık gösteren bir sorundur. Bundan dolayı da objektif ve evrensel bir yoksulluk tanımı yapılamamaktadır.

En genel anlamı ile yoksulluk, insanların yokluk durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluğun tanımı yapılırken hangi parametrenin ele alındığına bağlı olarak ise mutlak yoksulluk, göreceli yoksulluk, kırsal yoksulluk, kentsel yoksulluk vs. gibi yoksulluk tipolojileri ortaya çıkmaktadır.

Yoksulluğun mekânsal ayrımlarından biri olan kentsel yoksulluk, 1950'li yıllarda başlayarak 1960'lı yıllarda ivme kazanmıştır. Toprak yapısında ikilik sorunu yani toprak sahipleri ile köylüler arası ilişkilerin bozulması sonucu kırsal yoksulluktan kurtulmak isteyen kır yoksulları, yoksulluktan kurtulma umudu olarak kentleri görünce kırdan kente yoğun göçler başlamıştır. Fakat sanılanın aksine kentsel alanlara gitmek yoksulluklarından kurtuluş yolu olmamış, aksine bu seferde kentsel yoksulluk onlar için kaçınılmaz bir son olmuştur. Sonuç olarak köylüler hem yoksulluktan kurtulamamışlar hem de gittikleri kentlere, yoksulluklarını götürerek kentsel yoksulluğa sebebiyet vermişlerdir.

Yoksul kimdir sorusu da yoksulluk nedir sorusunun cevabı kadar belirsizdir. Kimilerine göre yoksul saf anlamıyla maddi durumu kötü olan grup iken; kimilerine göre yoksulluğun suçluları olarak ifade edilen, sorumsuzlukla suçlanan kişilerdir.

Farklı anlamlar ile ifade edilen yoksul ve yoksulluk tanımı gibi yoksullara yapılan yardımlarda hep tartışılmıştır. Yoksullukla mücadele kapsamında uygulanan sosyal yardımlar bu tartışmaların başrolünde yer almaktadır. Bazı dönemlerin algısını, yapılan yardımların yoksulları tembelleğe ittiği düşüncesi oluşturmaktadır. Bazı dönemlerde ise yoksullara yardım yapılması dini bir ibadet olarak düşünülmüş ve yardımların yapılması dini vecibeyi yerine getirmek olarak ifade bulmaktadır. Yapılan yardımlara rağmen yoksulluğun hala var olması ise, hayırsever kişilerin yoksullara yaptığı yardımlarda eksikliklerinin olması olarak ifade edilmektedir. Bazı dönemlerde ise yoksullar dilenen ve suçlu olan kişilerken, devlet bu yoksullara verilen yardımları ve sadakaları yasaklamıştır.

16.yüzyıl kapitalizmi ile yoksulluk artış göstermiş ve artık yoksullar iş gücü olarak görülmeye başlanmıştır. Ülkelerde darülaceze, çalışma evi gibi kurumlar aracılığı ile yoksulların dilenmesinin önüne geçilmek hedeflenmiştir.

Tüm bu yoksul, yoksulluk ve yoksulluk tipolojileri kapsamında ise dünyada yoksullukla mücadele kapsamında ülkeler hem kendi ülkelerinde içsel olarak hem de dünya ile işbirliği kapsamında yürüttükleri yoksullukla mücadele politikaları geliştirmişlerdir. Yoksullukla mücadele edebilmek amacıyla bazı ülkeler yoksulları ülkelerinden kovmakta; kimi ülkeler dilenmenin önüne geçmek ve yoksulların çalışarak hayatlarını kazanmalarını sağlamak amacıyla darülaceze kurumları oluşturmakta; kimi ülkeler yoksullukla mücadele kapsamında yasalar ortaya

koymaktadır. Dünya’da yoksullukla mücadelede temel aktörler Uluslararası Para Fonu(IMF), Dünya Ticaret Örgütü(WTO), Dünya Bankası(WB)’sıdır. Küreselleşmede de büyük payları olan bu örgütler yoksullukla mücadelede gelişmiş ülkelerin çıkarları doğrultusunda politikalar üretmekle yükümlü olmuşlardır. Geliştirilen projeler kapsamında az gelişmiş/gelişmekte olan ülkeler yoksulluktan kurtulacaklarını umut ederken yoksullukları derinlik kazanmaktadır.

Devlet Planlama Teşkilatının(DPT) 2000 yıllarında yayınladığı 8.Beş Yıllık Kalkınma Raporu, 9. Kalkınma Raporu ve 10.Beş Yıllık Kalkınma Raporlarında da yerel yönetimlere verilen rollerde artış olduğu görülmektedir. Raporların ortak özelliği Türkiye’de yerleşmeye vurgunun yapılıyor olmasıdır. 8. ve 9. Kalkınma Raporlarının ortak amacı mutlak yoksullukla mücadele etmek iken; 10.Beş Yıllık Kalkınma Raporunda amaç mutlak yoksulluğun göz ardı edilebilecek kadar düşük bir seviyeye getirdikten sonra görelî yoksulluğu ortadan kaldırmaktadır. Kalkınma Planları ile yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere özellikle belediyeler ve büyükşehir belediyelerine görev ve sorumluluklar verilmiştir.

Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 422 Sayılı Köy Kanunu ile yasal mevzuat oluşturulmuştur. 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanununun 60.maddesinde yoksullukla mücadelede belediyelerin görevlerine yer verilmiş ve yasal mevzuatı oluşturulmuştur. Bir diğer anayasayla güvence altına alınan ve yoksullukla mücadelede önemli görevler üstlenen ise Büyükşehir Belediyeleridir. Özellikle Büyükşehir Belediyelerine 5216 Sayılı kanun ve 6360 Sayılı kanun ile yoksullukla mücadelede önemli roller verilmiştir.

Tezin Amacı

Türkiye’de kentsel yoksulluk olgusunu Eskişehir ili örneği özelinde, büyükşehir belediyeleri uygulamaları bazında detaylı bir şekilde incelenmesidir.

Tezin Önemi

Eskişehir’de yoksullukla mücadelede yerel yönetimler konusunun 2000 sonrası dönemde yapılan çalışmaların az olmasından dolayı, yapılacak olan çalışma ile bu alana katkıda bulunacak olmasıdır. Literatür incelendiğinde alandaki eksikliği

giderilmesi ve daha sonra yapılacak olan çalışmalara örnek olması açısından önemlidir.

Tezin Hipotezi

Her ne kadar yoksullukla mücadelede sosyal yardım ve hizmet sunmada büyükşehir belediyelerinin sorumlulukları yasal mevzuat çerçevesinde belirlenmiş olsa da kentsel yoksulluğun çözümü noktasında büyükşehir belediyelerinin karşılaştıkları sorunlar nedeniyle yeterli olduğunu söylemek doğru olmayacaktır.

Aşağıda belirtilenler bu çalışmanın alt hipotezleri olarak kabul edilmiştir;

H₁: Eğitim seviyesi düşük insanların yoksullukları daha fazladır.

H₂: Gelir durumu ile yoksulluk arasında ters orantı mevcuttur.

H₃: Yoksulların çoğunun sosyal güvencesi yoktur.

H₄: Yoksulların çoğu kiralık konutlarda oturmaktadır.

H₅: Yoksulluk nedenleri arasında en önemlisi iş imkânlarında ki yetersizliktir.

H₆: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yoksullukla mücadelede sunulan yardımlar yoksullara yeterli gelmemektedir.

Tezin Kısıtı

Türkiye’de kentsel yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin çalışmalarını incelemek amacıyla Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili ile görüşme yapılmış ve farklı iki mahallede anket uygulanmıştır. Bu araştırmanın güçsüz yanı, Eskişehir ilindeki yoksulluğu incelerken araştırma sonucunun tüm illere genelleme olanağına sahip olmaması, Yenidoğan ve Gazipaşa Mahallesi katılımcıları ile sınırlandırılmış olmasıdır. Çalışma Eskişehir Büyükşehir Belediyesi’nin yoksullukla mücadelede sosyal yardım ve hizmetleri ile ilgili veriler stratejik planları ve faaliyet raporları ile sınırlandırılmıştır.

Tezin Problem Durumu

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi (EBB) kentsel yoksullukla mücadelede ne tür sosyal yardım ve hizmetler sunmaktadır ve sunulan sosyal yardım ve hizmetler

yoksullar tarafından yeterli ve başarılı görülmekte midir? şeklinde tezin temel problem durumu oluşturulmuştur.

Tezin Yöntemi

Bu bölümde tezin modeline, evren ve örnekleme, veri toplama ve elde edilen verilerin çözümlenmesi aşamalarına yer verilmiştir.

Pilot uygulama: Tezde öncelikle veri toplama araçları olarak pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamanın yapılmasının nedeni ankette yer alan soruların bağımlı değişkenler tarafından açık ve net anlaşılıp anlaşılmadığını ya da sorularda tutarsızlık olup olmadığını test etmek için deneme amacı ile uygulanmıştır. Ankette yer alması muhtemel hatalardan (ifade hatası, tasarım hatası vb.) kaçınmak için anket örneklem alınan gruba uygulanmadan önce 15 kişiye uygulanmıştır. Sonuç olarak ankette yer alan soruların açık ve net olduğu ifade edilmiştir.

Tez için 20 soruluk anket hazırlanmış ve anket içerisinde Eskişehir ili son 10 yıllık faaliyet raporları ve performans programı incelenerek likert soruları oluşturulmuştur. Daha sonraki aşamada soruların daha önceden belirlendiği derinlemesine mülakat yönetimi kullanılmaktadır.

Verilerin analizi noktasında SPSS 22 paket programı kullanılmakta ve soruların analizi noktasında hangi istatistik yöntemin kullanılacağına karar vermek amacıyla One Simple Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. $P < 0,05$ olduğundan dolayı normal dağılım göstermediği görülmüş ve normal dağılım olmadığı için non-parametrik testlerden olan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Ayrıca Spearman Sıra Korelasyonu tekniği ile sorular analiz edilmektedir.

Evren ve Örneklem: Alan araştırması Yenidoğan Mahallesi ve Gazipaşa Mahallesi'nde uygulanmıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan sosyal yardım ve hizmetlerden birinci derece etkilenen bağımlı değişkene anket yöntemi, sosyal yardım ve hizmetlerin sunumunu etkileyen bağımsız değişkene (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne) ise derinlemesine mülakat yöntemi uygulanmıştır¹. Anket çalışmasında katılımcılara isim verme zorunluluğunun olmadığı ve istedikleri zaman çekilebilecekleri, verilen cevapların sadece akademik çalışmada kullanılacağı belirtilmiştir. Görüşme cevapları Eskişehir Büyükşehir

¹Anket çalışması 01.02.2019-07.02.2019 tarihleri arasında ilk olarak Yenidoğan Mahallesi'nde 3 günde tamamlanırken, Gazipaşa Mahallesi'nde 4 günde tamamlanarak bir haftada gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine mülakat ise 12.04.2019 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekilinin izni alınarak ses kaydına alınmış daha sonra yazıya aktarılmıştır.

Örnekleme olarak alınan mahalleler, Eskişehir ili muhtarlarından bilgi alınarak seçilmiş ve Yenidoğan ve Gazipaşa Mahallesi muhtarları ile görüşülerek yoksul mahalleler olduğu ifade edilmiştir. Her iki mahallede de anket uygulanarak sosyal yardımların yeterliliği ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin kentsel yoksullukla mücadelede başarısı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yenidoğan Mahallesi'nin nüfusu 6897, Gazipaşa Mahallesi'nin nüfusu 1299'dur. Bu nüfuslar üzerinden örneklem hesaplanmış ve cevaplandırılacak kişi sayısı (250) aşağıdaki formülle belirlenmiştir:

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Formülde n: Örneklem girecek kişi sayısını, N: Evrendeki, hedef kitleye girecek kişi sayısı, t: Belirli bir güven düzeyinde t tablosu değerini (%95=1,96), p: İncelenen olayın gerçekleşme sıklığını, q: İncelenen olayın gerçekleşmeme sıklığını, d: Oluş sıklığına göre belirlenen örneklem hata oranını (%7) ifade etmektedir.

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q} = \frac{(8.196) \cdot (3,84) \cdot (0,5) \cdot (0,5)}{[(0,0049) \cdot (8.195)] + [(3,84) \cdot (0,5) \cdot (0,5)]} = 191$$

Anket için belirlenen örneklem sayısının 250 kişiden oluştuğu belirtilirse, örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu ifade edilebilir.

Güvenilirlik Analizi: Araştırmada soruların (Likert) güvenilirlik değerlerinin bulunması için Cronbach Alpha kullanılmaktadır.

Tablo 1. Yenidoğan Mahallesi Cronbach Alpha Analizi

Yenidoğan Mahallesi		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,917	,917	24

Tablo 1'de görüldüğü üzere Yenidoğan Mahallesi için Cronbach Alpha değeri 0,917'dir. Alpha değerinden de anlaşılacağı gibi sorular yüksek derecede güvenilir bulunmuştur.

Tablo 2.Gazipaşa Mahallesi Cronbach Alpha Analizi

Gazipaşa Mahallesi		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,924	,924	24

Tablo 2’de görüldüğü üzere Cronbach Alpha değeri Gazipaşa Mahallesi için 0,924’dür. Alpha değerlerinden anlaşılacağı gibi sorular yüksek derecede güvenilir bulunmuştur.²

Tezin Yapısı ve Sunumu

Bu doğrultuda tez giriş ve sonuç bölümü hariç üç bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın konusu, önemi, amacı, yöntemi, varsayımı ve sınırlılıkları hakkında bilgi veren giriş bölümünün ardından birinci bölümde, yoksulluk ve yoksulluk tanımlarına yer verilmektedir. Kavramsal çalışmadan sonra ikinci olarak ise dünyada yoksulluğun tarihsel dönüşümü bazında dilenci olarak adlandırılan ve sadakalarla geçinen yoksullar serüveninden işgücü olarak algılanmaya başlayan yoksullara geçiş açıklanmaktadır. Konu anlatılırken bazı örnek ülkeler ele alınmaktadır. Özellikle yoksulluğun ve yoksulluk çalışmalarının çok olduğu İngiltere’de ki yoksullukla ilgili çıkarılan Eski Yoksullar Yasası ve Yeni Yoksullar Yasasından bahsedilmektedir.

İkinci bölümde dünya genelinden Türkiye özeline inilerek, Türkiye’de yoksulluğun görünümü TÜİK’in gelir ve yaşam koşulları araştırması ve yoksulluk çalışması sayısal verilerinden faydalanılarak hanehalkı büyüklüğü, eğitim seviyesi, cinsiyet ve bölgeler bazında ele alınmaktadır. Daha sonra ise Türkiye’de kentsel yoksulluğun süreci Cumhuriyet Öncesi Dönem, Cumhuriyet Kuruluş Dönemi, Çok Partili Hayata Geçiş ve 1960 Dönemi, 1980 Sonrası Dönem, 2000 ve 2000 Sonrası dönem olarak kentsel yoksullukla mücadelede yerel yönetimler üzerinde durularak incelenmekte ve yerel yönetimlerin yasal mevzuatları anayasal ile açıklanmaktadır.2000 sonrası kalkınma planları ile hem yoksullukla mücadele maddeleri hem de yerel yönetimler ele alınmaktadır.

Tezin üçüncü bölümünde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi örnek alanında yoksullukla mücadelede uygulanan yardımlar ve yoksullukla mücadele politikaları

²Detaylı bilgi için bakınız, Kalaycı, “ SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri”,2014, s.405.

ele alınmaktadır. Bu bağlamda Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin yoksullukla mücadelesini incelemek amaçlı anket ve derinlemesine mülakat uygulanmaktadır.

Literatürdeki İlgili Çalışmalar

Kobak (2006), “*Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları*” adlı yüksek lisans tezinde belediyelerin yoksullukla mücadelede sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetleri üzerinde durmakta ve Eskişehir ili kapsamında belediyelerin faaliyetleri ele alınmaktadır. Çalışmada Türkiye’de yaşanan kentleşme süreci ve belediyelerin günden güne artan hizmet alanlarının ve sorumluluklarının genişlediği belirtilmektedir. Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin tek başlarına başarılı olamayacakları bunun için merkezi yönetimin yerel yönetimlere destek vermeleri gerektiği ifade edilmekte ve yerel yönetimlerde görülen adam kayırma gibi sorunlarının önüne geçebilmek için merkezi yönetimlerin projeler üretmesi, gerekli işbirliklerini sağlaması gibi sorumluluklar alması vurgulanmaktadır.

Yılmaz (2006), “*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Savaşım Politikaları İçindeki Yeri (Eskişehir Örneği)*” başlıklı yüksek lisans tezinde; Eskişehir Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının kuruluşu, yönetimi, mal varlığı, gelirleri ve personel durumu ele alınmaktadır. Vakıf tarafından yoksullara yiyecek yardımları verildiği fakat ramazan aylarında yoğunluk kazandığı, giyecek yardımları verildiği fakat giyecek talebinin oldukça sınırlı olduğu, yakacak yardımları verildiği, sağlık yardımları verildiği, eğitim ve burs yardımları verildiği, geçici temin edici yardımların verildiği, para yardımları ve diğer yardımlar (yol yardımları vs.) verildiği ifade edilmektedir. Çalışmada gerek Eskişehir Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının gerekse ülke genelindeki diğer vakıfların karşılaştıkları sorunlar ele alınmaktadır (Nitelikli personel sorunu, yardıma muhtaç kişilerin belirlenmesinde yaşanan güçlükler, gelirlerin sınırlı olması vs.).

Zengin ve Öztaş (2009), “*Yerel Yönetimler ve Sosyal Yardımlar: Üsküdar Belediyesi Örneği*” adlı makalelerinde Türkiye’de yoksullukla mücadelede yerel yönetimleri ele almakta ve belediyelerin kendi aralarında ve diğer yönetimler aralarında eşgüdüm yokluğu, yerel yönetimler ile halk arasındaki iletişim eksikliği, sosyal yardım sistemi eksikliği, yerel halkın katılımını sağlayacak olan bilgi eksikliği gibi nedenlerle yerel yönetimlerin yoksullukla mücadelede karşılaştıkları sorunları

ifade etmektedirler. Çalışmada Büyükşehir Belediyesinin görev ve sorumlulukları ifade edilmekte ve belediyelerin yoksullukla mücadelede başarısız olmalarını muhtaç kişilerin tespitinde gayretli olmamaları, yardımların süreklilik içermemesi, merkez ile koordinasyonun olmaması, mali açıdan yetersizlikleri gibi nedenlerle açıklamaktadır.

Gürler Hazman (2010), ‘*Kentsel Yoksulluk Sorunu ve Belediyelerin Rolü*’ adlı makalesinde yoksulluk sorununun çözümünde sadece merkezi yönetimin değil aynı zamanda yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının da önemli rollerinin olması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca makalede yoksullukla mücadelede hedefe ulaşmanın kolay olmadığı, yoksulluk sorunu ve çözümü Türkiye açısından ele alındığında kuruluşlar arasında eşgüdümün olmadığı ifade edilmektedir. Bu durum neticesinde belediyelerin yoksullukla mücadelede yeterli olmadıkları belirtilmektedir.

Önen (2010), ‘*Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği*’ adlı makalesinde yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin yoksulların demokratik katılım bilincinin geliştirdiği, bazı hizmetleri daha kolay sunduğu, merkezden kaynaklanan eksiklikleri giderdiği vb. nedenlerle hayati öneme sahip olduğu ifade edilmektedir. Çalışmada yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin yoksullukla mücadelede yoksullara ulaşmada daha etkin olacağı belirtilmektedir.

Kirazaldı (2011), ‘*Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü (Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği)*’ başlıklı yüksek lisans tezinde; araştırma yapılan her iki ilde de Büyükşehir Belediyelerinin yoksullara sunduğu sosyal yardım ve hizmetlerde önemli sorunlar yaşandığı ifade edilmektedir (yardımların niteliği, miktarı ve başvurma durumları vb.). Çalışmada Eskişehir Büyükşehir Belediyesi’nin örgütsel yapısındaki bozukluğa değinilmiş ve uzman ekip eksikliğini yanı sıra muhtaçlık tespitinin yapılması için gerekli olan mobilize ekibin olmadığı ve personellerin hizmet içi eğitime tabi tutulmadıkları ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra eşgüdüm yokluğu sonucunda mükerrer yardımların ortaya çıktığı ve bunun sonucu olarak sosyal yardım ve hizmetlerin şeffaf ve sistematik sunulmadığı ifade edilmektedir.

Zeybekoğlu Dündar (2011), ‘‘Türkiye’de Kentsel Yoksulluk Sorunu Açısından Sosyal Belediyeciliğin Önemi’’ adlı makalesinde küreselleşme ile gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun ön plana çıktığı ve etki alanının genişlediği, kentsel alanlarda kendini gösterdiği ifade edilmektedir. Kentsel yoksulluk bazında yoksulluk ele alındığında ise yoksullukla mücadelede devletin yanı sıra yerel yönetimlere büyük görevler düştüğü belirtilmektedir.

Kesgin (2012), ‘‘Kentsel yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik’’, adlı makalesinde kentsel yoksulluk ve kentsel yoksullukla mücadele için önerilen sosyal belediyecilik ele alınmakta ve araştırmanın sonucu olarak ise Türkiye’de sosyal belediyeciliğin bazı nedenlerden dolayı etkili olamadığı ifade edilmektedir.

Özgür ve Önez Çetin (2012), ‘‘Küresel ve Ulusal Boyutları Bulunan Kentsel Yoksulluğu Azaltmada Yerel Yönetimler Çare Olabilir mi?: Türkiye’deki Düzenlemeler, Dinamikler ve Değişkenler’’ adlı makalelerinde kentsel yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin rolleri vurgulanmaktadır. Çalışmada 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile belediyelerin yasal mevzuatları ve görevlerine yer verilmektedir. Ayrıca yerel yönetimler genelinde, Türkiye’de karşılaşılan sorunlar ele alınmaktadır (Uzman personel eksikliği, bütçe vs.).

Şengür ve Taban (2012), ‘‘Yoksullukla Mücadele Stratejisi Olarak Mikro Kredi Uygulaması: Eskişehir İli Örneği’’ adlı makalesinde anket verileri Eskişehir ili Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerinde yer alan şubelerden elde edilmektedir. Çalışma sonucunda mikro kredi yardımları yapılan kadınların durumlarında değişimler yaşandığını ve her 4 aileden 1’inin yoksulluk sınırının üstüne çıktığı belirtilmektedir.

Batal (2016), ‘‘Yoksulluk Kavramının Yerelleşmesi: Kentsel Yoksulluk ve Yerel Yönetimlerin Konuya Yaklaşımı’’ adlı makalesinde kentsel yoksulluk olgusunu Türkiye özelinde ele almakta ve yerel yönetimlerin rollerine atıfta bulunmaktadır. Türkiye’de yerel yönetimler denildiğinde ilk akla belediyelerin geldiğini ve yoksullukla mücadelede merkezi ve yerel yönetimlerin el ele vermeleri gerektiğinin belirtmektedir.

Evin (2017), “6360 Sayılı Yasa ve Kentsel Yoksullukla Mücadelede Büyükşehir Belediyeleri: Malatya Örneği” adlı makalesinde belediyelerin merkezi yönetimlere kıyasla yoksullukla mücadelede daha avantajlı konumda oldukları ifade edilmektedir. Fakat yerel yönetimler tarafından sağlanan yardımların geçici yardımlar olduğu, bunun yerine uzun vadeli, kalıcı yardımlar olması gerektiği ve özellikle yoksulluk sorununun kaynağıyla mücadele edilmesi gerektiği Malatya Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden ifade edilmektedir.

1.BÖLÜM: YOKSULLUK KAVRAMI VE TARİHSEL OLARAK YOKSULLUĞUN DÖNÜŞÜMÜ

1.1.YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk ya da daha özel biçimiyle kentsel yoksulluk, toplumsal bir sorun olarak çok eski tarihlere dayanmaktadır. Yoksulluk hem akademik çevrelerin hem de siyasal çevrelerin ilgi gösterdiği konular arasındadır. Bir taraftan yoksulluk konusunda yapılan akademik çalışmaların sayısı hızla artarken, diğer taraftan da siyasal çevrede yoksulluk sorunu ele alınarak, yoksulluğun toplum üzerindeki olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmaya veya en azından etkilerini azaltmaya yönelik çeşitli öneriler ortaya konulmaktadır.

Yoksulluk, tüm insanlığın ortak olarak sahip olduğu evrensel bir kavram ve en eski toplumsal sorunlardan biridir. Evrensel ve çok yönlü bir kavram olarak yoksulluk, çok eski bir tarihe dayanmasına rağmen, mevcut literatür incelendiğinde yoksulluk kavramı üzerine ortak görüşe dayanılarak yapılan bir tanımı yoktur.

Yoksulluk tanımını Topgül (2013, s.279) şöyle ifade etmektedir; “Yoksulluk en temel anlamıyla “yokluk” durumunu, gereksinimlerini karşılayacak temel maddi olanaklardan “yoksun” olmayı ifade etmektedir. En genel anlamıyla yoksulluk; gelir eksikliği-azlığına bağlı olarak, asgari yaşam düzeyini sürdürmek için gereken mal ve hizmetlerden yararlanamama ve bu durumun beraberinde getirdiği sosyal mahrumiyet geliştirme duygusudur.”

Yoksulluk refah seviyesine erişememe, refah seviyesinin altında kalma şeklinde ifade edilmektedir (Dünya Bankası 2000’den aktaran Aksan,2012, s.11). Tanımdan da anlaşılacağı üzere Dünya Bankası (DB) yoksulluk tanımlamasını hak ya da gelir üzerinden açıklamaya çalışmaktadır. Yoksulluk kavramı hak üzerinden ele alındığı zaman yoksullar mal ve hizmetler üzerinde söz sahibi olmayan; gelir üzerinden tanımlandığında ise yoksullar, paraya sahip olmayan kişilerden oluşmaktadır. Fakat yoksulluk ve yoksulların kim olduğu açısından bu tanım yeterince açık ve tam değildir. Çünkü yoksulluk sadece ekonomik olarak ele alınarak bireyin gelire sahip olamaması değildir. Aynı zamanda bireyin eğitim, sağlık gibi alanlardan da mahrum kalmasıdır. Bu sebeple Birleşik Milletler Kalkınma Programı (UNDP) yoksulluğu bireyin sağlık, eğitim, iyi bir hayat standardı, özgüven, sevgi ve

saygı gibi bileşenlere erişememesi olarak açıklamakta ve bu şekilde DB'nın sadece ekonomi boyutlu olarak açıkladığı yoksulluğun tanımını genişlettiği ifade edilmektedir (Uzun,2003, s.157).

Erkul ve Koca (2016, s.616) ise yoksulluğu şöyle ifade etmektedir: “Özetle yoksul topluma entegre olma konusunda yeterli maddi koşullara ve yapabilirliklere sahip olamayan, sosyal bütünleşme ve eşit fırsatlar sağlama hedefiyle tasarlanmış programlar tarafından yeterince korunamayan, rasyonel seçim yapamayan, ayrımcılığa maruz kalan ve damgalanan kişiler olarak tanımlanırken; yoksulluk ise, yaşamın sürdürülmesi amacıyla fiziksel olarak hayata tutunmak için sadece maddi yetersizliklerin değil, aynı zamanda yaşamın sosyal yönünün de olduğu ve bu sosyal yönünde hesaba katılması gerektiği, ancak katılmadığı bir olgu olarak tanımlanabilir.”

Bir sorun olarak karşımızda duran yoksulluk her ne kadar az gelişmiş ülkelerin yakasına yapışıp kalsa da sadece az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin sorunu değil; sosyal devlet uygulamalarının terk edilmesi-yoksullara sahip çıkan, yardımlar yapan devlet anlayışı-ile gelişmiş ülkelerde de sorun haline gelmiştir. Artık yoksulluğun insanlığın ortak problemi olduğu ifade edilmektedir (Kesgin, 2012, ss.1-2).

Dünyanın her yerinde çok eski tarihlerden beri var olan yoksulluğu ortadan kaldırmak ya da en azından yoksulluğun etkisini azaltmak için ülkeler sürekli olarak birbirinden farklı politikalar ya da bir araya gelerek projeler üretmekte ve yoksullukla mücadele edebilmek için çözüm aramaktadırlar. Bu uluslararası kuruluşlara örnek olarak Dünya Bankası (WB), Birleşik Milletler (BM), Uluslararası Para Fonu (IMF), Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) gösterilebilir. Fakat yoksullukla mücadelede bu kurumların uygulamalarında farklar bulunduğu ifade edilmektedir. Örneğin WB yoksullukla mücadelede daha çok ekonomi ile ilgilenirken; BM'nin insani kalkınmaya önem vererek yoksullukla mücadele etmeye çalıştığı ifade edilmektedir (Türk ve Ünlü,2016, s.102).

Sonuç olarak yoksulluk artık tüm insanlığın sorunu olmuştur. Yoksulluk sorununu ortadan kaldırabilmek ya da en azından etkilerinin daha hafif hissedilmesini sağlayabilmek için bir yandan dünyada yoksullukla mücadele edildiği, diğer yandan ülkelerin kendi içinde yoksulluk ile ilgili kamu politikaları ürettikleri belirtilmektedir (Arpacıoğlu ve Yıldırım,2011, s.61).

1.2.YOKSULLUK TANIMLARI

Yoksullukla ilgili tanımlamalarda yoksulluğu anlatmada hangi parametrenin ya da konunun baz alındığına bağlı olarak yoksulluk tanımının farklılaştığı ifade edilmektedir (Aksan,2009, s.4). Bu nedenle tek bir yoksulluktan ve yoksulluk tanımından bahsedilememekte, yoksulluk üzerine herkesin uzlaştığı bir yoksulluk tanımı yapılamamaktadır.

Mutlak yoksulluk; bireyin yaşamını asgari düzeyde sürdürebilmesine bağlı olan; yani biyolojik olarak gerekli beslenmeye dayalı olarak tanımlanan yoksulluk tipolojisidir (Öztürk,2008, s.607).

Mutlak yoksulluk çalışmaları 19. yüzyıla dayanmaktadır. Gelir ve tüketim harcamaları kıstasları üzerinden tanımlanmaya çalışılan mutlak yoksulluk, gelirden ziyade tüketim ile ilgilenmektedir. Mutlak yoksulluk içindeki bireyin, hayatlarını devam ettirebilmek için gerekli olan temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı belirtilmektedir (Aksan,2012, s.12).

En basit ifadesiyle aç kalma durumu olarak bilinen mutlak yoksullukta, mutlak yoksulluk sınırı olarak DB 1 dolar ve günlük 2400 kalorilik besinin alınması gerektiğini kabul etmektedir. DB 1 doların altında yaşam sürdüren ve günlük 2400 kalorilik besin alamayan bireyleri mutlak yoksul olarak kabul etmektedir (Kesgin,2012, ss.19).

Mutlak yoksulluk, temelde insanların aç kalma durumudur. Başka bir ifade ile mutlak yoksulluk, bireyin en temel ihtiyaçlarını bile karşılamaması, temel ihtiyaçlarından mahrum olmasıdır. Bu nedenle mutlak yoksullar birinci derecen muhtaç insanlardan oluşmaktadır. Mutlak yoksullukta olan birey dışarıdan bir yardım gelmediği sürece ölüm riskiyle karşılaşmaktadır (Arpacıoğlu ve Yıldırım,2011, s.62).

Tablo1.2.1’de görüleceği üzere mutlak yoksulluk oranı 2009-2015 yılları arası iyileşme göstermektedir.

Tablo 1.2.1. Mutlak Yoksulluk Oranları (% , 2009-2015)

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mutlak Yoksulluk ³	2,15 Dolar	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06	0,03	0,06
	4,3 Dolar	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06	1,62	1,58

Kaynak: Tablo TÜİK (2009-2015) Yoksulluk Çalışması Sonuçlarından elde edilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Mutlak yoksulluk sınırına göre günlük geliri 2,15\$ ve 4,3\$ altında kalan fert yoksulluk oranlarında da 2009 ve 2015 yılları arasında önemli derecede azalma görülmektedir. 2009 yılında nüfusun %0,22'sinin 2,15\$ altında, %4,35'inin ise 4,3doların altında olduğu görülmektedir. 2010 yılına gelindiği zaman 2,15 \$'ın altında olan nüfus %0,21 iken 4,3 \$'ın altındaki nüfus %3,66 ile her iki sınırdaki da 2009 yılına göre iyileşme gösterdiği görülmektedir. Her yıl bir önceki yıla göre iyileşme gösteren mutlak yoksulluk 2011 yılında oranların sırasıyla %0,14 ve %2,79; 2012 yılına gelindiğinde ise %0,06 ve %2,27 olduğu görülmektedir. 2013 yılında 2,15 doların altında kalan fert yoksulluk oranında 2012 yılına göre bir değişiklik olmamış ve %0,06 oranında kaldığı görülmektedir. Günlük geliri 4,3 dolar altında kalan fert yoksulluk oranı ise 2012 yılına göre iyileşme göstererek %2,06 oranına gerilediği görülmektedir.

2014 yılında günlük geliri 2,15\$ altında kalan fert yoksulluk oranı 2013 yılına oranla iyileşme göstererek %0,03'e; 4,3\$ altında kalan fert yoksulluk oranlarının ise %1,62 olduğu görülmektedir. 2015 yılında ise kişi başı günlük 2,15 \$'ın altındaki oran %0,06 iken; kişi başı günlük 4,3 \$'ın altındaki nüfus %1,58'e düştüğü görülmektedir (TÜİK, 2016).

Görelî yoksulluk; bireylerin hayatlarını devam ettirebilmek için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayabildiği fakat toplumun refah seviyesiyle karşılaştırıldığında bu düzeyin altında kalmasından dolayı toplumun yaşam standartlarına erişememesi olarak tanımlanmaktadır (Sürücü Bahar,2015, s.18).

³Türkiye'de kişi başı günlük harcaması, SGP göre 1 Doların altına kalan fert bulunmamaktadır. Tabloda verilen oran günlük SGP 2,15 ve 4,3 Dolar olarak tanımlanan yoksulluk sınırı altında bulunan fert oranlarıdır.

Yani görelî yoksullar, temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar dar bir gelire sahip olan ikinci dereceden yoksullardır. İkinci derece yoksullar sahip oldukları refah düzeyi olarak yaşadıkları toplumun refah seviyesinin altında kalmaktadır. Ayrıca eğitim, sağlık, sinema ve tiyatro gibi alanlarda da yetersiz kalmaktadırlar. Bireyin görelî yoksul olup olmadığı ise mutlak yoksulluktaki gibi (1 Dolar, 2400 Kalori) belirlenmemekte, bireyin görelî yoksul olup olmadığını toplum tarafından yani toplumun refah seviyesi ile belirlemektedir.

Yani sosyal yönü ekonomik yönüne daha ağır basan görelî yoksullukta yoksulluk, bireyin ihtiyaçlarını karşılayabilme durumu toplumun geri kalanının durumuna göre belirlenmektedir (Arpacıoğlu ve Yıldırım,2011, s.63).

Adam Smith'in yoksulluk tanımı da görelî yoksulluk yaklaşımına yakın bir içeriktedir:

“Gereksinimlerden anladığım sadece yaşamın desteklenmesi için gerekli olan metalar değil, geleneklerin tanımlandığı şeylere toplumun parçası olan en alttaki insanlar için bile sahip olamaması durumudur. Örneğin bir keten gömlek teknik anlamda düşünürsek yaşamı sürdürebilmek için gerekli bir şey değildir. Ancak günümüzde, bir işçi için keten bir gömleğe sahip olmadan toplum içine çıkmak utanılacak bir şeydir. Bu duruma düşmek aşağılayıcı bir yoksulluk durumudur” (Kurşuncu, 2006, s.12-13).

Yukarıda ki Adam Smith'in görelî yoksulluk tanımını yorumlarsak, görelî yoksulluk tipolojisinde kişisel kaynaklar ve kişisel ihtiyaçlar önem arz etmektedir. Smith örnek olarak ele aldığı keten gömlek üzerinden, aç kalma ya da diğer temel ihtiyaçlardan ziyade bir mala sahip olamamanın, bir hizmete ulaşamamanın da çok önemli bir yoksulluk olduğunu anlatmaktadır.

Tablo 1.2.2: Satınalma Gücü Paritesi (SGP) Kullanılarak Hesaplanan Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2013-2017 Türkiye

	2013	2014	2015	2016	2017
%40					
Yoksulluk Sınırı (TL)	4 008	4 443	4 997	5 693	6355
Yoksul Sayısı (Bin Kişi)	6 788	6 572	6 652	6 482	5 865
Yoksulluk Oranı (%)	9,1	8,7	8,7	8,4	7,4
Yoksulluk Açığı	22,6	22,3	22,3	20,8	20,0

%50					
Yoksulluk Sınırı (TL)	5 007	5 554	6 246	7 116	7 944
Yoksul Sayısı (Bin Kişi)	11 137	11 332	11 219	11 026	10 622
Yoksulluk Oranı (%)	15,0	15,0	14,7	14,3	13,5
Yoksulluk Açığı	26,0	24,4	25,3	24,3	22,6
%60					
Yoksulluk Sınırı (TL)	6 012	6 665	7 495	8 539	9 532
Yoksul Sayısı (Bin Kişi)	16 706	16 501	16 706	16 328	15 864
Yoksulluk Oranı (%)	22,4	21,8	21,9	21,2	20,1
Yoksulluk Açığı	26,7	27,2	26,8	26,5	25,8
%70					
Yoksulluk sınırı (TL)	7 016	7 775	8 744	9 963	11 121
Yoksul Sayısı (Bin Kişi)	21 979	22 223	22 546	22 096	22 171
Yoksulluk oranı (%)	29,5	29,4	29,5	28,7	28,1
Yoksulluk Açığı	29,0	29,3	28,4	28,5	27,2

Kaynak: Tablo TÜİK (2013-2017) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmalarından elde edilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Satınalma Gücü Paritesi (SGP) kullanılarak hesaplanan gelire dayalı görelî yoksulluk sınırı medyan geliri %40, %50, %60 ve %70 verilerine bakılarak genel olarak 2013 ve 2016 yıllarına ait veriler karşılaştırıldığında; yoksul sayısının %40, %50 ve %60 medyan gelirlerinde 2013 yılına göre 2016 yılında azaldığı görülmektedir. Yoksulluk oranı ve yoksulluk açığının da ayrı ayrı bütün medyan gelirlerinde 2013 yılına göre 2016 yılında düşüş gösterdiği görülmektedir. 2013 ile 2016 yılı karşılaştırıldığı zaman yoksulluk sayısı, oranı ve açığında olumlu gelişmeler yaşandığı görülmektedir. Yoksulluk sınırının da ise medyan geliri %40, %50, %60 ve %70 verilerine bakılarak genel olarak 2013 ve 2016 yıllarına ait veriler karşılaştırıldığında artış görülmektedir.

TÜİK 2017 dönemi Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirin %50'si, %60'ı ve %70'i dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre, yoksulluk sınırı artarken; yoksul sayısı eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirin %50'si ve %60'ında azalma gösterirken %70'inde yoksul sayısının arttığı görülmektedir. Yoksulluk oranı tüm medyan gelirlerinde ayrı ayrı azalma eğilimi gösterirken; yoksulluk açığı eşdeğer

hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirin %50 ve %60'ında azalırken; %70'inde de azaldığı görülmektedir. Tablo 1.2.2'de de görüldüğü gibi 2017 yılı için hesaplanan eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirin %50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırı 7 944 iken yoksul sayısı 10 622'dir. Yoksulluk açığı ise 22,6'dır. 2017 yılı için hesaplanan hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırı 9 532; yoksul sayısı 15 864; yoksulluk açığı ise 25,8'dir. 2017 yılı için hesaplanan hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %70'i dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırı 11 121; yoksul sayısı 22 171; yoksulluk oranı 28,1 ve yoksulluk açığının 27,2 olduğu görülmektedir⁴.

Daha çok gelir ve tüketim harcamaları üzerinden değerlendirilmeye çalışılan mutlak yoksulluk ve bireysel tüketime dayanan görelî yoksulluk tanımlamalarına eleştiriler gelmiştir ve yoksulluk başka türlerde tanımlanmaya çalışılmıştır.

Nöbetleşe yoksulluk; kente göç dalgaları ile gelen grupların kendi aralarında ve kente daha önceden gelmiş olan göç grupları ile aralarında kurdukları ortaklık ve ilişkiler olarak ifade edilmektedir (Işık ve Pınarcıoğlu,2015, s.155).

Mutlak ve görelî yoksulluktan farklı olarak nöbetleşe yoksullukta, yoksulluk bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu süreçte kente ilk gelenler gecekondularını inşa etmekte ve akabinde gelenlere gecekondularını kiralamaktadırlar. Eski göçmenler yeni göçmenler üzerinden zenginleşerek, yoksulluklarını yeni gelenlere devretmektedirler. Eşit olmayan güç ilişkilerini ifade eden nöbetleşe yoksulluğun, kente önceden gelmiş göçmen gruplarının kente daha sonradan gelen göçmen grupları üzerinden zenginleşmeleriyle, bir anlamda yoksulluklarını sonradan gelen gruplara devretmeleri sonucuyla oluştuğu ifade edilmektedir. Bu şekilde kente daha önce gelmiş olan kesim yoksulluğunu devreder iken, kente daha sonra gelip yoksulluğu devralan kesim ise yeni gelecek olan kesime yoksulluğunu devretmek için nöbet tutmaktadır. Bir döngü halinde devam eden nöbetleşe yoksullukta doğal olarak bireylerin çocuklarına bırakacakları tek mirasın da yoksullukları olduğu belirtilmektedir (Işık ve Pınarcıoğlu,2015, s.155-156).

⁴Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2018, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.1.

Özellikle ülkemizde 1980 ve 1990'lı yıllarda nöbetleşe yoksulluğu güçlendiren iki kaynağın olduğu ifade edilmektedir. Bunlardan ilki son dönemlerde hızlanan kent içi yer değişimleri iken ikincisi Doğu ve Güneydoğu'dan yapılan kırsal göçlerin olduğu belirtilmektedir. Yapılan göçler arasında Doğu ve Güneydoğu'nun ön plana çıkmasının nedeni ise, daha önce yapılan göçlerden önemli bir farkının olması olarak yorumlanmaktadır. Daha önce yapılan göçlerde, insanlar kente gelmeden önce kentle tanışıklık süreci yaşarken; doğu ve güneydoğudan gelen insanların dezavantajlı oldukları, kentlere hazırlıksız gelmeleridir (Güneş,2012, s.190-191). Bu alanda Işık ve Pınarcıoğlu (2015, s.158) şu şekilde ifade etmektedir; “Nöbetleşe yoksulluğun muhakkak kaybeden ve kazanan tarafı olmakta fakat bu iki tarafında daima var olmakla birlikte zamanla kaybedeninde kazanan taraf olacak şekilde nöbetleşe yoksulluk döngü biçimde ilerlemektedir”.

Maddi yoksulluk; TÜİK 2017 verilerine göre, maddi yoksulluk, “finansal sıkıntıda olma durumunu ifade eden maddi yoksulluk; çamaşır makinesi, renkli televizyon, telefon ve otomobil sahipliği ile beklenmedik harcamalar, evden uzakta bir haftalık tatil, kira, konut kredisi, borç ödemeleri, iki günde bir et, tavuk, balık içeren yemek ve evin ısınma ihtiyacının ekonomik olarak karşılanamama durumu ile ilgili hanehalklarının algılarını yansıtmaktadır” (TÜİK,2017).

TÜİK 2016 dönemi gelir ve yaşam koşulları araştırmasının sonuçlarına göre yukarıda belirtilen dokuz maddenin en az dördünün karşılayamayanların oranı olarak tanımlanan ciddi maddi yoksulluk oranı 2015 yılında %30,3 iken 2016 yılında 2,6 puanlık artışla %32,9'a yükseldiği görülmektedir.⁵

TÜİK (2018) 2017 dönemi gelir ve yaşam koşulları araştırmasının sonuçlarına göre yukarıda belirtilen dokuz maddenin en az dördünün karşılayamayanların oranı olarak tanımlanan ciddi maddi yoksulluk oranı 2016 yılında %32,9 iken 2017 yılında 4,2 puan düşerek %28,7 olarak gerçekleştiği görülmektedir.⁶

Kentsel yoksulluk; kentsel alanlarda yaşanan gelir azlığı ve sağlanan hizmetlerden yeterince yararlanamama gibi sorunları kapsayan; ama bununla sınırlı kalmayıp derme çatma evlerde varoş mekânlarda yaşamayı, kentsel şiddete maruz

⁵Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2017, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2.

⁶Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2018, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2.

kalmayı, sosyal dışlanmayı, eğitim ve sağlık gibi alanlardan da mahrum olmayı da içeren geniş şemsiyeye sahip olan yoksulluk tipolojisidir (Çolakoğlu,2003: s.466).

Kırsal yoksulluk; kırsal alanlarda toprak sisteminde görülen ikili yapı, ücretlerin düşüklüğü, belirsizliği ve mevsimlik olması, hane halklarının yoğun nüfusu gibi nedenlerle geçinme olanaklarında yaşanan sıkıntılar ve bu sıkıntılar sonucunda umudun yitirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Çelik, Vural ve Tuncer, 2017, s.44).

Kırsal yoksulluk ve kentsel yoksulluk karşılaştırıldığında; kentsel yaşamda ücretli su kullanımı ya da kanalizasyon maliyeti gibi para ekonomisine bağlılık varken; bu maliyetler kırsal alanlarda karşımıza çıkmamaktadır. Yine, kırsal ve kentsel yoksulluk karşılaştırıldığında; kırsal kesim daha çok tarım sektörüne bağlıyken yani beslenmeye dönük faaliyetlerde bulunurken, insanların mutlak yoksullukla karşılaşmayacak şekilde kendi ürünlerini üreterek hayatlarına devam edebileceği belirtilmektedir. Bunun sonucu olarak, aç kalma durumu olarak bilinen mutlak yoksulluğun kırsal alanlardan ziyade kentsel alanlarda görüleceği gerçeğinin ortaya çıkmaktadır. Kırsal alanın yaşadığı en önemli dezavantajın ise geçimin tarım sektörüne bağlı olması olarak değerlendirilmektedir. Tarım sektöründen elde edilecek gelir mevsimlidir ve elde edilen gelir düzensizliğe sahiptir. Bu durum ise kırsal alanların bir kısmını gıda yoksulluğu ile karşı karşıya bırakmaktadır (Kesgin,2012, ss.23, 27-28).

Aksan (2009, s.32) “Yine kırsal kesimlerde; kişi başına düşen gelirin düşüklüğü, hanehalkı sayısının fazla olması, tarımda istihdamın yoğun olması gibi nedenlerle yoksulluk kırsal alanlarda yoğun görülmektedir” belirtmektedir.

Kırsal alanların bu kadar yoksullukla yakın olması kentsel alanların çekiciliğini oluşturmakta ve kentsel alanların çekiciliğiyle yoksulluk içerisinde olan kesim, köy ile bağlantısını tamamen kopartıp kente göç etmekte, nihayetinde kırsal yoksulluktan kurtulmaktadır fakat kentsel yoksulluğa düşme olasılığı yüksek olacaktır. Çünkü vasıfsız bir işgücü olan insanlar kentte tutunabilecek bir iş bulamayacak ve toprağını satıp geldiğinden dolayı geri dönebileceği bir köyü de olmayacaktır. Bu anlamda kırsal yoksulluğun varlığının, kentsel yoksulluğun varlığının oluşmasına neden olduğu vurgulanmaktadır (Kesgin,2012, s.26).

Yoksulluk kültürü; yoksulluğun yaşandığı mekânlardan büyük kentlere yapılan göçler sonucu varoş mahallelerinde yaşayan yoksulların, yoksulluklarından ve geliştirdikleri davranış şekillerinden kurtulamadıklarını ifade eden kavramdır. Yoksulluk kültüründe birey, yoksulluktan kurtulamamakta ve çocuklarına da yoksulluklarını miras olarak bırakmaktadır (Erdem,2003, s.130).

Yoksulluk yaşayan insanların çalışarak ve birliktelik duygusu ile yoksulluktan kurtulabilme şansına sahip olduğu; yoksulluk kültürü içinde olan insanların ise azim, hırs ve çalışma isteğinin bulunmadığı ve kadercı bir hayat tarzı benimsedikleri için azla yetinip, çoğu istemedikleri vurgulanmaktadır. Yani yoksulluk kültüründe insanların, yoksulluğu kaderleri olarak kabul ettiği ve kaderlerinin böyle olduğuna inandıkları için yoksulluktan kurtulmak için çaba göstermedikleri belirtilmektedir. Yoksulluk kültürünün nedeni ekonomik ve sosyal olmaktan çok psikolojiktir. Çünkü yoksulların devlet tarafından verilen yardımlara bağımlı hale geldikleri düşünülmektedir. Verilen ile yetinen yoksulların karşılıklarına çıkan fırsatları değerlendirmekle uğraşmadığı ve ekstra bir ücret için çalışmaya gerek duymadığı ve bu nedenle yoksulluk kültürü yaşayan bireylerin, toplumun diğerlerinin sırtında olan kambur olarak nitelendirildiği vurgulanmaktadır (Aksan,2009, s.14).

Yoksulluk kültürünün temel özellikleri şunlardır (Lewis'ten Aktaran: Erdem,2003, s.131):

- 1.Kurumsal: Toplumun kurumları, dini ve devlet kurumları ile bir ilişkileri yoktur. Dayanışma, birlik beraberlik ve işbirlikleri zayıftır.
- 2.Mekânsal: Gecekondu mahallelerinde derme çatma, sağlıksız gecekondu evlerinde yaşamaktadırlar.
- 3.Ailevi: Hane halkı sayıları çok fazladır. Küçük yaşta çocuklar okulu bırakarak nikâhsız evlenirler.
- 4.Bireysel: Toplumdan dışında kalma, günü kurtarma yarını düşünmeme, erkeğe saygı duyma inancı vb. hakimdir.

Ülkemiz açısından yoksulluk kültürünün çok önemli bir yer tuttuğu ifade edilmektedir. Türkiye’de yoksulluk kültürünü ele alan ilk kişi Türkdoğan⁷’dir. Türkdoğan’a göre yoksulluk kültürü ile yoksulluk tamamen farklıdır. Farklılığa en

⁷Detaylar için bakınız, Türkdoğan, ‘‘Türk Toplumunda Yoksulluk Kültürü’’, 1974, s.108.

basitinden örnek verilecek olursa, yoksul insanların çalışarak yoksulluktan kurtulma umutları varken, yoksulluk kültürü yaşayan insan yoksulluğu kaderi olarak düşünmekte ve razı olmaktadır. Yine başka özelliği, yoksul insanın geleceğe dair planları, umutları varken; yoksulluk kültürü yaşayan insanın gelecekte hiçbir beklentisi yoktur ve günü kurtarma derindedir. Yoksulluk kültüründe insanlar birbirinden çok bağımsızdır ve aidiyet, birlik beraberlik duyguları bulunmazken; yoksul insanlar arasında birinci dereceden ilişkiler bulunmaktadır (Türkdoğan,2003, s.108).

1.3. KÜRESELLEŞME VE YOKSULLUK TİPOLOJİLERİ

Küreselleşme, kendiliğinden gelişen bir süreç olmayıp dışarıdan ve içeriden müdahaleler ve zorlamalarla uygulamaya konulan bir süreçtir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan bir kavram olarak küreselleşme; sosyal, siyasal, kültürel, çevresel olarak birçok boyutu olan ama genellikle ekonomik boyutu üzerinde durulan bir kavramdır.

Yoksulluk kavramı gibi küreselleşme kavramının da net bir tanımı yapılamamaktadır. En genel anlamı ile küreselleşme, mal hizmet ve sermayenin önünde hiçbir engelin olmadığı, zenginler ile yoksullar arasındaki mesafenin artmasına yol açtığı ve dünyanın her yerinde iletişim ve etkileşimin artmasıyla karşılıklı bağımlılığın meydana gelmesidir (Kıvılcım,2013, s.221).

Yoksulluk kavramı, küreselleşmeyle birlikte değişiklik göstermiştir. Küreselleşmeden önce yoksulluk, insanların karnını doyurup doyuramaması yani daha çok aç kalıp kalmaması ile ilgili bir kavram iken; küreselleşme ile beraber yoksullar, içinde bulunduğu toplumun gelir seviyesine göre belirlenen grup olarak nitelendirilmeye başlanmıştır (Aydın,2014, s.3).

Bu dönemde yoksulluğun ortaya çıkışı ile ilgili iki görüş ön plandadır. Bunlardan birincisi yoksulluğun yapısal nedenlerle ortaya çıktığını savunur iken; diğer görüşe göre yoksulluğun nedeni iyi yönetişimin olmamasıdır. Yapısalcılara göre yoksulluk çok boyutlu bir kavramdır ve yoksullukla mücadelede öncelikle yapısal nedenler düzeltilmelidir. Yapısal nedenler düzeltilmeden yapılan tüm girişimlerin başarılı olmayacağını savunmaktadırlar. Yani, yapısalcılar gereken düzeltmeler yapılmadan iyi yönetişimin bir fayda sağlamayacağını savunur iken;

yönetişimcilere göre iyi yönetim ortaya çıkmadan alınan önlemlerin faydasız olduğunu savunulmaktadır. Yoksullukla mücadelede tüm bunlar savunulurken ilk grup UNDP göstergelerini, ikinci grup ise WB göstergelerini kullanmaktadır (Erken,2003, s.310).

Küreselleşme ve yoksulluk ilişkisine bakıldığı zaman küreselleşmenin yoksulluk üzerine olumlu etkisi ve olumsuz etkisi olmak üzere iki farklı görüş savunulmaktadır. Küreselleşme karşıtları yani küreselleşmenin yoksulluğu olumsuz etkilediğini ifade edenler UNDP'nin insani yoksulluk tanımını kullanmakta; küreselleşme taraftarları yani küreselleşmenin yoksulluğu olumlu etkilediğini savunanlar ise WB'nin mutlak yoksulluk tanımını kullanmaktadır (Memiş,2014, s.156). Özetle, WB yoksulluğu mutlak yoksulluk üzerinden yani gelir üzerinden ele almakta; UNDP ise yoksulluğu sadece gelir üzerinden değil çok boyutlu kavram olarak ele alarak insani yoksulluk üzerinden ele almaktadır.

Bu anlamda küreselleşmeyi farklı şekillerde ele alan UNDP ve WB'nin küreselleşmeye yaklaşımları da farklı olmaktadır. Tireli (2009, s.133-134) şu şekilde ifade etmektedir; “WB küreselleşmenin en yakın destekçisi ve küreselleşmenin zararlı değil faydalı olduğunu savunur iken; UNDP küreselleşmeye WB kadar yakından değil uzaktan bakan bir tavır sergilemektedir ve UNDP ve BM küreselleşmenin başarısız bir süreç olduğunu belirtmektedir”.

Küreselleşme taraftarlarına göre, küreselleşme bir gerileme değil ilerlemedir. Bu nedenle az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin, yaşadıkları yoksulluktan kurtulmak, büyümek, ilerlemek ve kalkınmak istiyorlarsa küreselleşmeyi kabul etmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Ar,2007, s.27).

Yine küreselleşme taraftarlarına göre, küreselleşmenin ekonomik, siyasal ve uluslararası düzen açısından herkese yararı olduğu ifade edilmektedir. Ekonomik açıdan kaynaklar etkili ve verimli kullanılacak, gelişmeyi hızlandıracak; siyasi açıdan demokratikleşme sürecini hızlandıracak; uluslararası düzen açısından ‘Yeni Dünya Düzeni’ni sağlayacağı belirtilmektedir (Memiş,2014, s.146-147).

Küreselleşme karşıtları (kuşkucular) ise bugün yaşanan sürecin benzerinin geçmişte de yaşandığını ve bu nedenle yaşanan sürecin yeni bir durum olmadığını savunmaktadırlar. Küreselleşmeye olan ilgi ve anlamın zamanla ortadan kalkacağını,

küreselleşme taraftarlarının abarttıklarını, küreselleşmenin özünde sosyal devleti ortadan kaldırmak olduğunu ileri sürmektedirler (Ar,2007, s.30).

Ayrıca küreselleşmenin yoksulluk üzerine olumsuz etkileri olduğunu savunan grup; yoksullukta baz olarak sadece gelirin alındığını ve diğer yoksulluk türlerinin önemsenmediğini, kaynak dağılımında adaletin olmadığını, sürecin zenginlerin çıkarına yoksulların aleyhine işlediğini ve küreselleşmenin, zorunlu bir biçimde dahil edildiğimiz süreç olduğunu savunmaktadırlar (Mutioğlu,2003, s.302).

Yoksulluk, gelişmemiş ülkelere ait olarak düşünülse de küreselleşmenin etkisiyle beraber kendini iyice hissettiren yoksulluk dünyanın her yerinde görülmeye ve önemsenmeye başlanmış ve gelişmiş ülkeleri de etkisi altına almıştır. Az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerde görülen yoksulluk ile gelişmiş bir ülkede görülen yoksulluğun farkı ise, yoksulluğun etkisi olmuştur. Az gelişmiş/gelişmekte olan bir ülkeye kıyasla gelişmiş bir ülkenin, elinde var olan imkânlarla gelir desteği sağladığı, yaygın sağlık ve eğitim hizmetleri ve işsizlik sigortası gibi uygulamalar yürüterek yoksulluğun etkisinin daha az hissedilmesini sağladığı ifade edilmektedir (Gündüz,2006, s.34).

1.3.1. Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluk

İlk kurulduklarında amaçları Üçüncü Dünya ülkelerinin durumlarını iyileştirmek ve onları yoksulluktan kurtarmak olan IMF, DB ve DTÖ gibi kuruluşlar, 1980'lerden sonra küreselleşmenin etkisiyle Üçüncü Dünya ülkelerine yapısal uyum politikaları dayatarak, ülkelerin yoksulluklarına yoksulluk katmaktadırlar (Köse,2008, s.4).

Küreselleşmenin temel aktörleri olan IMF, WB, WTO tarafından dayatılan politikaların, birbirlerinden bağımsız değil aksine birbirlerini tamamlayan politikalar olduğu ve genel anlamda amaçlarının da yoksul ülkelere ziyade gelişmiş ülkelerinin çıkarları doğrultusunda şekillendiği için aynı olduğu vurgulanmaktadır (Memiş,2014, s.152).

Küreselleşmenin temel aktörlerinden olan IMF'nin kuruluş amacı, sabit döviz kuru standardını korumak, sistemde ortaya çıkacak sorunların düzeltilmesini sağlamak ve dış borçlarını ödemekte zorlanan Üçüncü Dünya Ülkeleri'ne krediler vermek olarak belirlenmiştir. IMF, ekonomik açıdan zor durumda olan ülkeleri iki

nedenden dolayı verdiği kredilere bağlamayı başarmaktadır. İlk olarak IMF, üçüncü dünya ülkelerini borçlarını ödemekte zorlandığı bir konuma sokmakta ve bu şekilde ülkeleri kendi kredilerine bel bağlatmaktadır. İkinci olarak ise borç verecek olan kurumlar, IMF ile kredi anlaşmaları yoksa borç vermeye yanaşmamaktadır (Köse,2008, s.5).

IMF programları uygulayan az gelişmiş ülkelerde tarıma yönelik desteklerin de bulunmadığı belirtilmektedir. Yoksulların çoğunun yaşadığı kırsal alanlarda geçim kaynakları olan tarıma destek verilmemesi ise var olan yoksulluğu daha da arttırmaktadır. Bu duruma, 1980'li yıllarda Somali'de meydana gelen ekonomik kriz sonrası IMF'nin, Somali'de yapısal uyum programlarını uygulamaya koyması ve yapısal uyum programları sonucunda Somali'de tarımsal altyapının tamamen çökmesi ve halkın daha da yoksul bir hale gelmesi örnek verilmektedir (Memiş, Kara ve Tayfur,2010, s.337).

Özellikle 1980 ve 1990'lı yıllarda Meksika, Asya, Türkiye, Rusya ve Brezilya'da yaşanan mali krizlerin nedeninin, ülkelerin piyasalarını açmalarından kaynaklandığı ve krizlerden sonra ülkelerde yoksulluk oranlarında artış yaşandığı ifade edilmektedir. Örneğin Endonezya'da yaşanan mali krizden sonra ülkedeki yoksulluk oranı yaklaşık %50 artmıştır (Tireli,2009, s.48). Bir başka ülke örneği olarak Malawi, IMF ile yapılan anlaşma neticesinde tarımsal alanda çeşitli kısıtlamalara gitmiş ve çiftçilerin reel geliri yaklaşık %25 gerilemiştir (Memiş, Kara ve Tayfur,2010, s.338).

Dünya Bankası yıllık Dünya Kalkınma Raporları ile birlikte yoksulluk ve yoksullukla mücadelede kalkınma unsuruna vurgu yapmaktadır. 1978 yılında 'Büyüme İçin Beklentiler ve Yoksulluğun Önlenmesi', 1980 yılında 'Yoksulluk ve İnsani Gelişim', 1990 yılında 'Yoksulluk', 2000/2001 yılında 'Yoksulluğa Saldırı', 2004 yılında 'Hizmetlerin Yoksullar İçin İşlemesini Sağlamak' vb. raporları ile yoksulluk üzerinde durmaktadır. İlk olarak 1978'de yayınlanan bu raporda ilk ele alınan konu yoksulluk olmakla birlikte çeşitli konular da ele alınmıştır. Banka 1980 itibari ile raporların konusunun yoksulluk olacağını ifade etmiş ve sonrasında çıkarılan raporlarda da yoksulluk teması görülmüştür. 2000/2001 raporuna 'Yoksulluğa Saldırı', 2002 raporuna 'Küreselleşme, Büyüme ve Yoksulluk Raporu' adını vermektedir (Çeştepe ve Genç,2011, s.57-58).

WB, yoksulluğu azaltmanın piyasa dostu olmaya bağlı olduğunu ifade etmektedir. WB'nin yoksulluğu Üçüncü Dünyaya özgü bir sorun olarak gördüğü ve böylelikle yoksulluk küreselleşmesini göz ardı ettiği belirtilmektedir. DB'nin yoksulluk sınırı olarak günde 1 dolar gelir standardı ve 2400 kalori besin alınması gerektiği söylemi ile yoksulluklarının sayısını saptırdığı, yoksulların sayısını azınlık gibi gösterdiği ve böylelikle dünya nüfusunun yalnız beşte birinin (1,2 milyar) yoksul olduğu sonucuna ulaştığı, bu sonuç ile de Dünya Bankası küresel bazda yoksulluğun azaldığı gibi bir iddiada bulunabildiği ifade edilmektedir (Özdek, 2009, s.3).

Ayrıca, WB'nin yoksul ülkelere yardımlar gönderdiği vurgulanmaktadır. WB'nin yoksul ülkelere sağladığı yardımlar ise eleştirilmektedir. Çünkü bankanın gerçek amacının yoksullukla mücadeleden çok ekonomik istikrarı sağlamak olduğu ifade edilmektedir (Uzun,2003, s.161).

IMF, WB, WTO gibi kuruluşlar ve 1980 sonrası küreselleşme sonucunda eğitim, sağlık gibi alanlarda sosyal devletin tasviye edilmesi ve özelleştirmelere gidilmesi sonucu yoksulların sayısında artış görülmektedir (Köse,2008, s.7). Yine Somali üzerinden örnek verilecek olursa Somali'de sağlık harcamalarında %78 civarında bir azalma olur iken, eğitim harcamalarında da benzer azalma yaşanmıştır. Okul çağındaki nüfus artmasına rağmen öğrenci sayısının %41 azaldığı ifade edilmektedir (Memiş, Kara ve Tayfur,2010, s.337).

Memiş (2014, s.152) şu şekilde ifade etmektedir; “Temel aktörlerden bir diğeri WTO, az gelişmiş/gelişmekte olan ülkeleri teknolojiye, dış ticarete açık bir hale getirerek gelişmiş ülkelerinin/çokuluslu şirketlerin önünde engel olabilecek sorunları kaldırarak gelişmiş ülkelerin önünü açmaktadır”.

Özellikle Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde yoksulların, kentlere giderken kırla olan bağlarına son vermedikleri ifade edilmektedir. Kentlerde geçim sıkıntısına giren insanlar, kentte yaşama devam edebilmek için köylerindeki topraklardan elde edilen gelirle yaşamlarına devam etmektedir. Ayrıca ailenin köyde kalan fertlerin olması kente gelenin köyle bağlantısını koparmadığı anlamına gelmekte ve kente göç ile gelen ve köyle bağlantısını koparmayan birey iş bulamazsa veya iş bulup düşük ücret olsa bile, köyle tamamen bağlarını koparan bireye göre yoksulluğu daha hafif

yaşamakta ve köydeki küçük toprak mülkiyetini elinde tutması nedeniyle de avantajlı olduğu ifade edilmektedir (Kesgin,2012, s.26).

Türkiye kentleri üzerinden kentsel yoksulluk incelendiğinde ise kente göçler sonucu gelen kişiler, kentsel yoksulluğa yakalanmakta ve kent yoksulları sınıfını oluşturmakta bunun sonucunda ise kentsel yoksullukla bireysel mücadele edilmesi nedeniyle gecekonduların meydana gelmekte ve bu dönemle kent yoksulluğu ve gecekondular birlikte ele alınmaktadır (Koçancı ve Ergun,2018, s.53).

Sonuç olarak, neo-liberal politikaları ile gündeme gelen küreselleşme, gelişmiş ülkelerin çıkarlarına uyması ve gelişmekte olan ülkeler içinse bir umut niteliğinde olmasından dolayı tüm dünyada kabul görmüştür. Fakat gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler için kalkınma, büyüme ve yoksulluğun azaltılması konuları beklendiği gibi başarılı sonuçlar vermemiş; aksine yoksulluğu daha kötü bir hale getirerek, yoksulluğun artmasına sebep olmuştur.

1.3.2. Gelişmiş Ülkelerde Yoksulluk

Küreselleşme ile beraber gelişmiş ülkelerin, gelişmekte olan ülkeleri cazip pazarlar olarak düşündüğü ve bu düşüncelerini WB ve IMF kanalı ile gerçekleştirdikleri vurgulanmaktadır (Memiş, Kara ve Tayfur,2010, s.331).

Kapitalist sistem ve refah devletinde yaşanan değişim ve dönüşümler sonucunda devletin uyguladığı sosyal güvenlik harcamalarının kesintiye uğradığı belirtilmektedir. Refah devletinde yaşanan değişim sonucunda bölgeler arasında eşitsizliklerin görülmeye başlandığı ve yoksulluğun boy göstermeye başladığı ifade edilmektedir. Refah Devletinden, Neoliberal Devlete geçişin önemli dezavantajlarından biri de işsizliğin artıyor olması olarak vurgulanmaktadır (Tireli,2009, s.54).

Yeni Dünya'nın ekonomik düzeninin sadece az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeleri değil aynı zamanda gelişmiş ülkeleri de olumsuz etkilediği ifade edilmektedir. Yeni Dünya düzeni az gelişmiş ülkelerde var olan yoksulluğu arttırırken; gelişmiş ülkelerde özellikle konut alanında olmak üzere çeşitli sorunlar ile yoksulluğu gündeme getirmektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşanan konut sorunları örnek olarak Fransa'nın Lille metropolü verilmektedir. University 2000 projeleri ile yapılan yeni konutlar öğrenci ve toprak ağalarının lehine, yerel halk aleyhine

olmuştur. Bu konutlar ile durumu iyi olan üst gelir grupları bölgeye çekilirken düşük gelirli kişilerin barınma ihtiyacına katkı sağlanmamıştır. New York'ta ise uygulanan yeniden yapılanma sonucunda, bölge istenmeyenlerden temizlenmiş ve bölge için kolluk kuvvetleri tutulmuştur. Bunun sonucunda yaşamlarını parklarda sürdüren yoksullar oralardan çıkartılmıştır. Frankfurt'ta da lüks konut üretimi meydana gelmiş ve gettolaşma başlamıştır. Her üç şehirde de refah devletinin dönüşümü ile kentsel yoksulluğun ortaya çıktığı ve özellikle yoksulluğun konut alanında kendini gösterdiği ve evsiz yoksulların sayısının da arttırdığı görülmektedir (Moulet'ten aktaran Bıçkı,2005, s.122).

Konut ve beraberinde getirdiği sorunları Bıçkı (2005, s.130) şu şekilde ifade etmektedir; “Evsiz yoksulların sorunlarını kendi başlarına çözmeye çalışmaları sonucunda ise sağlıksız kentleşme meydana gelmekte ve kırsal alandan yapılan göçler ile de hem kentsel yoksulların sayısı artmakta hem de aşırı kalabalıklaşma, hava kirliliği gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır”.

Sonuç olarak çok eski tarihlerden beri dünyanın her yerinde var olan yoksulluk 1980 küreleşme ve refah devletindeki dönüşümler sonucu daha belirgin olmuş ve artık hiçbir ülkenin hafife alamayacağı boyutlarla kendini göstermiştir.

Küreselleşme sürecinden yarar sağlayanlar olsa da bunun azınlık bir grup olduğu, küreselleşme sürecinden zarar gören kişilerin daha fazla olduğu ve özellikle neo-liberal politikaların uygulanmaya başlamasıyla yoksulların sayısında ciddi bir artış yaşandığı görülmektedir (Köse,2008, s.3).

Sonuç olarak, küreselleşme her ne kadar bilgi toplumu, gelişme, teknolojik ilerlemeler vs. olarak adlandırılrsa da içinde ekonomik krizler, yoksulluk, sefalet, perişanlık vs. barındırmaktadır. Güçlü olanın güçsüzü yuttuğu bu süreçte gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkeler tarafından sömürülmüş ve gelişmekte olan ülkelere vaad edilen büyüme, kalkınma, refah anlayışları sözde kalmıştır. Ayrıca IMF, WB ve WTO gibi kuruluşlar yoksulluğun azaltılmasından ziyade yoksulluğun küreselleşmesi neden olmuşlardır.

1.4.DÜNYA'DA TARİHSEL OLARAK YOKSULLUĞUN DÖNÜŞÜMÜ VE YOKSULLUKLA MÜCADELE

Yoksulluk kavramı ve yoksulların kim olduğu açıklanmaya çalışırken, bu kavramların açıklanmaya çalışıldığı dönem önem arz etmektedir. Çünkü yoksulluk kavramı tanımlandığı dönemle beraber farklılaşmaktadır. Kimi dönemlerde yoksullar temiz olmamaları ve topluma yük olmaları ile suçlanmakta kimi dönemlerde yoksulluğun bireysel bir suç olmadığı ve yapılan yardımların yetersizliği gündeme gelmekte; kimi dönemlerde ise yoksulluğun nedeninin işsizliğe bağlandığı ifade edilmektedir (Buğra,2016, s.11-12).

Ortaçağ döneminde toplumu rahatsız etmeyen ve zenginlerin verdikleri sadakalar ile geçinen yoksullar, erken modern çağ ile zenginlerin sadakalarını vererek ruhlarını rahatlattıkları bir olay olmaktan çıkmıştır. Artık yoksullar dilenmeyecek, verilen sadakalarla geçinemeyecek hatta dilenen ve sadaka veren kişiler olursa ciddi şekilde cezalandırılacaktır. Çünkü artık yoksullara yardımlarda bulunmanın hayırseverlik olarak görülmediği; yoksulları tembelliğe ittiği düşünülmektedir (Buğra,2016, s.37). Örnek olarak Amerika'da yoksullara yapılan yardımların yoksullara fayda sağlamadığı, yoksulların durumunu felce uğrattığı yani güçlendirmek yerine daha da kötüleştirdiği verilmektedir (Çakır ve Aldemir,2001, s.180).

Tekrar vurgulanacak olursa; Kapitalizm ile dilencilikğin önlenmesi amaçlanmış ve yoksullar artık iş gücü olarak görülmeye başlanarak çalıştırılmaya zorlanmış. Darülaceze, Çalışma evleri şeklinde kurumlar oluşturularak yoksullar çalışmaya zorlanmış, dilencilik yaparak geçinmeye çalışanlar bu kurumlara kapatılmıştır (Buğra,2016, s.132).

Geç ortaçağ- yeniçağ döneminde yoksullukla mücadele yöntemleri iki başlık altında incelenmektedir. İlkinin dilencilikği yasaklayan yasalar, ikincisinin ise yoksulluğu azaltıcı yasalar olduğu ifade edilmektedir (Sümer,2016, s.82). İngiltere çıkardığı yasalar ile ünlü olan ve en fazla yasa çıkaran ülke olarak ilk sırada yer almaktadır.

1.4.1. İngiltere

İngiltere, yoksulluk sorunun en fazla yaşandığı ve yoksullukla mücadelede alınan tedbirlerin fayda olmadığı ülke olarak ifade edilmektedir. 17.yy da nüfusun %24'ünün serseriler ve dilencilerden oluştuğu ve dilencilikten kazandıkları ile yoksulların geçinemedikleri, nüfusun %46'sının yoksulluk sınırının altında yaşamını sürdürdüğü belirtilmektedir (Geremek'ten aktaran Buğra,2016, s.36).

İngiltere'de yoksul insanlar: gençler, yaşlılar ve hastalardan oluşan hak eden yoksullar; çalışmak isteyen fakat çalışacak iş bulamayan hak eden işsizler ve hak etmeyen yoksullar olarak üçe ayrılmaktadır. Hak etmeyen yoksullara dilenci adı verilmekte ve dilenci olarak görülenler şehrin dışına yollanmaktadır (Buğra,2016, s.37).

İngiltere'de yoksulluk ile ilgili çıkarılan yasalar ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi eski yoksullar yasası iken ikinci yasa yeni yoksullar yasası olarak adlandırılmaktadır. Eski yoksullar yasası yoksullara yardım yasaları ile başlarken; yeni yoksullar yasası değişiklik yasası ile temsil edilmektedir. Eski ve yeni yoksullar yasaları arasında önemli bir farkın olduğu belirtilmektedir. Eski yoksullar yasasının kilisenin kontrolünde yerel düzeyde uygulandığı ve gönüllüğün söz konusu olduğu; yeni yoksullar yasasının ise yerel düzeyden ziyade merkezi yönetim yapılanmasında uygulandığı ifade edilmektedir (Yaman,2007, s.11-12).

Ayrıca yasaların önemine ilişkin olarak ise ilk defa yoksulluk ile istihdam arasında ilişki kurulduğu vurgulanmaktadır (Kovancı,2003, s.26-27). Yoksulluk ve istihdam arasındaki ilişki ise sanayileşmenin ortaya çıkmasıyla ele alınmış ve sanayileşme ile birlikte kırdan kente göçler yaşanmaya başlanmış, bunun sonucu nüfusun kentsel alanlarda toplandığı görülmüştür. Toplumsal yapıda yaşanan değişimlerle sosyal yardımların kimler tarafından yapılacağı ya da başka bir ifade ile sosyal yardımların hangi kurumun sorumluluğunda olacağı tartışılmış ve sonuç olarak sosyal yardımları dini kurumlardan ziyade devletin yapması gerektiği vurgulanmıştır (Bolat,2016, s,10-11).

Fakat İngiltere'de çıkarılan yoksulluk yasalarının yoksullukla mücadele amacı taşımadığı ifade edilmektedir. Dilenciliğin önüne geçmeyi hedefleyen yasalarda dilenciliğin yasaklandığı, dilenenlerin yakalanarak çalışabilecek gücü

olanların çalıştırılması, çalışmak istemeyenlerin hapsilere atılması gerektiğini belirtilmekte ve bu amacı nedeniyle eleştirilmektedir (Özdemir,2004, s.138).

1.4.1.1.Eski Yoksullar Yasası

İngiltere’de Eski Yoksullar Yasası’nda; 1661 Yerleşim Yasası, 1782 Gilbert Yasası ve 1795 Speenhamland Yasası bulunmaktadır.

- 1661 Yerleşim Yasası: İngiltere’de bu dönemde yardımların yerel olarak uygulanması sonucu başarılı olan bölgelere başarısız olan bölgelerden göçler gelmektedir. Bu nedenle yoksulların bir parish⁸’ten diğerine gitmesini önlemek amacıyla 1662’te Yerleşim Yasası çıkartılmıştır. Yerleşim yasa ile amaç yoksul olan köylüleri ve dilencileri şehrin içine sokmamaktır (Buğra,2016, s.41). Yani, profesyonelleşmiş düşkünler olarak nitelendirilen yoksulların yoksul kesimlerden ekonomik olarak durumu iyi olan kesimlere gidip yük olmalarının engellenmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir (Polanyi’den aktaran Kovancı,2014, s.258-259). Fakat yasa, yoksulu dışlama olarak değerlendirilmiş ve yasa eleştiriler karşısında 1795 yılında kaldırılmıştır.
- 1782 Gilbert Yasası: Gilbert Yasası, bir parish fakirken diğer parishin zenginleşmesinin önüne geçmeyi hedefleyen yani parish’ler arasında standardın olmaması sonucu oluşturulduğu ifade edilen yasadır. Gilbert Yasası’nda, Yerleşim Yasası ile getirilen şehre girişi engelleyen maddeler ortadan kaldırılmıştır. Bu yasa ile parish’lere kendi aralarında birlik kurma olanağını tanınmış ve yardımların yerel düzeyde örgütlenmesi ilkesi getirilmiştir (Güngör ve Özüğurlu,1997, s.4-5).
- 1795 Speenhamland Yasası: Bu yasa yoksulları ve yoksul yardımlarını derinden etkilemektedir. Bu yasa ile birlikte geçiminin bir kısmını tamamlayabilen yoksullar için geçimini sağlayamadığı kısmı için ek ücret verilmekte ve toplum tarafından tamamlanmaktadır. Bu şekilde yoksulların sefaletе düşmeleri engellenmeye çalışılmaktadır (Güngör ve Özüğurlu,1997, s.7). Tekrar vurgulanacak olursa Speenhamland Yasası yoksullara yapılan yardımlarda önceki dönemlerden farklı olmasıyla önemli bir yasadır. Yoksulların sayılarında atışların olduğu ve ekonomik krizin yaşandığı

⁸İngiltere’nin en küçük mahalli idare birimidir.

dönemde ortaya atılan yasanın sadece yoksulları hedef almadığı herkes için asgari düzeyde yaşam sunmayı hedeflediği ve geçimini sağlayamayan yoksulların durumlarında toplumun sorumluluk alması gerektiği belirtilmektedir. Daha önceki dönemlerde yardımların kime yapılacağı ayırımına tabi tutulan yoksullar bu yasa ile değişikliğe uğramış ve yardımların sadece engelli, yaşlı ya da hastalara değil aynı zamanda çalışan fakat ailesinin geçimini sağlayamayan yoksullara da yapılacağı belirtilmektedir (Koca,2015, s.57-58). İlk zamanlar yoksullukla mücadelede başarılı olan modern yoksulluk yasaları zamanla işverenlerin lehine, yoksulların ise aleyhine işleyerek yoksulluğu arttırmaktadır (Yaman,2007, s.28). Çünkü zamanla yasayı lehine çeviren işverenlerin geçim farkını kamuya yıkmak için ücretlerini düşürdüğü ve bu durumun sonucu olarak ise yardım almak istemeyen işçilerin işsiz kaldığı görülmektedir (Buğra,2016, s.45).

Yasanın amacı, yoksul insanların yoksulluklarını hafifletmekten ziyade dilenciliğin kalkması noktasında oluşturduğu için eleştirilmiştir.

1.4.1.2.Yeni Yoksullar Yasası

Yeni Yoksullar Yasası, yoksulları suçlu olarak görmektedir. Yoksulların yardım almasını zorlaştırmayı hedeflemekte ve bu hedefe ulaşmak için yoksulların yardım aldığı kurumlar dışında hiçbir şekilde başka yardım almasına izin verilmediği ifade edilmektedir (Buğra,2016, s.45).

İngiltere’de yoksullara yapılacak olan yardımın miktarını çalışanlar belirlemektedir. Yani şöyle ki yoksullara verilecek yardım en düşük ücretle çalışanın aldığı ücretten daha az olacaktır. Yasa ile ilgili şu da belirtilmelidir ki, yeni yoksullar yasası ile çalışan yoksul kavramı reddedilmektedir. Kime yardım verileceği ise çalışma evleri testi ile belirlenmektedir. Fakat çalışma evleri testi insan onuruna yakışır nitelikte olmadığı için yoksullar yardım almak için o teste tabi tutulmaktansa aç kalmayı tercih etmektedir (Güngör ve Özüğurlu,1997, s.17). Fakat çalışma evlerinin yardım almayı caydırıcı nitelikte olması karşın bu evde kalanların için ücretsiz sağlık yardımlarından yararlanmaları ve çocuk eğitimi almaları noktasında avantajlı oldukları da belirtilmektedir. Zamanla ceza niteliğinde olan çalışma evlerinin kapsamından yoksulların çıkarılarak engelli, yaşlı ve hastaların konakladığı

evler haline dönüştüğü ve 19.yüzyılın sonlarında 70 ve üzeri yaşta olan nüfusun %30'unun yaşadığı ifade edilmektedir (Çadır,2017, s.15).

Yeni Yoksullar Yasası öncelikli hedefinin yoksulluğun önlenmesi ya da yoksulluk sorununun iyileşmesi olmadığı için eleştirilmekte ve bu yasa İngiltere tarihinin en acımasız ve en kötü yasası olarak değerlendirilmektedir (Güngör ve Özügürlü, 1997, s.18).

İngiltere'de yoksul yasalarının toplum üzerinde yarattığı olumsuz etkiler sonucunda yasalar, parlamenter anlamda reddedilmiştir. Bunun sonucunda ise İngiltere'de refah devletinde dönüşüm yaşanmıştır.

1.4.2. Almanya

Almanya'da yoksullukla ilgili çalışmaların yapıldığı en önemli dönem olarak Bismarck Dönemi vurgulanmaktadır. Çünkü bu dönem sosyal güvenlik uygulamaları ile refah devletinin yerleştiği ifade edilmektedir. Bu dönemde Almanya'da çalışması gereken işçilerin çalışma hakları sigortalanmış ve gelirleri sabitlenmiştir. Ayrıca çalışma saatleri sabitlenmiş ve 8 saat ile sınırlandırılmıştır (Akyüz,2008, s.65).

Yoksullukla mücadelede önemli bir dönem olan Bismarck Dönemi Almanya'sında 1776'da çıkarılan yasa ile madem işçilerinin durumlarının ele alındığı, çalışma saatlerinin düzenlendiği ifade edilmektedir. Ayrıca Prusya Kralı'nın yoksul çocukların eğitimine büyük önem verdiği ve bütün çocukların eğitim görmelerini emrettiği belirtilmektedir. Bunun yanında 1839'da Prusya Hükümeti çocuk ve genç emeğinin istihdamı üzerine sınırlamalar getiren yasayı ve zorunlu sigorta fonlarını kurduğu belirtilmektedir (Tampke'den aktaran Kaya,2009, s.45).

Bismarck Almanya'sında uygulanan sosyal güvenlik uygulamalarının 1877 yılında ilk sosyal güvenlik sistemi denemesi olarak kabul edilmektedir. Sistemin ilk zamanlarda sadece sanayi işçilerini kapsadığı ifade edilirken zamanla sanayi işçilerinin yanı sıra diğer ücretli çalışanları da dâhil ettiği ve yeni bir ilke olarak zorunluluk ilkesini meydana getirdiği belirtilmektedir (Bulut,2011, s.60).

Şenocak (2009, s.149) dilenciliğin yasaklanmasını şu şekilde ifade etmektedir; "18.yüzyılın sonlarında Almanya'da da diğer ülkelerde olduğu gibi dilencilik ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Dilenciliğin yasaklanmasının yanı sıra

muhtaçların durumunun da göz önüne alındığı ve yoksulların bakımlarını devletin yapması gerektiği belirtilmektedir. Fakat bu sorumluluğun tamamen devlete ait değildir. Yardım organizasyonunun yapılmasında lonca ve belediyelere de görevler verilmiştir”.

Almanya’da yoksullara yardım yapma geleneği çok eski zamanlara dayanmaktadır. Devlet 1794 tarihli yasa ile yoksullara iş bulmayı ve onları desteklemeyi önermiştir. 1842- 1843 tarihli modern yoksul yasaları olarak adlandırılan yasalar, 1834 Gümrük Yasası ve 1845 Sanayi Yasalarının çıkartıldığı belirtilmiştir (Steinmentz’den aktaran Akyüz,2008, s.67).

1.4.3. Roma ve İspanya

Roma’da hem yaşanan savaşların hem de büyük çiftliklerin ortaya çıkması ile geniş bir kesim yoksullaşmış ve yoksullukla mücadele için işçilere aynı yardımlar yapılmaya başlanmıştır (Dilik,1991, s.17).

Roma’da hastalık ve ölüm halleri ile ilgili olarak sandıklarının kurulduğu ve hastalık sandıklarında hastalık ya da kaza durumlarında üyelerin uğradıkları gelir kayıplarına karşılık olarak para, yiyecek, ilaç vb. yardımların yapıldığı; ölüm sandıklarıyla ise üyelerin defin giderlerinin karşılandığı ve ölen kişinin geride bıraktığı ailesine gelir ödendiği ifade edilmektedir (Dilik,1988, s.44-45).

İspanya ve Roma’da da yoksulların dilenmesini engellemek için önlemler alınmıştır. Nitekim Roma’da Papa IV. Pius 1561’de yayınladığı bir bildirmede, Roma sokaklarında dilenenlere kesinlikle sadaka verilmemesi ve bunların ciddi biçimde cezalandırılması gerektiğini duyurmuştur. 1587’de Papa V.Sixtus, serseri ve dilencilerin sebep oldukları huzursuzluğu daha acımasız bir üslupla dile getirmiş ve dilenmenin yasak olduğunu belirterek dilencileri ağır bir şekilde eleştirmiştir. Ülkenin dilencilik konusunda yasaklarına karşın, dilencilerle ilgili enteresan haberlerde bulunmaktadır. Roma dilencilerinin, dilenmeye devam edebilmeleri için aralarında para toplayarak Papa’ya rüşvet vermeleri bu enterasan haberlerden biridir (Geremek’ten aktaran Buğra,2016, s.37-38).

Yani kesin bir dil ile dilencilik ve sadaka verme yasaklanmıştır. Ortaçağda merhamet edilen yoksullara, yeniçağ döneminde merhamet edilmemiş aksine aşağılayıcı ve küçük düşürücü ifadeler kullanılmıştır.

Sadaka vermenin yasaklandığı bu dönemde İspanya’da sadaka reformunun yapıldığı ifade edilmektedir. İspanyol hümanisti olan Juan Luis Vives dönemin başkanına ‘De Subventionem Pauperum’ (Yoksul Yardımı Üzerine) metnini sunmuştur. Metnin yoksullarla ilgili vurguladığı nokta yoksulların çalışması gerekliliğidir. Vives, yoksul olup çalışmayanların aç kalması gerektiğini savunmuştur. Çalışma gücü olmayan kişilerin durumları dikkatle ele alınacak, dini yardımların hükümet tarafından bu kanala aktarılmasıyla o kişilerin bakımı yapılacaktır. Yani yapılacak olan yardımların devlet tarafından yapılması gerektiğini savunmakta ve bireysel hayırseverliğe karşı çıkmaktadır (Sümer,2016, s.78).

Özetle Vives ‘De Subventionem Pauperum’ metni ile yoksullara karşı sorumlu olan kurumun kilise gibi dini kurumlar ya da kişiler olmadığını, şehir yöneticilerin olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca De Subventionem Pauperum metni ile çocukların eğitimine de önem verildiği ve okumak isteyen fakat yoksul bir ailenin çocuğu olduğu için okuyamayan tüm çocukların cinsiyetine bakılmaksızın okutulması gerektiği ifade edilmektedir. Böylelikle nesilden nesile aktarılacak olan yoksulluk kültürünün önüne geçilebileceği vurgulanmaktadır (Buğra,2016, s.52-53).

1.5.GENEL DEĞERLENDİRME

Yoksulluk, tüm insanlığın sahip olduğu en eski toplumsal sorunlardan biridir. Yoksulluğun net bir tanımı yapılamamakla birlikte en genel anlamıyla yoksulluk temel ihtiyaçları karşılamaktan aciz olma, aç kalma durumu ya da yokluk olarak tanımlanmaktadır. WB yoksulluğu gelir üzerinden tanımlamaya çalışırken, UNDP ise yoksulluğu insani yoksulluk üzerinden tanımlamaktadır. Anlaşılacağı üzere yoksulluğu tanımla da herkesin üzerinde anlaşmaya vardığı bir tanım yoktur. Çünkü yoksulluk sübjektif bir kavram olmakla birlikte, ele alınan döneme, ülkeye, topluma göre değişmektedir.

Yoksulluğu açıklamada yoksulluğun hangi yönünün ele alındığına bağlı olarak ise yoksulluk tipolojileri ortaya çıkmaktadır. Temelde aç kalma durumu olarak tanımlanan ve çevrenin yardımı olmaksızın ölümle karşılaşma riski yüksek olan mutlak yoksulluk; ikinci derece yoksul olarak bilinen ve az da olsa ihtiyaçlarını karşılayacak kadar dar gelire sahip olan fakat sinema, tiyatro gibi alanlarda yetersiz kalan göreceli yoksulluk; bir devir-döngü halinde devam eden ve mutlaka kazananı ve kaybedeni olan nöbetleşe yoksulluk; finansal sıkıntı durumunu tanımlayan maddi

yoksulluk; yoksulluğun mekânsal ayrımları olan kırsal ve kentsel yoksulluk gibi yoksulluk tipolojileri ortaya çıkmaktadır.

1980 dönemi hem küreselleşme süreci ile hem de uygulanan neo-liberal politikalar ile yoksulların daha da yoksullaştığı yıllardır. Küreselleşme savunucularına göre küreselleşme yoksulluğu azaltacak, büyüme ve kalkınmayı sağlayacak iken; küreselleşme karşıtlarına göre ise küreselleşmenin özünde sosyal devlet anlayışını bitirmek olduğu ifade edilmiştir.

Küreselleşmenin temel aktörleri olan IMF, WB, WTO'nun amacı uygun koşulları sağlayarak gelişmiş ülkelerin çıkarlarına hizmet etmek iken bu amacına ulaşmak için Üçüncü Dünya ülkelerine yoksulluklarından kurtulacaklarını vaat etmektedirler. Fakat uyguladıkları yapısal uyum politikaları Üçüncü Dünya ülkelerini daha da zora sokmuştur. Küreselleşme, yoksul ülkeleri daha da yoksullaştırırken, zengin ülkelerinin zenginliklerine zenginlik katmakta ve böylece fakirler ile zenginler arasındaki uçurumun büyümesine yol açmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerde küreselleşmenin temel aktörleri tarafından uygulanan yapısal uyum politikaları sonucu, yoksulluklar kentsel alanlara taşınmaya başlamıştır. Kırsal alanların tamamen terk edilmesiyle yapılan göçler sonucunda ise vasıfsız işgücü oldukları için kentlerde iş bulamayacak olan bireylerin, geri dönebilecekleri köyleri de olmayacak ve kentsel yoksulluğun içine düşmüş olacaklardır. Yani kırsal yoksulluktan kaçan kesim kentsel yoksulluğa yakalanmakta ve üstelik gittikleri yerlerde yoksulluktan kurtulamadıkları gibi gittikleri yerlere yoksullarını götürmektedirler.

Sonuç olarak 1980'li yıllarda gitgide büyüyen ve bir sorun haline gelen yoksulluk eğitim, sağlık, barınma vb. alanları olumsuz etkilerken; aynı zamanda da işsizlik, gelir dağılımında adaletsizlik artmakta ve var olan yoksulluk daha da derinleşmektedir.

Tarihte yoksulluk gibi ve yoksullara yapılan yardımlarda tartışılan konulardan biri olmuştur. Ortaçağ Döneminde yoksullara yardımların yapılması dini bir ibadet olarak yorumlanırken; Erken Modern Çağ ile yoksulların dilenmesi, zenginlerin sadaka vermesi yasaklanmış; yoksulların verilen yardımlarla tembelleştikleri, verilen

yardımlara bağımlı hale geldikleri ve bu nedenle çalışmak istemeyen, hazırcı bireyler meydana geldiği vb. nedenlerle işgücüne katılmaları gerektiği düşünülmüştür.

İngiltere, Almanya, Roma vs. ülkeleri örneklerinde de görüldüğü gibi yoksullara yapılan yardımlarda zamanla sorunlar yaşanmaya başlanmış ve sadakanın, dilencililiğin önüne geçebilmek için kimi ülkeler yoksullukla ilgili yasalar çıkarmış; kimi ülkeler cezalar uygulamıştır.

Sonuç olarak, çok eski tarihlerden bu zamana kadar yoksulların kim olduğu ve yoksullara yapılan yardımlar hep tartışılmıştır. Yoksullar zamanla sadakalarla geçinen dilencilerden işgücü olarak görülmeye ve çalışarak para kazanması gereken kişilere dönüşmüştür.

2.BÖLÜM: TÜRKİYE'DE KENTSEL YOKSULLUKLA MÜCADELE VE TARİHSEL DÖNÜŞÜMÜ

2.1.TÜRKİYE'DE KENTSEL YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ

TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2016 dönemi sonuçlarına göre ise, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir medyan gelirinin %50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre, yoksulluk oranı bir önceki yıla göre 0,4 puanlık düşüş ile %14,3 olarak gerçekleştiği görülmektedir⁹. Medyan gelirin %60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre ise yoksulluk oranı bir önceki yıla göre 0,7 puan azalarak %21,2 olduğu görülmektedir. TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2017 dönemi sonuçlarına göre ise, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir medyan gelirin %60'ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre, yoksulluk oranı bir önceki yıla göre 1,1 puan azalarak %20,1 olduğu görülmektedir.

TÜİK'in 2017 dönemi için yapmış olduğu gelir ve yaşam koşulları araştırması sonuçlarına göre ise, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre, yoksulluk sınırının bir önceki yıla göre 0,8 puanlık düşüş ile %13,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir¹⁰.

2005 Dünya Kalkınma Göstergeleri Raporunda¹¹ Türkiye'nin birçok Afrika ülkesinden daha kötü bir durumda olduğu ifade edilmekte ve Türkiye'de nüfusun en yoksul %20'lik kesiminin gelirden aldığı pay yüzde 6.1 iken, en zengin yüzde %20'nin aldığı pay ise yüzde %46.7 düzeyinde gözlenerek zenginler ile yoksullar arasında fark vurgulanmaktadır (Altay,2007, s.354).

Ayrıca İnsani Gelişme Endeksi (İGE) bazında bakıldığında Türkiye'nin 2011 yılında 187 ülke arasında 92. sıraya yerleştiği ve bu sonuç ile insani gelişmede gelişmiş ülkelerin gerisinde olduğu ifade edilmektedir (İncedal,2013, s.119). 2015 yılında ise Türkiye'nin bu sıralamada 71. sıraya yerleştiği görülmektedir. 1990-2015 yılları arasında Türkiye'nin doğu'da beklenen yaşam süresi 11,2 yıl artarak 75,5;

⁹Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2017, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2.

¹⁰Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2018, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2.

¹¹World Bank (2005): Dünya Kalkınma Raporu, <http://www.worldbank.org/>

ortalama öğrenim süresi 3,7 yıl ile 7,9 ve beklenen öğrenim süresi 5,7 yıl artarak 14,6 olduğu ifade edilmektedir (Arpacıoğlu Özdemir ve Oğuz,2018, s.777-778).

Türkiye’de yoksulluğun görünümünü ortaya koymak amacıyla yoksulluk ele alınırken; hane halkı büyüklüğü, eğitim durumu, cinsiyet, bölgeler arası farklılıklar gibi değişkenler vasıtasıyla yoksulluk düzeyi belirlenmeye çalışılmaktadır.

2.1.1. Hane halkı Büyüklüğü

Hane halkı bazında yoksulluğa bakıldığı zaman, hane halkı içerisinde çalışmayan fert sayısı arttıkça kişi başına düşen gelir azalacağından dolayı yoksulluk artış göstermektedir. Türkiye ortalama dört kişilik ailelerden oluşmaktadır. Bu sayı arttıkça yoksullukta artış göstermektedir.

TÜİK (2017) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2016 dönemine göre hanehalkı tiplerine göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50’si dikkate alınarak hesaplanan yoksulluk oranlarına bakıldığında tek kişilik hanehalklarının yoksulluk oranının bir önceki yıla göre 0,8 puan artışla %8,9, bağımlı çocuğu olmayan hanehalklarının yoksulluk oranının 0,8 puan düşüşle %4, bağımlı çocuğu olan hanehalklarının yoksulluk oranının ise 0,2 puan düşüşle %17,9 olduğu görülmektedir¹².

TÜİK (2018) Gelir ve Yaşam Koşulları araştırması 2017 dönemi sonuçlarına ilişkin, hanehalkı tiplerine göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50’si dikkate alınarak hesaplanan yoksulluk oranlarına bakıldığında; tek kişilik hanehalklarının yoksulluk oranının bir önceki yıla göre 0,7 puan düşerek %8,2, bağımlı çocuğu olmayan hanehalklarının yoksulluk oranının 0,2 puan düşerek %3,8, bağımlı çocuğu olan hanehalklarının yoksulluk oranının ise 0,9 puan düşerek %17 olduğu görülmektedir¹³.

2.1.2. Eğitim Seviyesi

Yoksulluk ile eğitim ve refah seviyeleri arasında ters orantı bulunmaktadır. Eğitimli bireyler eğitimsiz bireylerle kıyaslandığında iş ve istihdam alanlarında daha etkin olmakta ve refah seviyelerinde artış yaşanırken toplumsal statüleri olumlu

¹²Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2017, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2.

¹³Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2018, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2.

yönde değişmekte, yoksulluklarında ise azalma görülmektedir (Cennet,2010, s.45). Bu nedenle eğitim ile yoksulluk arasında da ters orantının olduğu belirtilmektedir (Türk ve Ünlü,2016, s.94).

Eğitimsizlik sonucu ise oluşan yoksulluktur. Aslına bakılırsa eğitimsizliğin mi yoksulluğa neden olduğu yoksa yoksulluğun mu eğitimsizliğe neden olduğunu söylemenin güç olduğu vurgulanmaktadır (Açıkgöz ve Yusufoglu,2012, s.91).

TÜİK (2017) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2016 dönemi sonuçlarına göre ise; eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si dikkate alınarak hesaplanan yoksulluk oranına göre; okur-yazar olmayanların %26,2'si, bir okul bitirmeyenlerin %24,1'i yoksul iken, bu oran lise altı eğitimlilerde %12,5, lise ve dengi okul mezunlarında ise %6,2 olduğu görülmektedir. Yükseköğretim mezunları ise %1,7 ile en düşük yoksulluk oranının gözlendiği grup olduğu görülmektedir¹⁴.

TÜİK (2018) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2017 dönemi sonuçlarına göre ise; eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si dikkate alınarak hesaplanan yoksulluk oranına göre; okur-yazar olmayanların %25,4'ü, bir okul bitirmeyenlerin %21,7'si yoksul iken, bu oran lise altı eğitimlilerde %11,7, lise ve dengi mezunlarında ise %5,5 olduğu görülmektedir. Yükseköğretim mezunları ise %1,5 ile en düşük yoksulluk oranının gözlendiği grup olduğu görülmektedir¹⁵.

2.1.3. Cinsiyet

Dünyanın en önemli sorunlarının başında gelen yoksulluk, genellikle daha çok kadınları etkilemektedir. Yoksulluk cinsiyet bazında incelendiğinde erkeklerden ziyade kadınların yoksulluğu söz konusu olmaktadır. Bunun nedeni ise, toplumda cinsiyet eşitsizliğinin var olması ve bunun beraberinde getirdiği kadınların erkeklere kıyasla daha düşük ücretle ve daha düşük pozisyonlarda çalışmalarıdır (Gerşil,2015, s.165).

Ülkemizde geleneksel cinsiyet rollerinin var olması, yoksulluğa cinsiyet bazında baktığımız zaman kadınları erkekler karşısında dezavantajlı yapmaktadır.

¹⁴Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2017, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2

¹⁵Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2018, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, s.2

Geleneksel cinsiyet rollerinde kadınlar ev işleriyle, eşlerine ve çocuklarına bakmakla görevli olan birey olarak görülmekte ve iş hayatında çok fazla kabul görmemektedir.

2.1.4. Bölgeler

TÜİK 2016 dönemi verilerine göre; her bölge için eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50'si temelinde hesaplanan yoksulluk sınırına göre, gelire dayalı görelî yoksulluk oranının en yüksek olduğu bölgelerin %15,9 ile TR62 (Adana, Mersin), %14,7 ile TR61 (Antalya, Isparta, Burdur) ve %14,2 ile TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırıkkale) olduğu görülmektedir. Görelî yoksulluğun en düşük olduğu bölgeler ise %5,1 ile TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), %7,7 ile TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak) ve %7,8 ile TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane) bölgeleri olduğu görülmektedir¹⁶.

TÜİK 2017 dönemi verilerine göre; her bölge için eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50'si temelinde hesaplanan yoksulluk sınırına göre, gelire dayalı görelî yoksulluk oranının en yüksek olduğu bölgelerin; %13,2 ile TR61 (Antalya, Isparta, Burdur), %12,4 ile TR62 (Adana, Mersin) ve %12,3 ile TR22 (Balıkesir, Çanakkale) olduğu görülmektedir. Görelî yoksulluk oranının en düşük olduğu bölgelerin ise %5,3 ile TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis), %5,7 ile TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) ve %5,8 ile TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak) bölgeleri şeklinde sıralandığı görülmektedir¹⁷.

Diğer bir yoksulluk sınırı olan medyan gelirin yüzde 60'ı dikkate alınarak hesaplanan gelire dayalı yoksulluk oranının en yüksek olduğu bölgeler %19,9 ile TR62 (Adana, Mersin), %19,7 ile TR61 (Antalya, Isparta, Burdur) ve %18,8 ile TR10 (İstanbul) olduğu görülmektedir (TÜİK, 2018).

¹⁶Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2017, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, s.2

¹⁷Detaylı bilgi için bakınız, TÜİK, 2018, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, s.2

2.2.TÜRKİYE’DE KENTSEL YOKSULLUĞUN TARİHSEL SÜRECİ

Ülkemizde yoksulluğun gelişimini: Cumhuriyet Öncesi Dönem, Cumhuriyet Kuruluş Dönemi, Çok Partili Hayata Geçiş ve 1960 Dönemi, 1980 Sonrası Dönem ve 2000 ve 2000 Sonrası Dönem olarak beş döneme ayırarak ve kentsel yoksullukla mücadelede yerel yönetimler üzerinden incelenecektir.

2.2.1.Cumhuriyet Öncesi Dönem

Cumhuriyet öncesi dönem, savaşlarla perişan olan bir devletin yoksullukla beraber yaşadığı, kentleşmenin ve beraberinde gelecek olan kentsel yoksulluğun yavaştan başladığı yıllardır. Dönemde yaşanan doğal afetler, kuraklık, kıtlıklar, savaşlar insanlar üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Cumhuriyet öncesi dönemde ülkemizin durumunun çok kötü olduğu vurgulanmaktadır. Yapılan yorumlar da bunu durumu desteklemektedir. 1913 öncesi Türkiye’de bulunan bir yabancı yoksulluğun çok acımasızca var olduğunu ifade etmekte ve burada yaşayan insanların lüks hayat hakkında hiçbir bilgilerinin olamayacağını, yokluğun dibinde yaşadıklarını vurgulamaktadır (Horvath’dan aktaran Gözcü,2016, s.137).

Osmanlı Devleti’nin hâkim olduğu yerlerde perişan durumda olan halka ve yoksullara her zaman yardım eden bir devlet yapısına sahip olduğu fakat Osmanlı Devleti’nin, yoksullara yardım alanında doğrudan bir rol üstlenmediği bir başka ifadeyle devletin sosyal alana müdahale ederek refah sağlama sorumluluğunu almadığı bu sorumluluğu aile ve geleneksel akrabalık ilişkilerine, toplumsal yardımlaşma ve dayanışma ilişkilerine dayandırdığını ifade edilmektedir (Sallan Gül,2006, s.261). Osmanlı İmparatorluğu, aile kurumunun yanı sıra zekat uygulamaları ile yoksullara yardım yapılmasını dini sorumluluk haline getirmiştir. Zamanla zekat ve sadakadan topladığı gelirleri vergi haline dönüştürmüştür.

Bir süre sonra Osmanlı sosyal yardımlar amacıyla, hakim olan anlayışına vakıflar kurarak resmîlik kazandırmıştır. Vakıfların önemine ilişkin Sallan Gül (2006:261) şu şekilde ifade etmektedir; “Vakıflar; yoksullara yemek temini, yolculuk edenlerin barınmaları için kervansaraylarda kalma olanağı, hac yolunda parasız kalanlara konaklama ve maddi yardım, dul ve yetimlerin geçimlerinde maddi destek, yaşlı, kimsesiz ve çocukların barındırılması ve temel ihtiyaçlarının

karşılanması gibi birçok işlevi üstlenmişlerdir.” Fakat Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine geldiği zaman vakıflar zayıflamış ve yoksulların ihtiyaçları karşılanamaz duruma gelmiştir.

Osmanlı döneminde sosyal yardım bazında bir diğer yardım ayağını meslek birliklerinin kurduğu sandıklar oluşturmaktadır. Kurulan sandıkların yardımı ile sandık mensupları olan yoksul kişilere sosyal yardımlar yapılmaktadır. Sosyal yardımlaşma açısından önemli yere sahip olan Ahilik Sandığı, sandık üyelerinin paralarından belli bir miktarı, sandık başkanına verilmekte ve daha sonra bu para ile meyve, yemek vs. alınarak yoksulların ihtiyaçları karşılanmaktadır. Fakat vakıflar gibi önemli olan Ahilik Sandığı’nın da zamanla siyasi işlevler üstlenerek yoksullara yardım sağlama işlevini yitirdiği ifade edilmektedir. 17. yy sonuna doğru Ahilik sandıklarının çözüldüğü ve yoksulların zenginlerin insafına bırakıldığı vurgulanmaktadır (Sallan Gül,2006, s.261-262).

19.Yüzyılın başlarından itibaren sosyal devlet anlayışının tohumları atılmaya başlanmış ve kasaba ve köylere eğitim ulaştırarak eğitim alanında, il merkezlerinde devlet hastaneleri açılarak sağlık alanlarında sosyal yardım ve hizmetlere adımlar atılmıştır (Özbek, 2002, s.16).

Dönemde Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme) ve Hilal-i Ahmer (Kızılay) kurumları açılmış ve bu kurumların sosyal yardım alanında çok önemli yere sahip olduğu vurgulanmıştır. Himaye-i Etfal Cemiyetinin amacı çocukların korunması ve bu anlamda fakir ve hasta olan çocukların tedavileri, anne sütünden yoksun olan çocuklar için süt damlaları, çocukların sağlıklı beslenmeleri için aşevleri gibi birçok farklı yoksulluk çalışmaları bulunmaktadır. Himaye-i Etfal Cemiyetinin (Çocuk Esirgeme Kurumu); sosyal hizmetler alanında yoksullukla mücadelede önemli görevler üstlendiği ifade edilmektedir (Çetin ve Çavuşoğlu,2003, s.2). Bir diğer kurum olan Hilal-i Ahmer Cemiyeti, yoksul ve muhtaçlara gıda, barınma ve sağlık konularında önemli yardımlarda bulunmaktadır.

Dönemin bir başka kurumu ise Darülaceze’dir. 16. yy kapitalizmi ile sadakanın, serseriliğin, dilenciliğin yasaklandığı ve yoksulların çalışması gerektiği düşüncesiyle açılan kurumlardan biridir. Bu kurumun asıl amacı gücü kuvveti yerinde olan yani çalışabilecek durumda olan yoksulların barındırılıp çalıştırılması olarak ifade edilmektedir (Buğra,2016, s.130). Osmanlı İmparatorluğu da bu amaçla

çeşitli dönemlerde önlemler almaktadır. Sokaklarda yaşayanlar ve dilencililiğinin önlenmesi için Darülaceze kurumları, eytam sandıkları ve babası olmayan çocukların okutulması için Darüşşafaka Osmanlı'ya hizmet etmiş kuruluşlardır (Taşcı,2010, s.70-71).

Yerelin yoksullukla mücadelesi bazında dönem ele alındığında önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1864 yılında Daire-i Belediye Meclisinin Vezaif-i Umumiyesi Hakkında Talimat çıkarılmıştır. Bu talimat ile belediyelere yoksul kişilerle ilgilenme yardımlar yapması tanınmıştır. 1877 Vilayet Belediye Kanunu'yla belediyelere engelliler için okul ve hastane açma yetkileri tanınmıştır (Ortaylı,1974, s.166, 188, 214-223). Belediye kanunları çıkarılıncaya kadar ise bu görevleri vakıflar, esnaf kuruluşları vs. kurumlar üstlenmektedir. Osmanlı'da sosyal meselelerin çözümünde ve yoksullukla mücadele kapsamında üstün rol üstlenen vakıflar, aile ve lonca gibi kurumlar olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde batılı anlamda yerel yönetim birimleri bulunmamaktadır.

2.2.2.Cumhuriyet Kuruluş Dönemi

Türkiye, İkinci Dünya Savaşına girmeyen bir ülke olduğu halde, Cumhuriyet kuruluş döneminde derin yoksulluk yaşamaktadır. Temel tüketim malları devlet eliyle dağıtılmakta ve Milli Koruma Kanunu da yürürlüktedir. Ayrıca Varlık Vergisi Kanununun da bu zaman diliminde yapıldığı ifade edilmektedir (Yücel,2015, s.44).

Dönemin sosyal yardımlara yaklaşımını Buğra (2016, s.98) şu şekilde ifade etmektedir; ‘‘Tek parti döneminde sosyal yardımlar vatandaşlık hakkı olarak görülmemekte ve yoksullukla mücadelenin gönüllü iyilikseverlere bırakarak devletin sorumluluğunun söz konusu dahi olmamakta, devletçilik ilkesinin yoksullukla mücadele alanına uzanmamaktadır’’.

Yerelin yoksullukla mücadelesine bakıldığında ise, Cumhuriyetin kurulması ile birlikte sosyal yardımların sorumluluk alanı merkezi yönetimlerden yerel yönetimlere devredilmiştir. 1930 yılında yürürlüğe konulan 1580 sayılı Belediyeler Kanunu ile genelde yerel yönetimlere özelde ise belediyelere yoksullukla mücadelede görevler verilmiştir.

Cumhuriyet Döneminde çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere yoksullar ile ilgili görev ve sorumluluklar tanınmıştır. Belediyelere, yoksul hastalara ve doğum yapacaklara bakmak, asker ailelerine yardım etmek, aynı ve nakdi yardımlarda bulunmak, yoksul cenazeleri kaldırmak gibi görevler tanındığı ifade edilmektedir (Koşar,2000, s.69). Bu dönemde belediyeçilik anlamında önemli olan 1580 Sayılı yasa belediyelere kentsel hizmetlerin sağlanmasında roller verir iken; su, elektrik, havagazı gibi hizmetlerin yabancı şirketlerden alınarak önce devlete sonrada belediyelere devredilmiştir. Diğer taraftan 1580 sayılı yasa ile belediyelere eğitim, sağlık vb. alanlarda toplam 76 tane görev verilerek devletin yükü hafifletilmek istenmiştir (Ersöz,2010, s.106).

Cumhuriyet kurulması ile birlikte başlayan dönemde, Türkiye’de kimsesiz, fakir, yaşlı, yetim çocukları, şehit çocukları ve aciz durumda olanlara maaş bağlanması gibi sosyal yardımların çoğunun yerel yönetimlere yani belediyelere verildiği ifade edilmektedir (Baytal,2009, s.232-233).

Ancak 1923-45 döneminde gerek devletin gerekse belediyelerin gelir ve giderleri arasında dengenin olmadığı ve belediyelerin kendilerine bırakılan hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde sağlanmada yetersiz olduğu belirtilmektedir (Ersöz,2010, s.107).

2.2.3.Çok Partili Hayata Geçiş ve 1960 Dönemi.

Türkiye’de kentleşme süreci ile birlikte konut sorunları, altyapı sorunları, kentte yaşayan ama kentleşemeyen insanların varlığı ve en önemlisi de yoksulluktan kurtulmak için kırsal kesimden kente göç eden ama nitelikli işgücüne sahip olmayan insanlar için işsizlik gibi sorunlarla karşılaşıldığı vurgulanmaktadır (Işık ve Pınarcıoğlu,2015). Bunun sonucunda ise, kırsal yoksulluktan kurtulan fakat kentsel yoksulluğa yakalanan kesim, kentte daha önceden var olan kesimi de olumsuz etkileyerek yoksulluğu derinleştirmiştir.

Kalkınma Dönemi olarak bilinen 1960 döneminde Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) hazırlanmıştır. Bu planla bölgesel eşitsizlikler giderilmeye ve köy kalkınması gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında¹⁸ (1963-1967) sosyal hizmetler de ele alınmaktadır. Sosyal hizmetler ile ilgili yer alan maddelerden bazıları şunlardır:

- Sosyal hizmetler esas itibariyle gönüllü kuruluşlar ile yürütülecek bir hizmet olduğu için bu kuruluşların birbirleri ile ve kamu otoriteleriyle işbirliğini sağlamak üzere il seviyesinde Koordinasyon Kurulları kurulacaktır (DPT, 1963, s.423),
- Sosyal hizmetler alanında Sosyal Hizmetler Kurumu ve Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu geliştirilecektir (DPT, 1963, s.424).

Dönemin diğer kalkınma planı ise, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planıdır¹⁹(1968-1972). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1968-1972) ise şehirlerden sorumlu tutulan yerel yönetim biriminin belediye olduğu ifade edilmektedir. Fakat belediyelerin karşılaştığı sorunlar karşısında sınırlı imkânları olması nedeniyle görev ve sorumluluklarının çoğunu yerine getiremediği belirtilmektedir. Ayrıca planda sosyal refah hizmetleri alanında, hizmetlerin bütün ihtiyaç sahiplerini kapsayacak şekle getireceğini, yardımlar ihtiyaç sahibine ulaştırılırken insan onurunu kırmayacak şekilde verilmesi gerektiğini, hizmetlerin sağlanmasında merkezi yönetim, yerel yönetim ve gönüllü kuruluşların işbirliği yapmalarının sağlanacağını vb. ifade edilmektedir (DPT,1968, s.229).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1973-1977)²⁰ mahalli idarelerin kaynaklarının yetersiz olması ya da kaynakları etkin ve verimli kullanamadıklarından sebep köy, il ve belediye halkının ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz oldukları ifade edilmektedir (DPT,1972, s.117).

Döneme kurumsal olarak bakıldığında, dönemde 1957'de 2828 sayılı kanun ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

¹⁸Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (1963-1967) sosyal hizmetler başlığı yer almaktadır. Bkz. (<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Birinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1963-1967%E2%80%8B.pdf>)

¹⁹İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) Sosyal Refah Hizmetleri yer almaktadır. Bkz. (<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/%C4%B0ikinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1968-1972%E2%80%8B.pdf>)

²⁰Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) Kamu Yönetimi Sorunun başlığı altında mahalli idarelerin durumu yer almaktadır. Bkz. (<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/%C3%9C%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1973-1977%E2%80%8B.pdf>)

kurulmuştur. Bu kanun ile bakıma muhtaç olan çocuklara yetiştirme yurtlarında barınma imkânı sağlanmıştır.

Dönemin en sıkı çalıştığı ve önemli ilerlemeler kaydettiği alanın sağlık alanı olduğu ifade edilmektedir. 1946 yılında 10 Yıllık Milli Sağlık Planı hazırlanmıştır. Planla, sağlık yönünden yetersiz durumda olan köyler için sağlık merkezlerinin planlandığı ve hastane ile yatak sayılarında artışlar yaşandığı ifade edilmektedir. 1940-1950 yıllarında 154 olan hastane sayısı 1960'larda 566'ya; 18.837 olan yatak sayısının 45.807'ye çıktığı belirtilmektedir (Buğra,2016, s.168).

1961 Anayasasında Sosyal Devlet ilkesi yer almaktadır (Yücel,2017, s.72). Bu ilke kısaca güçsüzleri güçlüler karşısında savunmayı, herkes için insan hassasiyetine uygun hayat yaşamayı ifade etmektedir (Gözler,2000, s.158). 1961 Anayasasında devlete verilen sosyal içerikli görevlerin çoğunluğunun yerel yönetimlerden ziyade merkezi hükümete verildiği ifade edilmektedir (Kesgin,2012, ss.117).

Yerelin yoksullukla mücadelesine bakıldığında ise, 1946 yılından itibaren İkinci Dünya Savaşının sonuçlarından olan iki kutuplu dünya sisteminde devletçilikten uzaklaşmış ve liberal politikalar izlenmeye başlanmıştır. Aynı dönemde dış ticarete ve tarım sektöründe yaşanan sıkıntılar ithal ikameci sanayileşme politikalarına geçişi, hızla başlayan göç hareketleri ise kentleşme sürecini başlatmıştır. Bu nedenle 1946-1980 dönemi yerel yönetimler genelinde, belediyeler özelinde önemli değişimlerin yaşandığı yıllar olmuştur. Konu belediyeler özelinde ele alındığında, 1948 yılında belediyelerin faaliyetlerini genişletebilmesi amacıyla Belediyeler Bankası İller Bankasına dönüştürülmüş ve belediyelerin gelir ve borçlanmalarını arttırabilmek için Belediye Gelirleri Kanunu çıkarılmıştır (Ersöz,2010, s.109-110). Ayrıca 1950 yılında çıkarılan yasa ile konutla ilgili görevler belediyelerin zorunlu görevleri arasında gösterilmiş ve yine bu dönemde Türk belediyecilik hareketinde demokratikleşmeye ve özerkleşmeye yönelik yaklaşımlar öne çıkmaktadır (Ersöz,2010, s.110).

2.2.4.1980 Sonrası Dönem

1980'li yılların neo-liberal düzeni ile refah devletinin yoksullara sunduğu yardımlara son vermesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü sosyal yardımlar için

yapılan harcamaların önemli bir miktar olmasına rağmen yapılan sosyal harcamaların yoksulluk ve beraberinde gelen sorunlara çare olamadığı ifade edilmektedir. Dönemde refah devletine yapılan eleştiriler sonucu neo-liberal çağa geçiş yapıldığı, devlet anlayışında değişimler yaşandığı, devletin küçültülmesi ve özelleştirme politikalarının uygulamaya konulduğu ifade edilmektedir (Acar,2017, s.251-252).

Neo-liberal ekonomik politikaların uygulanmasıyla birlikte, kapitalizmin ve küreselleşmenin, etkilerini toplumda daha fazla hissettirmeye başladığı vurgulanmaktadır. Küreselleşme bir yandan zenginleri daha güçlü hale getirmekte; diğer yandan üçüncü dünya ülkelerini daha fazla yoksullaştırmaktadır. Bu dönemde, gelir dağılımındaki bozukluk iyice hissedilmeye başlanmış, yoksul kesim ise toplumda daha görünür hale gelmiştir (Açıkgöz ve Yusufoglu,2012, s.88-89). Bu dönem de daha önceleri kabul edilmeyen çalışan yoksulların sayısının ve işsizliğin artış gösterdiği belirtilmektedir. 1972 yılında işsizlik oranı %6,2 iken; 1982 yılında işsiz sayısının 1225'e ve işsizlik oranının %6,9'a yükseldiği ifade edilmektedir.1990'lı yıllara kadar yüksek seviyelerde olan işsizlik oranının, 1990 sonrası azaldığı görülmektedir. 2001 yılında ise işsizlik oranının %8,5'e yükseldiği ifade edilmektedir (Yılmaz,2005, s.46).

Bu dönemde konumuz açısından önemli olan bazı kanunların çıkarıldığı ifade edilmektedir. Bunlardan birincisi 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'dur (Seyyar,2003, s.60).

İkinci önemli yasayı ise 14.6.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3294 sayılı yasayla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonunun²¹ oluşturduğu ifade edilmektedir. Fakir Fukara Fonu olarak da bilinen fonun, yardıma muhtaç durumda olanları kapsadığı ve kaynakların dağıtılması noktasında il ve ilçelerde vakıfların kurulmasını öngördüğü vurgulanmaktadır. Yoksullukla mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanunu ile vakıflara hayırseverlik kapsamında bağışlar yapıldığı ifade edilmektedir (Yay,2015, s.22).

²¹3294 Sayılı yasayla oluşturulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonunun mali kaynağının yönetilmesi için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu, Genel Sekreterliği ve her ilçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurulmuştur. Paranın nerede nasıl kullanılacağına kurul karar vermekte fakat son söz başbakana ait olmaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Kurulu, 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının başkanlığında toplanmaya başlamıştır.

18.06.1992 tarih ve 3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanunla yeşil kart uygulaması kabul edilmiştir. Ödeme gücü olmayan, sosyal sigorta kapsamında olmayan ve asgari ücretin üçte birinden az bir geliri olan vatandaşlara yeşil kart verilerek ücretleri devlet tarafından karşılanmaktadır (Buğra,2016, s.213-214).

Yerelin yoksullukla mücadelesi incelendiğinde, 1980 dönemi neo-liberal politikalar ile birlikte yoksullukla mücadelede sosyal politika uygulamalarında, yerel yönetimlerin daha fazla söz sahibi olduğu ifade edilmektedir. Genelde yerel yönetimlere özelde ise belediyelere sosyal yardım ve hizmetlerde daha fazla görevler tanındığı vurgulanmaktadır (Kasalak,2013, s.91).

Yerel yönetimlerin bakımevi, huzurevi vb. birimler oluşturabileceği Kamu Yönetimi Araştırmalarında (KAYA); merkezi yönetimler tarafından sunulan bazı sosyal yardım ve hizmetlerin yerel yönetimlere bırakılacağı Yedinci Kalkınma Planında (1996-2000) ifade edilmektedir (Çetin,2017, s.16).

2.2.5.2000 ve 2000 Sonrası Dönem

Türkiye’de 2000-2008 yılları arasında üç büyük ekonomik kriz yaşanmış ve yaşanan krizler sonucunda; ekonominin önemli ölçüde daralması, yüksek enflasyon oranları, işsizliklerin artması gelir dağılımında adaletsizliğe neden olmuş ve yoksulluğu daha da körüklemiştir. 2000 sonrası dönemde ülkemizdeki yaşanan kentsel yoksulluğunun nedeni, 2002 ekonomik krizin yaşanmış olmasına bağlanmıştır (Yılmaz,2012, s.305).

2000 sonrası hazırlanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2005) yoksulluğa önem verildiği ve planda Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele başlığı açıldığı belirtilmektedir. Bu başlık altında sosyal yardım ve hizmetler alanında yoksullukla mücadelede yetersiz kalındığı, gelir artışı olmasına rağmen adaletli bir dağılım olmadığı için yoksulların yeterince yararlanamadığından bahsedilmektedir. Ayrıca kalkınma planında sosyal güvenlik kapsamındaki nüfus arttırılarak yeşil kartlıların sayısının da arttığı ifade edilmektedir (Yücel,2017, s.91).

4.3.2005 tarihli 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda, İl Özel İdarelerine yoksullukla mücadelede verilen yetki kapsamında uygulanan mikro kredi

uygulamaları başlatılmıştır. Uygulamadaki amacın bireysel girişimciliğin önünü açarak hem kentlerde hem de kırdaki yaşayan insanların kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için işlerini kurmalarını teşvik etmek olarak ifade edilmiştir. Toplumda var olan yoksulluk oranlarının mikro kredi sistemi ile azaltılması ve mikro kredi uygulamaları ile bireylere gelir sağlayabilecekleri iş alanları ve tecrübeleri kazandırabilmek amaçlanmaktadır (Sürücü Bahar,2015, s.50-51).

2005 yılında yürürlüğe giren İl Özel İdaresi Kanunu ve Belediye Kanunları ile yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere görevler verilmiştir. İl Özel İdareleri kapsamında uygulanan mikrokredi uygulamaları yoksullukla mücadelede önemli bir örnek oluşturmuştur. Belediye Kanununun 38.maddesi ile belediyelere dar gelirli, muhtaç, kimsesizler için yardımlarda bütçe yetkisi verilmiştir.

2.3.TÜRKİYE’DE KENTSEL YOKSULLUK VE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ

Yoksulluk ve yoksulluğun beraberinde getirdiği sorunlar giderek artarken, yoksulluğun derinleştiği mekânlar olarak karşımıza kentler çıkmaktadır (Batal,2016, s.307).

Ülkemizde kentsel yoksulluğun tarihsel süreci 1950’li ve 1960’lı yıllara dayanmaktadır. Türkiye’de bu dönemler, kırsal kesimdeki yoksullar kentsel alanlara göç etmekte ve hızlı bir kentleşme ortaya çıkmaktadır. Fakat yaşanan kentleşme süreci sağlıklı bir kentleşme değildir, aksine topluma, yoksullara ve kentlere zarar vermektedir. Çünkü bu dönem kentlerin kırsal alanlardan gelen göçleri kaldırabilecek kapasitesi bulunmamaktadır. Ayrıca kırdan gelen yoksulların hem niteliksiz işgücü olarak görülmesi hem de yaşanan yoğun göçler sonucu kentleşmenin sanayileşme ile paralel ilerlememesi sonucunda iş ve istihdam sorunları ile karşılaşmıştır. İş bulan bireyler ise niteliksiz olduklarından dolayı zar zor buldukları işlerini kaybetme korkusuyla ucuz emeğe razı gelmektedir.

Kısacası, Türkiye’nin 1950 ve 1960’lı yıllarda kentsel yoksulluk ve kentsel yoksullukla beraber gelen konut, işsizlik, altyapı, ucuz emek gibi bir dizi sorunla karşı karşıya kaldığı ifade edilmektedir. Tüm bu sorunlar neticesinde ise kırsal alanlardan gelen yoksulların yoksullukların kurtulamadıkları, yoksulluklarını kentlere getirerek kentsel yoksulluğa neden oldukları vurgulanmaktadır. Bu anlamda

kırsal yoksulluğun kentsel yoksulluğun varlık nedenini oluşturduğu ifade edilmektedir (Kesgin,2012, ss.23).

1980’li yıllarda ortaya çıkan küreselleşme ve uygulanan neo-liberal politikalar bir dizi değişikliğin meydana gelmesine sebep olmuş; yoksulların sayısında artışa, kamu yönetimi alanında da değişime neden olmuştur.

Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin özellikle de büyükşehir belediyelerinin 5216 ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunlarıyla açıkça görevli olduklarını belirten maddeler yer almaktadır. Türkiye’nin kentsel yoksullukla mücadelesi 1961-1982 Anayasası, Belediye ve Büyükşehir Belediyeleri ile 2000 Sonrası Kalkınma Planları çerçevesinde incelenmektedir.

2.3.1.1961 ve 1982 Anayasası: Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimler

1980 dönemi küresel düzeni ile birlikte yoksullukla mücadelede, merkezi yönetimlerden ziyade yerel yönetimlerin daha başarılı olacakları savunulmaktadır. Yerel yönetimlerin, yoksullukla mücadele daha etkin görülmesinin nedenleri; halka daha yakın olduklarından dolayı kamu hizmetlerinin daha kolay sunulabileceği, yerel mevzuatın işleyişiyle suçtan korunmayı sağlayabileceği, merkezi yönetimin işleyişi sırasında ortaya çıkan hantallık, kırtasiyecilik vs. sorunları azaltabileceği ve eksiklikleri giderebileceği şeklinde ifade edilmektedir (Önen,2010, s.68).

Dünya Kalkınma Raporunda (2003), merkezi yönetimlerin yerel yönetimlerin rollerini hafife almayı önem vermeleri gerektiği vurgulamaktadır. Raporda genelde yerel yönetimlerin özelde ise belediyelerinin yoksullukla mücadelede rollerin artırılması gerektiğine değinilerek, yerel yönetimlerin yoksullukla mücadeledeki rollerine önem verilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Özgür ve Önez Çetin,2012, s.123).

Anayasalarla yoksullukla mücadelede merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin ağırlığına bakılacak olursa, 27/5/1961 tarihli 1961 Anayasasının²² 41. ve 48. maddesiyle şu şekilde ifade etmektedir:

²²Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Md.41-48; 1961.

“41.madde: İktisadi ve sosyal hayat, adâlete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık hassasiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlaması amacına göre düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla, milli tasarrufu, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak Devletin ödevidir.

48.madde: Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurmak Devlerin ödevlerindedir.”

Yukarıdaki 1961 anayasası maddelerinden de görüldüğü üzere görev ve yetkiler yerel yönetimlerden ziyade Devletin yani merkezi hükümetinin görev ve sorumluluğundadır.

Nitekim 1961 Anayasasının 112. Maddesi ile ilk defa kamu yönetimi merkezi ve yerel yönetim olmak üzere ikiye ayırmış ve bu anlamda yerel yönetimleri daha özerk daha güçlü yapacak şekilde anayasal mevzuat belirlemiştir. 1961 Anayasasının 116. Maddesi ile yerel yönetimler tanımlanmakta ve yerel yönetimler, il belediye ve köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca anayasada yerel yönetimlere kendi aralarında birlik kurma yetkisi verilmiş ve görevleri ile orantılı gelir kaynağı sağlanmıştır (Ertaş,2016, s.90).

Fakat 1961 anayasasında merkezi yönetimin mi yoksa yerel yönetimlerin mi etkin olduğu ele alındığında, anayasada ki hükümlere rağmen yerel yönetimler merkezi yönetime karşı özerkliğe sahip olamamış ve merkezi yönetimlerin aşırı merkeziyetçiliği devam etmiştir (Kirazaldı,2011, s.36).

1982 Anayasası ise yoksullukla mücadelede önemli değişiklikler ve düzenlemeler yapmıştır. 1982 Anayasasının²³ 2. ve 5. maddesiyle şu şekilde ifade etmektedir:

“2.maddesi: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

5.madde: Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi koruma, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak suretle sınırlayan siyasal,

²³Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Md. 2-5; 1982.

ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktadır.”

Anayasamızın 5.maddesinden de anlaşılacağı üzere ülkemizde yoksullukla mücadele politikaların asıl sorumluluğu devlete atfedilmiştir.

1982 Anayasası yerel yönetimleri, diğer anayasalarla kıyaslandığında daha geniş kapsamlıdır ve yerel yönetimlerle ilgili maddeleri merkezi yönetim ile ilgili olan maddelerinden çok daha uzun düzenlemiştir (Eryılmaz,2015, s.178). Ayrıca 1961 Anayasası ile gelen sosyal devlet ilkesi 1982 Anayasası ile sosyal hukuk devletine dönüşmekte ve yoksulluk ve yoksullukla mücadele ile birlikte işlenmektedir (Erol,2012, s.356). Bu çerçevede birlikte ele alındığında sosyal devlet kavramı ile yoksulluk herkesin insan hassasiyetine yaraşır bir hayat sürdürmesinde kesişmekte ve elektrik altyapıdan sağlık, eğitim ihtiyaçlarına kadar her alanda devlet edimlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Erol,2012, s.356). 1982 Anayasın da sosyal devlet ilkesinden sosyal belediyeçilik kavramı türemiş ve sosyal belediyeçiliğin alanı yoksullukla mücadele, adil gelir dağılımı, sosyal güvenlik sistemi ve fırsat eşitliği sağlamak olarak sıralanmıştır (Keleş,2008, s.45).

1982 Anayasasının 1961 Anayasasından en büyük farkı ise Büyükşehir Belediyelerinin kurulmasıdır. 1982 Anayasasının 127. maddesinde büyük yerleşim yerlerinde özel yönetim biçimleri oluşturulabilir hükmü ile 1984 yılında Büyükşehir Belediyeleri kurulmaya başlanmış ve 2005 yılında belediye kanunu ile il özel idaresi kanunları çıkarılmıştır (Kirazaldı,2011, s.36).

Sonuç olarak, yoksulluğu azaltmada yerel yönetimler, özellikle belediyeler ve il özel idareleri mevcut hukuki mevzuatlarında yeni sorumluluklar üstlenmişlerdir. Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 442 Sayılı Köy Kanunu ile yasal mevzuat oluşturulmuştur.

2.3.1.1.İl Özel İdare ve Köy

04.03.2005 tarihinde yayınlanan 5302 Sayılı İl Özel İdare Kanununda, İl Özel İdarelerine yoksullukla mücadele kapsamında sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar yapabilmeleri için yetkiler verilmektedir (Kasalak,2013, s.99).

5302 İl Özel İdaresi Kanunundaki 6(a).madde il özel idarelerinin görev alanlarını tanımlarken yoksullukla ilgili sorumluluklarını şu şekilde ifade etmektedir:

Madde 6- İl Özel İdaresi mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; ‘‘Sağlık, gençlik ve spor, tarım, sanayi, ticaret; ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde’’ yapmakla görevli ve yetkilidir.

Ayrıca 5302 sayılı kanunun 6.maddesinde il özel idaresi hizmetlerini, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulacağı, hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanacağı; kanunun 30. maddesinde valinin bütçeden yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanma yetkisi olduğunu; ayrıca kanunun 43.maddenin h bendinde yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlöölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar il özeli idaresi giderleri arasında sayılacağı ifade edilmektedir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda, İl Özel İdarelerine yoksullukla mücadelede verilen yetki kapsamında mikro kredi uygulamaları başlatılmıştır. Mikro kredi uygulamalarının amacının, bireylerin yardıma muhtaç olmadan yaşayabilmeleri için çalışmaya ve kendi işlerini kurmaya yöneltmek olduğu ifade edilmektedir (Gürses,2007, s.68).

İl özel idareleri 6360 sayılı kanun ile köklü bir değişime uğramıştır. Bu alanda Önez Çetin (2015, s.263) şu şekilde ifade etmektedir; ‘‘6360 sayılı Kanuna göre, büyükşehir belediyesi bulunan ve büyükşehir belediyesi olma statüsünü elde eden illerde kaldırılan il özel idareleri yerine İçişleri Bakanlığı’nın yerel bir teşkilatı olarak valiye bağlı YİKB adı altında yeni bir idari birim kurulmaktadır.’’

Bir diğer yoksullukla mücadele de etkin olan yerel yönetim birimi köylerdir. 442 Sayılı köy kanunu değişimlere uğrasa da yoksullukla mücadele konusunda önemli hükümlere sahiptir. Köy halkının yaşadığı ortamın iyileştirilmesi kapsamında kanunda önemli hükümlere yer verilmiştir. Zorunlu ve isteğe bağlı görevler olarak ikiye ayrılmış olan alanda, yoksullar ve yoksullukla mücadelede köyler önemlidir. Bunlar arasında yer alan bazı maddeler olarak; içme suyunun temiz tutulması

gerekliliği, öksüzlerin korunması, para ile yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine yardımların yapılması, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek vs. sayılabilmektedir (Ersöz,2010, s.127).

2.3.2.Belediye ve Büyükşehir Belediyeleri

5393 Sayılı Belediye Kanunu yoksullukla mücadelede önemli yasal mevzuat oluşturmaktadır. 13/07/2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu'na²⁴ göre ise Kanunun 14(a).maddesinde belediyenin görevleri şu şekilde ifade edilmektedir:

“.... Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevileri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevileri açabilirler.”

Ayrıca 5393 Sayılı Belediye Kanunu 15(m).maddesi belediyelere; beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyen ve otuz gün içerisinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara verme yetkisi vermektedir. Belediye Kanunu'nun 60(i) maddesi ile dar gelirli, yoksul ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımların belediye bütçesinden ayrılan giderler arasında sayılacağı ifade edilmektedir.

5393 sayılı belediye kanununa ek olarak yasal mevzuatı oluşturulan ve yoksullukla mücadelede etkin olan bir diğer yerel yönetim birimi büyükşehir belediyesidir. 1982 Anayasası ile beraber ilk defa 3030 sayılı kanun ile büyükşehir belediyelerin yönetimine yer verilmiştir. 2004 yılında ise yeniden yerel yönetim alanında düzenlemeler yapılmış ve bu reformlarda Büyükşehir Belediyelere ile ilgili 5216 sayılı kanun, 5747 sayılı kanun ve son olarak 6360 sayılı kanun yer almaktadır.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu yoksullukla mücadelede önemli yasal mevzuat oluşturmaktadır. 10/07/2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi

²⁴Belediye Kanunu (5393 S.K), Md. 14(a); 2005.

Kanunu'na²⁵ göre ise Kanunun 7(v).maddesinde büyükşehir belediyesinin görevleri şu şekilde ifade edilmektedir:

“Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.”

Ayrıca 5216 sayılı büyükşehir belediyesi kanununun 18(m). maddesi ile belediye başkanına bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere engelli hizmetleri oluşturma yetkisi verildiği; 24(j). maddesi ile dar gelirliler, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlarının belediyenin giderleri arasında olacağı ifade edilmektedir.

12/11/2012 tarihli 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na²⁶ göre ise Kanunun 17.maddesinde büyükşehir belediyesinin görevleri şu şekilde ifade edilmektedir:

“Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorunda, sağlık hizmetleri, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinlere, yaşlılara, engellilere, kadınlara, gençlere ve çocuklara yönelik her türden sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek ve geliştirmek, bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları düzenlemek, işletmek ya da işlettirmek, bu hizmetlere ilişkin üniversiteler, kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak olarak ifade edilmektedir.”

Büyükşehir belediyelerinin görevleri hem 5216 sayılı hem de 6360 sayılı yasa da yoksullukla mücadelede büyükşehir belediyelerinin açıkça görevli olduğu görülmektedir. 6360 sayılı yasanın 5216 sayılı yasayı ortadan kaldırmadığı, fakat görev alanlarının genişlediği ifade edilmektedir (Evin,2017, s.93).

²⁵Büyükşehir Belediyesi Kanunu (5216 S.K), Md. 18(m); 2004.

²⁶On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun(6360 S.K), Md.17; 2012.

Yoksullukla mücadelede Büyükşehir Belediyesi; ülkemizde büyükşehir belediyelerinin birçoğu yoksullara aynı ya da maddi yardımlarda bulunmaktadır. Yardım türleri içinde aynı yardımları giysi, ev eşyası, giyecek ve yakacak gibi yardımlar oluşturmaktadır. Büyükşehir Belediyeleri bazı aynı yardım türleri için mağazalar açmakta ve yardımları bu mağazalar aracılığı ile gerçekleştirmektedir (Ersöz,2010, s.165).

2.3.3. 2000 Sonrası Kalkınma Planları ve Yoksullukla Mücadelede Büyükşehir Belediyeleri

Dünyadaki yerelleşme çabalarından etkilenen Türkiye, yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere daha aktif roller vermektedir. 2000 sonrası yerel yönetimlerin rollerinin artışı, Devlet Planlama Teşkilatının (DPT) yayınladığı 8.Beş Yıllık Kalkınma Raporunda (2001-2005), 9. Kalkınma Raporunda (2007-2013) ve 10.Beş Yıllık Kalkınma Raporlarında görülmektedir. Raporlarda, yoksullukla mücadelede yerelleşmeye vurgu yapılmakta ve Türkiye’de yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin görevleri ifade edilmektedir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının²⁷ amacı mutlak yoksulluğu yok etmek ve yoksulların durumunu iyileştirmektir. Bu hedefler doğrultusunda sekizinci beş yıllık kalkınma planının politika ve amaçlarından bazıları şunlardır (ÖİK,2001, s.172-181):

- Yaşlı, özürlü ve çocuklara yönelik yoksulluklarının giderilmesi için bakımlarının devletçe üstlenilmesi ve sivil toplum kuruluşlarının bu gruba yönelik bazı alanlarda desteklenmesi. Risk grubunun bakımı için aynı yardımlarının belediyelerin yer temini ile birlikte yaygınlaştırılması ve bu noktada belediyeler ile STK arasında ortak çalışmanın sağlanması,
- Kadın sığınma evlerinin her belediyede yaygınlaştırılması ve bunun için belediyelere mali ve kadro desteğinin verilmesi,
- Deprem gibi doğal afetler durumunda yoksul kesimin durumunun daha da kötüleşmesini engellemek ve kitlesel hale gelecek yoksulluğu engellemek ve

²⁷Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporunda Yoksullukla Mücadelede Uygulama Programı yer almaktadır. Programda yoksullukla mücadelede kapsamında 15 amaç belirlenmiştir. Bkz. (http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_GelirDagilimi.pdf)

bu noktada oluşturulan sosyal konut alanlarının belediyelere bedelsiz devri ve belediyelere yeterli kadro verilmesi,

- Mikro kredi uygulamaları ile esnafın yoksullaşmasına engel olmak bunun için ise belediyelere plan oluşturmaları için mali destek verilmesi,
- Kentsel alanlarda yaşanan konut sorununun önüne geçmek ve bunun içinde belediyelerin görevlendirilmesi,
- Sosyal yardımların yoksul bireylere daha etkin sunulmasının sağlanması,
- Sosyal hizmet ve yardımlar da kamu kurumları, gönüllü kuruluşlar ve yerel yönetimler arasındaki işbirliği sağlanması,
- Sosyal yardım hizmetleri kapsamında belediyelere görevler yükleyen 1580 Belediyeler Yasası ve 3030 Sayılı yasa ile düzenlemeler yapılmalı ve belediyelerin bu hizmetleri yürütürken diğer kurum ve kuruluşlar ile arasında işbirliği sağlanması olarak ifade edilmektedir.

DPT Dokuzuncu Kalkınma planı çerçevesinde yoksullukla mücadelede dört temel sorun belirlenmiştir. Bunlardan ilki yoksullukla mücadelede etkili politikaların eksikliği, yoksullukla mücadelede devlet sorumluluğunun eksikliği, sosyal yardım ve sosyal hizmet kurumlarının yetersizliği ve eksikliği, yüksek işsizlik ve kayıt dışı sektör olarak ifade edilmektedir (ÖİK,2007, s.62-65).

Dokuzuncu Kalkınma Planı²⁸ ‘Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi’ ana başlığı altında ilgili yer alan bazı maddeler şunlardır (DPT, 2006, s.39-45):

- Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, özürllü ve kente göç edenler başta olmak üzere, yoksulluk riskiyle karşı karşıya olanlara yönelik eğitim, kültür ve sağlık gibi hizmetlerin artırılması,
- Yoksulluk kültürü önleyecek şekilde yoksullukla mücadelede hizmetlerin sunulması,

²⁸Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Gerçekleştirilmesi başlığı altında eğitim sisteminin geliştirilmesi, sağlık sisteminin etkinleştirilmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi, sosyal içerme ve yoksullukla mücadele, sosyal güvenlik sisteminin etkinliğinin artırılması, kültürün korunması, geliştirilmesi ve toplumsal diyalogun güçlendirilmesi başlıklarıyla maddelere yer vermektedir. Bkz. (<http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Dokuzuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2007-2013%E2%80%8B.pdf>)

- Yoksulluk ve sosyal dışlanmanın önlenmesine yönelik politikaların uygulanmasında ve bunlara yönelik eğitim, barınma ve istihdam gibi hizmetlerde, merkezi idare ve mahalli idareler ile sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere tüm kesimlerin koordineli bir şekilde çalışmasının sağlanması,
- Yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının desteklenmesi,
- Sosyal ve ekonomik politikalarda kültür boyutunun dikkate alınması ve kültür politikalarının hayata geçirilmesinde yerel yönetimlerin ve STK'ların etkin katılımının sağlanması,
- Başta yerel yönetim olmak üzere, kurumların personel eksikliği giderilmesi ve etkinliklerinin artırılması şeklinde ifade edilmektedir.

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planının (2014-2018) yoksullukla mücadelede amaç, hedef ve politikaları şöyle özetlenebilir (DPT,2013, s.43-44);

- Yoksul kesimin sosyalleşmelerin sağlanması ve ekonomik hayata katılmaları teşvik edilerek yoksulluğun azaltılması,
- Mutlak yoksulluğun göz ardı edilebilecek şekilde azaltılması ve göreceli yoksulluğa odaklanması,
- Yoksulluğun yoksulluk kültürüne dönüşerek nesilden nesle aktarılmasının önlenmesi için yerel yönetimler ile sivil toplum kuruluşlarının sorumluluklarının artırılması,
- Sosyal yardım ve hizmetleri Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) modeli ile bütüncül olarak sunulması olarak ifade edilmektedir.

Ayrıca Onuncu Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporunda yerel yönetimlerin daha etkin hizmet sunabilmeleri için Büyükşehir belediyelerine yönetimi geliştirme birimleri kurma yetkisi verilmektedir (ÖİK, 2014, s.72).

2.4.GENEL DEĞERLENDİRME

Çalışmada, Türkiye’de kentsel yoksulluğun görünümünü ortaya koymak için hanehalkı büyüklüğü, bireylerin eğitim durumu, cinsiyet ve bölgeler arası farklılıklar ele alınmaktadır. Hanehalkı büyüklüğü olarak incelendiğinde hane halkı sayısı arttıkça yoksulluğun da arttığı; eğitim seviyesi olarak incelendiğinde eğitilmiş

bireylerin yoksulluk oranlarının eğitimsiz bireylere göre daha az olduğu; cinsiyet temelli yoksulluğa bakıldığı zaman kadınların akla erkeklerden önce geldiği ifade edilmiştir. Bölgeler arası farklılıklar TÜİK 2017 verileri bazı alınarak incelendiğinde ise görece yoksulluğun en fazla olduğu bölge TR61 bölgesi iken en düşük olduğu bölge TRC1 bölgesi olduğu görülmektedir.

1950’li yıllara gelinceye kadar Türkiye’de yoksulluk savaş sonrası bir toplumda olması normal olan bir olay olarak yorumlanmakta, bu nedenle yoksullukla mücadele alanında fazla çalışma yer almamaktadır. 1950’li yıllarda başlayarak 1960 ve 1970’li yıllarda da devam eden göçler ise Türkiye kentlerini daha zora sokmakta ve kırdan gelen yoksul insanlar yoksulluklarını kentlere taşıyarak kentsel yoksulluğa sebebiyet vermişlerdir.

1980’li yıllarda neo-liberal politikaların uygulanmaya başlaması ile yoksullara yardım eden devlet anlayışı sona erdiği, sosyal devlet anlayışından neo-liberal devlet anlayışına geçildiği ifade edilmektedir (Acar,2017, s.251-252). Daha önce göz ardı edilen ve mücadele etmeye gerek duyulmayan yoksulluk 1980’li yıllarda zenginler ile yoksullar arasındaki uçurumun artmasıyla çözüm bulunması gereken bir şekilde dönüşmüştür. 2000’li yıllarda yaşanan krizler ve işsizlik sorunu ise var olan yoksulluğu daha arttırmıştır.

2000’li yıllarda yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile yasal mevzuat oluşturulmuştur. Özellikle 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu yoksullukla mücadelede önemli bir yasal mevzuatı oluşturmaktadır.

3.BÖLÜM: ESKİŞEHİR ALAN ÇALIŞMASI

Tez kapsamında yoksullukla mücadelede Eskişehir Büyükşehir Belediyesi örneği incelenmektedir. 1074'te Selçukluların hakimiyetine geçen Eskişehir, Selçuklular ile Haçlılar arasında yapılan savaşlara sahne olmuştur. Bu zamanda şehrin adı Sultanönü olarak anılmaktadır.²⁹

Eskişehir ili, güneyden Afyonkarahisar'ın Emirdağ ve İhsaniye; güneydoğudan Konya'nın Yumak; doğudan Ankara'nın Polatlı, Nallıhan ve Beypazarı; kuzeybatıdan Bolu'nun Göyüç; batıdan Bilecik'in Gölpaazarı, Söğüt, Bozüyük ilçeleri ve Kütahya ile çevrelenmiş durumdadır.³⁰

21 Eylül 1925'te il olan Eskişehir'in, 1926 yılında Sivrihisar, Mihaliçcik ve Seyitgazi olmak üzere üç ilçesi bulunmaktadır. 1954 yılında çıkarılan kanunla Çifteler ve Mahmudiye, 1957 yılında çıkarılan diğer bir kanunla da Sarıcakaya ilçe haline getirilmiş ve ilçe adedi 6'ya çıkmıştır. Daha sonra 1987 tarihinde 3392 sayılı kanunla Alpu, Beylikova ve İnönü; 9 Mayıs 1990 tarih ve 3544 sayılı kanunla Günyüzü, Han ve Mihalgazi ilçe haline getirilmiş böylece ilçe sayısı 12'ye çıkmıştır. 22 Mart 2008 tarihli resmi gazetede yayınlanan 5747 sayılı yasa ile de Merkez ilçe kaldırılarak Odunpazarı ve Tepebaşı adıyla 2 yeni ilçe daha kurulmuş ve ilin toplam ilçe sayısı 14'e ulaşmıştır.³¹

Orta Anadolu'nun batıya açılan kapısı olarak tanımlanan Eskişehir; ulaşım kolaylığı, enerji olanakları, uygun tarımsal yapısı ve zengin maden kaynaklarının yanı sıra sanayide de oldukça gelişmiş illerden birisidir. Şehir nüfusunun kırsal nüfusa göre hızla büyümesi, yetiştirilmiş bir iş gücü potansiyelinin varlığı, ilin coğrafi bakımdan dâhili pazarlara yakınlığı, enerji ve hammadde kaynaklarının uygunluğu, sanayi için gerekli altyapı yatırımlarının yeterli olması ve ulaşım kolaylıkları, bölge sanayisinin giderek gelişmesini sağlamıştır. Eskişehir'in mevcut sanayi alt yapısıyla yatırımcıların tercih etikleri bir bölge konumundadır. Batı Anadolu ve Marmara Bölgeleri'nde gelişme alanı bulunmayan sanayii için Eskişehir ili her türlü altyapı tesisleri ile donatılmış mevcut Organize Sanayi Bölgesine sahiptir ve gelişim alanlarıyla son derece cazip bir sanayi merkezi haline gelmektedir.

²⁹Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı, Eskişehir, 2019 s.13.

³⁰<http://www.eskisehir.bel.tr> adresinden 20.05.2019 tarihinde alınmıştır.

³¹Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı, Eskişehir, 2019, s.13-14

Ayrıca, Eskişehir'in önemli bir kavşak noktasında bulunması, ekonomik yapı ile birlikte sosyal kurumlarında gelişmesine yol açmış, eğitimde bu etkileşimden en büyük payı almıştır. Modern tarım ve sanayiye adım atması ile birlikte okul yazarlık oranı, Türkiye ortalamasının çok üstünde gerçekleşmiştir.³²

Eskişehir ilinde Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi olarak 2 tane üniversite bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi 17 fakülte, 6 yüksekokul, 1 devlet konservatuvarı, 9 enstitü, 31 merkezi olmak üzere toplam 64 birimden; Osmangazi Üniversitesi ise 11 fakülte, 6 yüksekokul, 1 devlet konservatuvarı, 5 enstitü, 31 merkez olmak üzere 52 birimden oluşmaktadır.³³

Eskişehir, 2 Eylül 1993 tarihinde kabul edilen 504 numaralı ‘‘Yedi İle Büyükşehir Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’’ ile Büyükşehir Belediyesi olmuş, adı Eskişehir Büyükşehir Belediyesi (EBB) olarak değişmiş, yetkileri ve görev alanı genişletilmiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarihinde bilinen 32 yöneticisi bulunmaktadır. 1999 yerel seçimlerinde, başkanlığı devralan Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen, o tarihten bu yana Eskişehir Büyükşehir Belediyesi başkanlığı görevini sürdürmektedir.³⁴

EBB’de 2010 yılına kadar ayrı iki dalda yürütülen sosyal yardım ve hizmetlerden Sosyal yardım faaliyetleri 2010 yılına kadar Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve Destek Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmekte iken, sosyal hizmet faaliyetleri ise Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığınca yürütülmektedir. 2010 yılında bu sorumluluk Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığına devredilmiştir fakat muhtaç vatandaşlara sunduğu Aşevi Hizmeti Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmeye devam etmektedir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığının Teşkilat Yapısı 4 birimden oluşmaktadır. Bu birimler: Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Kadın Çocuk ve Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri (ESMEK) Şube Müdürlüğü ve Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü’dür.

³²<http://www.eskisehir.bel.tr> adresinden 20.05.2019 tarihinde alınmıştır.

³³<http://www.eskisehir.gov.tr> adresinden 20.05.2019 tarihinde alınmıştır.

³⁴Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı, Eskişehir, 2019, s.14.

Tablo 3.1.2015-2018 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı harcama miktarları:

YIL	TOPLAM HARCAMA	SOSYAL HİZMETLER DAİRE BAŞKANLIĞI(TL)
2015	412.157.684,66	9.556.340,14
2016	416.397.729,03	12.127.482,42
2017	443.737.045,84	12.484.177,74
2018	834.395.547,47	14.612.112,62
TOPLAM	1.637.471.897,9	42.407.561,77

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2018 yılı Faaliyet Raporlarından, 2015-2018 Bütçe Giderlerinin Kurumsal Sınıflandırma Dökümlerinden edinilen verilere dayanılarak hazırlanmıştır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2018 yılları arasındaki bütçelerinden yaptıkları toplam harcama tutarları ve sosyal yardım hizmetlerinin yürütüldüğü Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'nın bütçeden yapmış olduğu harcama tutarları incelendiğinde, 2014 yılı toplam harcama tutarı 365.179.438,37 TL'dir. Toplam harcama tutarı içinde 2014 yılı Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı bütçesi 8.239.561,47 TL'dir. 2015,2016 ve 2017 yıllarında sosyal hizmetler daire başkanlığı ve toplam harcama olarak her iki miktarda artış göstermiş ve 2018 yılında toplam harcama 834.395.547,47 TL iken Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı 14.612.112,62 TL'dir.

Tez çalışmasında da Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin kentsel yoksullukla mücadele edebilmek amacıyla sunmuş olduğu sosyal yardım ve hizmetler kategorileri ile örneklem olarak alınan Yenidoğan ve Gazipaşa Mahallerinde anket çalışmaları yapılmıştır. Bu mahallelerin seçilme nedeni her iki mahallenin de ekonomik ve sosyal açıdan yoksul mahalleler olmasıdır. Yenidoğan Mahallesi'nin nüfusu 6897, Gazipaşa Mahallesi'nin nüfusu 1299'dur.Bu nüfuslar üzerinden örneklem hesaplanmış ve cevaplandırılacak kişi sayısı (250) kolayda örneklem yöntemi³⁵ ile belirlenmiştir.

Bu araştırmada Yenidoğan ve Gazipaşa Mahallelerinde EBB sosyal yardım ve hizmetleri anket yöntemi ile incelenmiştir.

³⁵Kolayda örnekleme ya da basit tesadüfi örnekleme; her bir örnekleme birimine eşit seçilme şansı vermektedir. Bundan dolayı örnekleme giren veri diğer veriyi etkilenememektedir. Kolayda örneklemede örneklem çok büyük olmadığı sürece süreç zor değildir ve uygulama aşaması kolaydır. Bu nedenle genellikle araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir (Koç,2017, s.487).

3.1.Kişisel Bilgiler ve Yoksulluk ve Sosyal Yardımlar ile İlgili Soruların Cevap Dağılımları

Bu çalışmada yoksulluğu yaşayan kesimi daha iyi anlayabilmek ve bu kesimin profilini ortaya koyabilmek için öncelikle örneklem gruplarının demografik görünümü, daha sonra ise anket çalışmasının ikinci bölümünü oluşturan yoksulluk ve sosyal yardımlar hakkında bilgi ve görüşler ele alınmaktadır. Alan araştırmasından elde edilen veriler çapraz tablolar halinde düzenlenmekte ve çapraz tabloların analizlerine ilişkin yorumlar yer almaktadır. Buna ek olarak Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Ayrıca Spearman Sıra Korelasyonu tekniği ile sorular analiz edilmektedir. Çalışmanın son aşamasında ise iki mahallede uygulanan anket, sonuçları ile karşılaştırılacaktır.

3.1.1.Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Cevap Dağılımları

Tablo 3.1.1.1.Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Aile Konumuna Göre Dağılımı

Aile Konumu	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Aile Reisi	46	36,8	36,8	36,8
Eşi	69	55,2	55,2	92,0
Oğlu/Kızı	9	7,2	7,2	99,2
Diğer (<i>Anne</i>)	1	,8	,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların aile konumuna göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %55'ini aile reisinin eşi, %36'sını aile reisi oluşturmaktadır.

Tablo 3.1.1.2.Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarından Aile Reisi ve Eşlerinin Sosyal Yardımların Yeterliliği Hususunda Mann Whitney U Testi

	Görüşülen Kişinin Ailedeki Konumu	N	Sıra Ortalaması	U	Z	P
Gıda	Aile Reisi	18	26,61	268,000	-,409	,682
	Eşi	32	24,88			
Eğitim	Aile Reisi	18	29,97	207,500	-1,641	,101
	Eşi	32	22,98			

Konut	Aile Reisi	18	28,11	241,000	-,956	,339
	Eşi	32	24,03			
Sağlık	Aile Reisi	18	30,42	199,500	-1,829	,067
	Eşi	32	22,73			
İş	Aile Reisi	18	29,69	212,500	-1,624	,104
	Eşi	32	23,14			
Diğer	Aile Reisi	18	29,36	218,500	-1,430	,153
	Eşi	32	23,33			

Tablo 3.1.1.2'nin devamıdır.

Mann Whitney U Testi iki tane bağımsız grubun ortalamasının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını ifade etmektedir. Mann Whitney U Testinde sonucunun anlamlı ya da anlamsız çıkması anlamlılık değeri (P) ile belirlenmektedir. Anlamlılık değeri 0,05'den büyük ise iki değişken arasında anlamlı bir fark yoktur hipotezi ile H_0 ; anlamlılık değeri 0,05'den küçükse iki değişken arasında anlamlı bir fark vardır hipotezi ile H_1 kabul edilmektedir. Bu sonuçlarla birlikte yukarıdaki tabloya göre H_1 kabul edildiğinde sıra ortalamaları³⁶ yorumlanacak olursa, aile reislerinin eşlerine kıyasla sosyal yardımları daha yeterli gördüklerini ifade edilecektir. Çünkü tablo her bir sosyal yardım bazında incelendiğinde aile reislerinin sıra ortalama değerleri eşlerine kıyasla daha büyük orandadır; fakat H_0 kabul edildiğinde böyle bir yorum getirilememekte ve iki bağımsız değişken arasında fark yoktur kabul görmektedir. Ayrıca tabloda yer alan U değeri Mann Whitney U satırının değerini ve Z değeri³⁷ Standardized Test Statistic değerini ifade etmektedir.

Tablo 3.1.1.2 incelendiğinde gıda yardımları verileri 50 bireyin sosyal yardımların yeterliliği hususunda küçükten büyüğe sıralandığında aile reisine ilişkin sosyal yardımların yeterliliği puanlarının ortalaması 26,61 iken eşlerinin puanlarının ortalaması 24,88'dir. Tablo 3.1.1.2 incelendiğinde sosyal yardım türlerinin yeterliliğinde aile reisi ve eşinin sıra ortalaması değerlerine baktığımızda eğitim yardımları aile reisi ve eşleri için sırasıyla 29,97 ve 22,98'dir. Konut yardımları için bu oranlar aile reisi ve eşleri için sırasıyla 28,11 ve 24,03; sağlık yardımları için bu oranlar sırasıyla 30,42 ve 22,73; iş yardımları için bu oranlar sırasıyla 29,69 ve 23,14 ve diğer sosyal yardım ve hizmetler içinse bu oranlar 29,36 ve 23,33 şeklinde görülmektedir. Bu oranlardan hareketle aile reislerinin sıra ortalamaları eşlerine

³⁶Mann Whitney U testi değişkenlerin medyan değerlerini karşılaştırarak, değişkenlerin değerlerini sıralı hale çevirir. İncelenen değişkenler arasında fark kabul edilirse farkın yönünü bulabilmek amacıyla değişkenlerin sıra ortalamalarının incelenmesi gerekir. Böylelikle iki değişken arasında sıralama incelenir ve hangi değişken lehine olduğu kararı verilir.

³⁷Z değeri, değişkenlerin sıralama ortalamalarının ne kadar standart sapma altında olduğunu gösterir.

oranla biraz yüksek görülmektedir ve bunun neticesinde aile reislerinin eşlerine kıyasla sosyal yardımları yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmaktadır. Test istatistik puanlarına bakıldığında Mann-Whitney U için üretilmiş olan istatistik değeri gıda yardımları için 268,000; eğitim yardımları için 207,500; konut yardımları için 241,000; sağlık yardımları için 199,500; iş yardımları için 212,500 ve diğer sosyal yardım ve hizmetler için 218,500'dür. Buna karşılık anlamlılık değeri (Asymp.Sig 2-tailed) gıda yardımları için ,682 ($,682 > 0,05$); eğitim yardımları için ,101 ($,101 > 0,05$); konut yardımları için ,339 ($,339 > 0,05$); sağlık yardımları için ,104 ($,104 > 0,05$); iş yardımları için ,104 ($,104 > 0,05$) ve diğer sosyal yardım ve hizmetler için ,153 ($,153 > 0,05$)'tür. Anlamlılık değerleri sonucunda tüm değerler 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durum neticesinde H_0 : Aile reisleri ve eşleri arasında sosyal yardımların yeterliliği hususunda anlamlı bir fark yoktur kabul edilmektedir. Yani sosyal yardımların yeterliliği noktasında aile reisi ve eşi olma noktasında farklılık belirlenmemiştir.

Tablo 3.1.1.3. Yenidoğan Mahallesiindeki Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
18-25 yaş	12	9,6	9,6	9,6
26-35 yaş	20	16,0	16,0	25,6
36-45 yaş	25	20,0	20,0	45,6
46-55 yaş	29	23,2	23,2	68,8
56-65 yaş	26	20,8	20,8	89,6
66+	13	10,4	10,4	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesiindeki katılımcıların yaşa göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişiden %9,6'sı 18-25 yaş aralığında, %16'sı 26-35 yaş aralığında, %20'si 36-45 yaş aralığında, %23,2'si 46-55 yaş aralığında, %20,8'i 56-65 yaş aralığında, %10,4'ü ise 66 ve üzeri yaş aralığındadır. Yoğunlukta olarak yaş dağılımının 46-55 yaş aralığında olması, Yenidoğan Mahallesi'nin orta yaşlı bir nüfus yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.1.1.4.Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Okuma yazma yok	50	40,0	40,0	40,0
İlk-öğretim	62	49,6	49,6	89,6
Orta-öğretim	11	8,8	8,8	98,4
Yüksek-öğretim	2	1,6	1,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %40'ı okuma- yazma bilmez iken, %49,6'sı ilk-öğretim mezunu, %8,8'i orta-öğretim mezunu, %1,6'sı yüksek-öğretim mezunundan oluşmaktadır. Yenidoğan Mahallesinin çoğunluğunu %49,6 oranı ile ilk-öğretim mezunları oluşturmaktadır. İlk-öğretim mezunu bireyler ilk sıradayken, yüksek-öğretim mezunlarının oranı oldukça düşüktür. Ayrıca Yenidoğan Mahallesi katılımcıları arasında okuma-yazma bilmeyenlerin oranı yüksek-öğretim mezunu katılımcıların oranını aşmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda eğitim ve yoksulluk arasında ters bir orantının olduğu görülmektedir ve tezde alt hipotezlerden eğitim seviyesi düşük insanların yoksullukları daha fazladır ifadesi ile H_1 kabul edilmektedir.

Hane halkının eğitimsizlik durumu yoksulluk çalışmalarında yoksullukla yakından ilgili bir etmendir. Hane halkı reisinin eğitim seviyesinin yüksek olması genellikle yoksulluğun düşmesi ile sonuçlanmaktadır. Yardım alan hanelerdeki aile reislerinin büyük çoğunluğu ilköğretim mezunu iken, yardım alan hanelerdeki aile reislerinin eşlerinin büyük çoğunluğunun okuma-yazması yoktur. Genel olarak Yenidoğan Mahallesi katılımcıları değerlendirildiğinde, okuma-yazması olmayan kadınların sayısı (35), aile reislerinin (14) sayısından daha fazladır. Her ne kadar aile reislerinin okuma-yazma oranları eşlerine göre daha yüksek olsa da, ilköğretim³⁸, ortaöğretim ve yükseköğretim mezunları ile birlikte değerlendirildiğinde bu oran aile

³⁸Yenidoğan Mahallesi katılımcılarından aile reislerinin 29'u eşlerinin 30'u ilköğretim mezunu; aile reislerinin ve eşlerinin 3'ü ortaöğretim mezunu, aile reislerinin eşlerinden sadece 1'i yükseköğretim mezunudur.

reisleri ve eşleri arasında eğitim seviyesi bakımından dengesizlik oluşturmayacak şekilde birbirlerine yakın değerlere sahiplerdir.

Tablo 3.1.1.5. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Mesleğe Göre Dağılımı

Meslek	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
İşçi	7	5,6	5,6	5,6
Serbest meslek	16	12,8	12,8	18,4
Emekli	10	8,0	8,0	26,4
Öğrenci	1	,8	,8	27,2
Ev hanımı	69	55,2	55,2	82,4
Diğer	2	1,6	1,6	84,0
Çalışmıyor	20	16,0	16,0	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının mesleğe göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %55,2'si ev hanımı, %16'sı çalışmıyor, %12,8'i serbest meslek, %8'i emekli, %5,6'sı işçi, %1,6'sı diğer ve %0,8'i öğrencidir. Yenidoğan mahallesinde ankete katılanların yarısından çoğu ev hanımıdır.

Tablo 3.1.1.6. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Gelir Durumu	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Geliri yok	75	60,0	60,0	60,0
Asgari ücret	39	31,2	31,2	91,2
1604-2000	7	5,6	5,6	96,8
2001-3000	4	3,2	3,2	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların gelir durumuna göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %60'ının geliri yok, %31,2'si asgari ücret, %5,6'sı 1604-2000 TL ve %3,2'sinin geliri 2001-3000 TL arasındadır. Aylık gelir

durumu 3001-4000 TL ve 4001 TL ve üzeri olan kimse bulunmamaktadır. Tablo 3.1.6'da da görüldüğü gibi, Yenidoğan Mahallesi'ndeki yoksulların çoğunluğunun ya hiç geliri bulunmamakta ya da asgari ücretle yaşamlarını sürdürmektedirler. Ankete katılan 125 kişinin %99,2'si ek gelire sahip değil, %0,8'i (el işi yaparak el harçlığını çıkardığını ifade eden bir kadın) ek gelire sahiptir. Bu değerler sonucunda ise araştırmanın alt hipotezlerinden olan gelir durumu ile yoksulluk arasında ters orantı mevcuttur ifadesi ile H₂ kabul edilmektedir.

Tablo 3.1.1.7. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Güvenlik Durumuna Göre Dağılımı

Sosyal Güvenlik	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Yok	53	42,4	42,4	42,4
SSK	44	35,2	35,2	77,6
Bağ-kur	1	,8	,8	78,4
Emekli sandığı	1	,8	,8	79,2
Diğer	26	20,8	20,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların sosyal güvenlik durumuna göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %42,4'ünün sosyal güvencesi yok, %35,2'si SSK, %20,8'i ise diğer (%4'ü kıızılay kart, %16,8'i yeşil kart), %0,8'i Bağ-kur, %0,8'i Emekli sandığı olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, anket yapılan çoğu kişinin güvencesi olmayan işlerde çalışmakta olduğu söylenebilir. Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının neredeyse yarısını oluşturan sosyal güvencesi olmayanlar yoksullukta en dezavantajlı olanlardır. Bu sonuçlar neticesinde araştırmanın alt hipotezlerinden olan yoksulların çoğunluğunun sosyal güvencesi yoktur ifadesi ile H₃ kabul edilmektedir.

Yenidoğan mahallesi katılımcıların hanehalkı durumuna göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılanların aynı çatı altında kaç kişi yaşadıklarını tespit etmeye yönelik sorulan soruya "3 kişi" yanıtını verenlerin oranı %24,8, "2 kişi" yanıtını verenlerin oranı %20,8, "4 kişi" yanıtını verenlerin oranı %20, "5 kişi" yanıtını verenlerin oranı %17,6, "7 kişi" yanıtını verenlerin oranı %8,8, "6 kişi" yanıtını verenlerin oranı %3,2, "8 kişi" yanıtını verenlerin oranı %2,4, "1 kişi"

yanıtını verenlerin oranı %0,8, ‘‘9 kişi’’ yanıtını verenlerin oranı %0,8 ve ‘‘12 kişi’’ yanıtını verenlerin oranının %0,8 olduğu görülmektedir. Ankete katılan 125 kişinin %32’sinin 2 çocuğu var iken, %19,2’sinin 3, %18,4’ünün 1, %11,2’sinin çocuğu yok, %10,4’ünün 4, %4,8’inin 5, %2,4’ünün 6, %1,6’sinin 7 çocuğu vardır. Ankete katılan 125 kişinin %49,6’sının okuyan çocuğu yok iken, %30,4’ünün 1, %13,6’sının 2, %4’ünün 3, %1,6’inin 4 ve %0,8’inin 6 çocuğu okumaktadır. Ankete katılan 125 kişinin %93,6’sının okul çağında olup okumayan çocuğu yok iken, %5,6’sının 1, %0,8’inin 5 çocuğu okul çağında olup okumamaktadır. Ankete katılan 125 kişinin %88’inin çalışan çocuğu yok iken, %10,4’ünün 1 ve %1,6’sının 2 çocuğu çalışmaktadır.

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların hanehalkı durumuna göre dağılımı değerlendirilecek olursa, katılımcıların neredeyse yarısını oluşturan kesim 2 ya da 3 kişiden oluşan aileler şeklinde yaşamaktadırlar. ocuk sayıları genel olarak değerlendirildiğinde, Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının 4 ve daha az sayıda çocuğa sahip oldukları görülmektedir. Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının çoğunluğunun çocuğunun yaşı küçük olduğu için okuyan çocuğu yok iken, okul çağında olup okuyamayan çocukları da yoktur. Ankete katılan 125 kişinin büyük çoğunluğunun çalışan çocuğu da yoktur.

Tablo 3.1.1.8. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Ev Sahipliğine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	9	7,2	7,2	7,2
Hayır	116	92,8	92,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının ev sahipliğine göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %92,8’inin oturdukları ev kira iken, %7,2’sinin kendi evidir. Bu neticede tezin alt hipotezlerinden olan yoksulların çoğu kiralık konutlarda oturmaktadır ifadesi ile H₄ kabul edilmektedir.

Ankete katılan 125 kişinin %49,6’sı gecekondur, %34,4’ müstakil ve %16’sı apartman dairesinde oturmaktadır. oğunluğu oluşturan %49,6’sı yapılan gözlemler sonucu tek katlı, bahçeli ve onarıma ihtiyacı olan gecekondularda oturmaktadır.

Tablo 3.1.1.9. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Kendilerini Yoksul Olarak Görüp/Görmemelerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	123	98,4	98,4	98,4
Hayır	2	1,6	1,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların kendilerini yoksul olarak görüp/görmemelerine göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %98,4'ü kendini yoksul olarak nitelendirmektedir. %1,6'sı ise her ne kadar yardım alıyor olsalar da kendilerinden daha kötü durumda olanlar olduğunu belirterek kendilerini yoksul olarak görmemektedir.

Tablo 3.1.1.10. Yenidoğan Mahallesi Katılımcıların Yoksulluk Nedenlerine Göre Dağılımı

Yoksulluğun Nedeni	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Çalışmamak	5	4,0	4,1	4,1
Eğitimsizlik	26	20,8	21,1	25,2
İş imkânsızlığı	60	48,0	48,8	74,0
Diğer	32	25,6	26,0	100,0
Toplam	123	98,4	100,0	
Yoksul Değil	2	1,6		
Toplam	125	100,0		

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların yoksulluk nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %48'i yoksulluğun nedenini iş imkânlarında ki yetersiz olarak görürken, %25,6'sı diğer (%0,8'i ekonomik kriz, %3,2'si gelirimiz yetmiyor, %0,8'i göçmen olduğumuz için, %4'ü hastalık, %5,6'sı hayat pahalı, %0,8'i sağlık sorunu, %1,6'sı yanlış evlilik, %0,8'i yardım yapılmıyor, %2,4'ü yaşlılık ve %5,6'sı neden belirtmemiştir.), %20,8'i eğitimsizlik, %4'ü çalışmamak olarak değerlendirmektedir. Sonuç olarak tezin alt hipotezlerinden olan

yoksulların kendilerini yoksul olarak nitelendirmelerinde en önemli sebep olarak iş imkânlarında ki yetersizlik ifadesi ile H₅ kabul edilmektedir.

Katılımcıların %1,6'sı ise kendilerini yoksul olarak görmemekte, verilen yardımların ihtiyaçlarını karşıladığını ve yardımların kesilmesi durumunda yoksulluk yaşayacaklarını, şu an için kendilerinden daha kötü durumda olanların olduklarını düşünerek 'buna da şükür' ifadelerini kullanmışlardır.

Yoksulluk ve işsizlik arasında ters bir orantı olduğunu ortaya çıkaran katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda belirlenmiştir. Katılımcılar yoksulluk nedeni olarak işsizliği öne sürmekte ve iş olursa yoksulluktan kurtuluş olur söylemlerini ifade etmektedirler. İşsizliğin bir uzantısı olarak eğitimsizlik görülmekte ve katılımcılar eğitimsiz oldukları için işlere alınmadıklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.1.1.11. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden Sosyal Yardım Alıp/Almamalarına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	54	43,2	43,2	43,2
Hayır	71	56,8	56,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alıp/almamalarına göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %43,2'si Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alırken, %56,8'i Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım almamaktadır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden yardım almayan kesim Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV), Valilik, Kaymakamlık, Muhtarlık, Gün Işığı Derneği, Kızılay gibi resmi kurum ve kuruluşlardan yardım almaktadırlar.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alan kişilerin %12'si yakacak yardımı almakta ve yeterli bulmakta, %12'si yakacak yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %5,6'sı gıda yardımı almakta ve yeterli bulmakta, %4,8'i gıda yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %3,2'si kahvaltı yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %1,6'sı sağlık yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %0,8'i eğitim yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %0,8'i sağlık yardımı almakta ve yeterli

bulmakta, %0,8'i okul yardımı almakta ve yeterli bulmakta, %0,8'i hem ulaşım hem sağlık yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %0,8'i hem yakacak hem gıda yardımı almakta ve yeterli bulmaktadır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alan katılımcıların görüşleri özetlenecek olursa yakacak yardımları ve eğitim yardımlarını katılımcıların yarısı yeterli görürken, yarısı yeterli görmemektedir. Gıda yardımları ve sağlık yardımları katılımcılar tarafından yeterli görülmemektedir. İki yardım birden alan katılımcılardan hem ulaşım hem de sağlık yardımları alanlar ile hem yakacak hem de gıda yardımı alanlar yeterli görmektedir.

Tablo 3.1.1.12. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	38	30,4	30,4	30,4
Hayır	87	69,6	69,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgilerine göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %69,6'sı Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgiye sahip değilken, %30,4'ünün Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgisi vardır.

Tablo 3.1.1.13. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Yoksullukla Mücadelede Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	42	33,6	33,6	33,6
Hayır	83	66,4	66,4	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgilerine göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %66,4'ünün yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgisi yok iken, %33,6'sının yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgisi vardır.

Tablo 3.1.1.14. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Resmi Kurum ve Kuruluşlarından Yardım Alıp/Almamalarına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	82	65,6	65,6	65,6
Hayır	43	34,4	34,4	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının Resmi kurum ve kuruluşlardan yardım alıp/almamalarına göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %65,6'sı Resmi Kurum ve Kuruluşlardan sosyal yardım alır iken, %34,4'ü Resmi Kurum ve Kuruluşlardan sosyal yardım almamaktadır.

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının resmi kurum ve kuruluşlardan aldıkları yardım kurumuna göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %38,4'ü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, %12,8'i Kaymakamlık, %6,4'ü Gün Işığı Derneği, %3,2'si Kızılay, %1,6'sı Deniz Feneri Derneği, %1,6'sı Muhtarlık, %1,6'sı Valilik, %0,8'i Sosyal Güvenlik Kurumundan yardım almaktadır.

Yardım alanların %18,4'ü 2 yıl, %15,2'si 1 yıl, %8,8'i 5 yıl, %4'ü 1 ay, %4'ü 10 yıl, %4'ü 3 yıl, %4'ü 6 yıl, %2,4'ü 4 yıl, %1,6'sı 6 ay, %0,8'i 1,5 yıl, %0,8'i 15 yıl, %0,8'i 3 ay, %0,8'i 4 ay ve %0,8'i 7 aydır yardım almaktadır.

Ankete katılan 125 kişinin resmi kurum ve kuruluşlarından yardım alanların %61,6'sı ayni yardım, %4,8'i nakdi yardım almaktadır.

Ankete katılan 125 kişiden resmi kurum ve kuruluşlardan yardım alanların %41,6'sı yapılan yardımları yeterli bulurken, %24,8'i yeterli bulmamaktadır.

Katılımcıların %58,4'ü yardımların düzenli, %8'i yardımların düzenli verilmediğini ifade etmektedir.

Tablo 3.1.1.15. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Yardımlar Hakkında Görüşleri

Karşılıyor/Yardım Türü	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Karşılıyor	36	28,8	28,8	28,8
Gıda	18	14,4	14,4	43,2
Eğitim	14	11,2	11,2	54,4
Barınma	14	11,2	11,2	65,6
Sağlık	10	8,0	8,0	73,6
İş	21	16,8	16,8	90,4
Diğer	12	9,6	9,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının sosyal yardımlar hakkında görüşlerine göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişiyi %28,8'i yapılan sosyal yardımların ihtiyaçlarını karşıladığını söylemektedir. Bu sonuç ile tezin alt hipotezlerinden olan yoksullukla mücadelede yapılan sosyal yardımlar yoksulları tatmin etmiyor ve yeterli gelmiyor ifadesi ile H₆ kabul edilmektedir.

Yapılan yardımların ihtiyaçlarını karşılamadığını ifade eden %71,2'lik kesimin; %16,8'i iş, %14,4'ü gıda, %11,2'si eğitim, %11,2'si barınma, %9,6'sı diğer (%0,8'i giysi, %8,8'i nakdi yardım istemektedir), %8'i sağlık alanında yardım istemektedir. Ankete katılan 125 kişinin %71,2'si yapılan sosyal yardımlarının yetersiz olduğunu düşünerek çoğunluğu oluşturmaktadır. Yapılan çalışmada yetersiz olduğunu düşünen katılımcılara neden memnun olmadıkları sorulduğunda genellikle söyledikleri konu; yardımların adaletli ve adil dağıtılmadığı, yardımların gerekenden az verildiği vb. durumları dile getirmişlerdir.

Tablo 3.1.1.16. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Gıda Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

GIDA YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Gıda paketi yardımları	%37,8	%5,7	%56,6
Kahvaltı paketi yardımları	%26,4	%34,0	%39,6

Bebek maması yardımları	%5,7	%71,7	%22,6
Özel durumu olanlara gıda yardımı	%7,5	%79,2	%13,2

Tablo 3.1.1.16'in devamıdır.

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının gıda yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen gıda yardımları katılımcıların %56,6'sı, vatandaş ihtiyaçları göz önüne alınarak verilen kahvaltılık paketi yardımları katılımcıların %39,6'sı yetersiz gördüğünü ifade etmiştir.

Yapılan anket çalışması sonucu Eskişehir İli Yenidoğan Mahallesinde Büyükşehir Belediyesinin gıda paketi ve kahvaltılık paketi yardımlarına gereken önemi vermediği katılımcılarca ifade edilmektedir. Bebekler için yapılan bebek maması yardımları katılımcıların %71,7'si, özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımları (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) katılımcıların %79,2'si ise kararsız olduklarını ifade etmiştir. Gıda yardımları kategorisine giren bebek maması ve özel durumu olan kişilere verilen gıda yardımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu sorulara kararsız cevabını vermektedir. Bu sebeplerle, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yardımlarını yaparken gıda yardımları ile ilgili çalışmalarını arttırmalıdır.

Tablo 3.1.1.17. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eğitim Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

EĞİTİM YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Eğitim seti yardımları	%43,4	%18,9	%37,8
Okul forması yardımları	%39,6	%24,5	%35,9
Eğitici oyuncak/Eğitici kitap yardımları	%24,5	%24,5	%51,0
Es çocuk evleri yardımları	%15,1	%52,8	%32,1

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının eğitim yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen okul çantası, kalem kutusu, defterler vs. araç ve gereçlerin bulunduğu eğitim seti yardımları katılımcıların %43,4'ü, eğitim öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları katılımcıların %39,6'sı ise yeterli bulunduğunu ifade etmektedir. Bağış olarak verilen eğitici oyuncak ve eğitici kitap

setleri katılımcıların %51'i ise yetersiz gördüğünü ifade etmiştir. Okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri katılımcıların %52,8'i ise kararsız olduklarını ifade etmiştir. Eğitim yardımları kategorisine giren Es Çocuk Evleri yardımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu soruya kararsız cevabını vermektedir.

Tablo 3.1.1.18. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Konut/Barınma ve Yakacak Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

KONUT/BARINMA ve YAKACAK YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Sürelî barınma yardımları	%20,8	%56,6	%22,6
Kış aylarında barınma yardımları	%20,8	%49,1	%30,2
Ev eşyası yardımları	%28,3	%17,0	%54,7
Kömür ve odun yardımları	%54,7	%0	%45,3

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının konut/barınma ve yakacak yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, ihtiyaç süreleri göz önüne alınarak evsizlere sağlanan süreli barınma yardımları ankete katılanların %56,6'sı, kış aylarında evsiz vatandaşların barındırılması yardımları katılımcıların %49,1'i ise kararsız olduklarını ifade etmektedir. Bu tür yardımlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu sorulara kararsız cevabını vermektedir. İhtiyaç durumları göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımlarına katılımcıların %54,7'si ise yetersiz gördüğünü ifade etmiştir. Kış aylarında yapılan kömür ve odun yardımları katılımcıların %54,7'si yeterli bulduğunu ifade etmektedir.

Tablo 3.1.1.19. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Sağlık Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

SAĞLIK YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Hasta, yaşlı ve engelli yardımları	%51,0	%41,5	%7,5
Engelli araç yardımları	%43,4	%47,2	%9,4
Hasta bezi yardımları	%11,3	%45,3	%43,4
Diyaliz hastaları taşıma yardımları	%52,8	%39,6	%7,5

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının sağlık yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, yaş ve cinsiyet ayırt etmeksizin evden

çıkamayacak durumda olan hasta, yaşlı ve engelli vatandaşların düzenli olarak bakımlarının yapılmasına yönelik hizmetler ankete katılanların %51'i ve diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları %52,8'i yeterli bulunduğunu ifade etmektedir. Engelli araç yardımı (işitme cihazı, tekerlekli sandalye vs.) ankete katılanların %47,2'si ve hasta bezi yardımları %45,3'ü kararsız olduğunu ifade etmektedir. Sağlık yardımları kategorisine giren engelli araçları yardımları ve hasta bezi yardımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu sorulara kararsız cevabını vermektedir.

Tablo 3.1.1.20. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının İş/İstihdam Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

İŞ/İSTİHDAM YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Meslek edindirme ve eğitim merkezleri	%9,4	%50,9	%39,7
Kadınlara iş ve istihdam imkânı	%15,1	%52,8	%32,1
Maya mikro kredi yardımları	%5,7	%69,8	%24,5
Her ev bir atölye kurs ofisleri	%7,5	%60,4	%32,1

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının iş/istihdam yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, meslek edindirme ve eğitim merkezleri hizmetleri katılımcıların %50,9'u, kadınlara iş ve istihdam imkânı %52,8'i, ihtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları %69,8'i ve her ev bir atölye kurs ofisleri %60,4'ü kararsız olduğunu ifade etmektedir. İş ve istihdam yardımları kategorisine giren meslek edindirme ve eğitim merkezleri, kadınlara iş ve istihdam imkânı, ihtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları ve her ev bir atölye kurs ofisleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu sorulara kararsız cevabını vermektedir. Bu kapsamda Eskişehir Büyükşehir Belediye'si yoksullara tam ve doğru olarak bilgilendirmeli yapmalı, hizmetlere ve yardımlara kolayca erişimlerini sağlamalı, yoksulları yönlendirmeli ve yoksullara rehberlik etmelidir. Bu yöntemler ile yoksullar, yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardım politikalarının hazırlanma ve uygulama aşamasında olabilir ve ihtiyaçları daha iyi belirlenebilir ya da projeler/politikalar yoksulların ihtiyaçlarına göre hazırlanabilir.

Tablo 3.1.1.21. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Diğer Sosyal Yardım ve Hizmetler ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

DİĞER SOSYAL YARDIM ve HİZMETLER	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Huzurevi-yaşlı bakım hizmetleri	%58,5	%35,8	%5,7
Çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri	%54,7	%35,8	%9,4
Yol yardımları	%15,1	%77,4	%7,6
Giysi destek mağazaları	%18,9	%41,5	%39,6

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının diğer sosyal yardım ve hizmetler ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, huzur evi ve yaşlı bakım hizmetleri ankete katılanların %58,5'i ve çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri %54,7'si yeterli bulunduğunu ifade etmektedir. Maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları ankete katılanların %77,4'ü ve giysi destek mağazaları %41,5'i ise kararsız olduğunu ifade etmektedir. Diğer sosyal yardım ve hizmetler kategorisinde yer alan yol yardımları ve giysi destek mağazaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu sorulara kararsız cevabını vermektedir.

Tablo 3.1.1.22. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarısına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	56	44,8	44,8	44,8
Hayır	69	55,2	55,2	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede başarısına göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %44,8'i Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sunmuş olduğu sosyal yardım ve hizmetleri yoksullukla mücadelede başarılı olarak değerlendirir iken, %55,2'si başarılı olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 3.1.1.23. Yenidoğan Mahallesi Katılımcılarının Büyükşehir Belediyesini Başarısız Bulma Nedenleri

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Başarılı	56	44,8	44,8	44,8
Adaletli bir dağıtım yok	4	3,2	3,2	48,0
Az miktarda yardım yapılıyor	3	2,4	2,4	50,4
Büyükşehir Belediyesi ile iletişim kuramıyoruz	2	1,6	1,6	52,0
Derin araştırma yapılmadan, yardım yapılıyor	4	3,2	3,2	55,2
Gerçek yoksullar tespit edilmeden, durumu iyi olanlara yardım yapılıyor	12	9,6	9,6	64,8
Gıda yardımları sadece ramazan aylarında yapılıyor	1	,8	,8	65,6
Göçmen olduğumuz için yardım yok	1	,8	,8	66,4
Halkın ihtiyacını bilmiyorlar	1	,8	,8	67,2
Ne kadar yardım yapılsa da yoksulluk bitmez	1	,8	,8	68,0
İş imkânı çok yetersiz	5	4,0	4,0	72,0
Kentsel dönüşüm gelmedi	2	1,6	1,6	73,6
Neden yok	11	8,8	8,8	82,4
Sular çok kireçli ve eşit bir dağıtım yok	1	,8	,8	83,2
Ya yardım yapılmıyor ya da yapılan yardımlar yeterli olmuyor	1	,8	,8	84,0
Yabancı uyruklulara yardım daha çok yapılıyor	1	,8	,8	84,8
Yapılan yardımlar hakkında bilgimiz yok	3	2,4	2,4	87,2
Yapılan yardımlar ihtiyaçlarımızı karşılamada yetersiz kalıyor	8	6,4	6,4	93,6
Yapılan yardımlar yeterli sayıda kişiye ulaşmıyor	1	,8	,8	94,4
Yardım başvurusu yaptım, kabul edilmedi	1	,8	,8	95,2
Yardım yapılmıyor	5	4,0	4,0	99,2
Yoksulluğun bu kadar fazla olduğunu bilmiyorlar	1	,8	,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Yenidoğan Mahallesi katılımcıların Büyükşehir Belediyesini başarısız bulma nedenlerine göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %44,8'i Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin başarılı olduğunu, %55,2'si Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin başarısız olduğunu ifade etmektedir. Ankete katılanların %8,8'i ise başarısız bulmuş fakat nedeni ile ilgili açıklamada bulunmamıştır. Ankete katılanların %3,2'si yardımların adaletli dağıtılmadığını ifade etmektedirler. Ankete katılanların %2,4'ü az miktarda yardım yapıldığı, %1,6'sı Büyükşehir Belediyesi ile iletişime geçemediklerini, %3,2'si derin araştırma yapılmadan yardımların yapıldığını, %9,6'sı gerçek yoksulların tespit edilmeden, durumu iyi olanlara yardım yapıldığını (durumu iyi olduğu halde eş, dost, komşunun yardım aldığını), %0,8'i gıda yardımlarının sadece ramazan aylarında verildiğini ve daha sık verilmesi gerektiğini, %0,8'i göçmen oldukları için yardım yapılmadığını, %0,8'i halkın ihtiyaçlarını bilmeden yardımların yapıldığını, %0,8'i hayatın çok pahalı olduğunu ve bu nedenle ne kadar çok yardım yapılsa yoksullukla başarılı olunamayacağını, %4'ü iş imkânlarının çok yetersiz olduğunu, %1,6'sı kentsel dönüşümün gelmediğini, %0,8'i suların çok kireçli olduğunu ve eşit bir dağıtımın olmadığını, %0,8'i yardım yapılmadığını veya yardım yapılsa da yeterli gelmediğini, %0,8'i yabancı uyruklulara daha fazla yardım yapıldığını, %2,4'ü yapılan yardımlar hakkında kendilerine bilgi verilmediğini, %6,4'ü yapılan yardımlarının ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığını, %0,8'i yapılan yardımların yeterli sayıda insana ulaşmadığını, %0,8'i yardım başvurusu yaptığını fakat kabul edilmediğini, %4'ü yardım yapılmadığını, %0,8'i ise yoksulluğun bu kadar fazla olduğunun bilinmediği için Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede başarısız olduğunu ifade etmiştir.

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni başarısız bulma nedenleri toparlanacak olursa, ilk sırada gerçek yoksulların kim olduğunun tespiti yapılmadan yardımların yapılıyor olması gelmektedir. Katılımcıların en sık kullandıkları açıklama ‘‘komşunun durumu benden iyi ama ona gelen yardım bize gelmiyor’’ söylemi ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin bu konuda çalışma yapmasını, gerçek yoksulları tespit ederek yardımların dağıtılması gerektiğini ifade etmektedirler. İkinci sırada yer alan başarısızlık nedeni ise, yapılan yardımlarının ihtiyaç duyduklarından daha az geliyor olmasıdır. Katılımcılar, ihtiyaçların hanehalkı sayısına göre belirlenmesinin daha doğru olacağını ve bu

şekilde gelen yardımların ihtiyaçlarını gidermediğini ifade etmektedirler. Katılımcılardan alınan cevaplar değerlendirildiğinde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullara sunduğu yardımların miktarları ve kimlerin yoksul olarak kabul edileceği konusundaki belirsizlikler Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal yardımlarının şeffaf ve sistematik olmasının önünde engel oluşturmaktadır. Bu nedenle Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sosyal yardımları dağıtmadan önce yoksulluk risk haritası çıkarmalı ve bu şekilde gerçek yoksulları belirleyip yardım yapmalıdır.

Tablo 3.1.1.24.Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarı Durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden Sosyal Yardım Alanların Aldıkları Sosyal Yardım Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi

	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sunmuş olduğu sosyal yardım ve hizmetler ile yoksullukla mücadelede başarılı mıdır?	N	Sıra Ortalaması	U	Z	P
Gıda	Evet Hayır	24 29	37,40 18,40	98,500	-4,511	,000
Eğitim	Evet Hayır	24 29	35,54 19,93	143,000	-3,690	,000
Konut	Evet Hayır	24 29	38,92 17,14	62,000	-5,138	,000
Sağlık	Evet Hayır	24 29	38,25 17,69	78,000	-4,922	,000
İş	Evet Hayır	24 29	34,15 21,09	176,500	-3,254	,001
Diğer	Evet Hayır	24 29	36,94 18,78	109,500	-4,335	,000

Mann Whitney U Testinde sonucunun anlamlı ya da anlamsız çıkması anlamlılık değeri (P) ile belirlenmektedir. Anlamlılık değeri 0,05'den büyük ise iki değişken arasında anlamlı bir fark yoktur hipotezi ile H_0 ; anlamlılık değeri 0,05'den küçükse iki değişken arasında anlamlı bir fark vardır hipotezi ile H_1 kabul edilmektedir. Bu sonuçlarla birlikte yukarıdaki tabloya göre H_1 kabul edildiğinde sıra ortalamaları yorumlanacak olursa, verilen evet seçeneğinin hayır seçeneğine göre fazla olduğu görülmekte ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden yardım alanların

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni yoksullukla mücadelede başarılı gördükleri sonucuna ulaşılacaktır; fakat H_0 kabul edildiğinde böyle bir yorum getirilememekte ve iki bağımsız değişken arasında fark yoktur kabul görecektir. Ayrıca tabloda yer alan U değeri Mann Whitney U satırının değerini ve Z değeri Standardized Test Statistic değerini ifade etmektedir.

Test istatistik puanlarına bakıldığında Mann-Whitney U için üretilmiş olan istatistik değeri gıda yardımları için 98,500; eğitim yardımları için 143,000; konut yardımları için 62,000; sağlık yardımları için 78,000; iş yardımları için 176,500 ve diğer sosyal yardım ve hizmetler için 109,500'dür. Buna karşılık anlamlılık değeri (Asymp.Sig 2-tailed) gıda yardımları için ,000 ($,000 < 0,05$); eğitim yardımları için ,000 ($,00 < 0,05$); konut yardımları için ,000 ($,000 < 0,05$); sağlık yardımları için ,000 ($,000 < 0,05$); iş yardımları için ,001 ($,001 < 0,05$) ve diğer sosyal yardım ve hizmetler için ,000 ($,000 < 0,05$)'tür. Anlamlılık değerleri sonucunda tüm yardım türlerinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede başarı durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alanların aldıkları sosyal yardım türü değişkenine göre arasında fark görülmektedir ve H_0 : Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin yoksullukla mücadelede başarı durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alanların aldıkları sosyal yardım türü değişkenine göre arasında fark yoktur reddedilerek H_1 : Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin yoksullukla mücadelede başarı durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alanların aldıkları sosyal yardım türü değişkenine göre arasında fark vardır kabul edilmektedir.

Bu farklar incelendiğinde cevapların (evet, hayır) hangi seçeneğin lehine olduğu incelendiğinde sırasıyla gıda yardımları için 37,40 ve 18,40; eğitim yardımları için bu oranlar sırasıyla 35,54 ve 19,93; konut yardımları için bu oranlar sırasıyla 38,92 ve 17,14; sağlık yardımları için bu oranlar sırasıyla 38,25 ve 17,69; iş yardımları için bu oranlar sırasıyla 34,15 ve 21,09 ve diğer sosyal sosyal yardım ve hizmetler içinse bu oranlar 36,94 ve 18,78 şeklinde görülmektedir. Bu oranlardan hareketle sosyal yardımlardan evet seçeneğinin hayır seçeneğine kıyasla yüksek olduğu görülmektedir ve bunun neticesinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alan katılımcıların Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni başarılı olarak değerlendirmektedir.

3.1.2. Yenidoğan Mahallesi Farklı Gruplar Arası Spearman Correlation Testleri

Tablo 3.1.2.1. Diyaliz hastaları taşıma yardımları*Yol yardımları Spearman's Correlations

			Diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterlidir.	Maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları yeterlidir.
Spearman's rho	Diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterlidir.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 53	,339* ,013 53
	Maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları yeterlidir.	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	,339* ,013 53	1,000 . 53

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

Spearman's Correlations non-parametrik testlerden olan, yani analiz edilecek değişkenlerin normal dağılımına ihtiyaç duymayan ve cevapları kategorik olmayan değişkenler arasında uygulanan testtir. Yukarıdaki tabloda diyaliz hastaları taşıma yardımları ve yol yardımları arasında uygulanan spearmans correlations testinde her iki değişkende sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun olmadığını ifade etmektedir. Spearman's Correlations da önemli bir nokta da bu değişkenler arasında neden sonuç ilişkisinin bulunmaması; hangi değişkenin hangisini etkilediği belli olmayan korelasyon ilişkisinin olmasıdır. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.2.1 incelendiğinde diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları ile maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,339 olduğu

görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,013'tür ve anlamlılık derecesinden (0,05) küçüktür. O halde hesaplanan bu korelasyon değeri anlamlılık değerinden dolayı istatistiki olarak da anlamlıdır.

İşaret bazından incelendiğinde pozitif yönlü bir korelasyon mevcuttur. Pozitif yönlü korelasyon sonucu, diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterli bulundukça maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları da yeterli bulunmaktadır. Bu analizde önemli olan nokta değişkenler arasında neden sonuç ilişkisinin olmadığı sadece eğilimleri hakkında bilgi verilmesidir. Yani diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterli görülürken maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları da yeterli görülme eğilimindedir.

Tablo 3.1.2.2.Giysi Destek Mağazaları*Okul Forması Yardımları Spearman's Correlations

			Giysi Destek Mağazaları yeterlidir.	Eğitim-Öğretim yılı başlangıcından verilen okul forması yardımları yeterlidir.
Spearman's rho	Giysi Destek Mağazaları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 53	,291* ,035 53
	Eğitim-Öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	,291* ,035 53	1,000 . 53

Yukarıdaki tabloda giysi destek mağazaları ile eğitim-öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları arasında uygulanan spearman's correlations testinde, her iki değişkende sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun

olmadığını ifade etmektedir. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.2.2 incelendiğinde giysi destek mağazaları ile Eğitim-öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,291 olduğu görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,035'tir ve anlamlılık derecesinden (0,05) küçüktür. O halde hesaplanan bu korelasyon değeri anlamlılık değerinden dolayı istatistiki olarak da anlamlıdır.

İşaret bazından incelendiğinde pozitif yönlü bir korelasyon mevcuttur. Pozitif yönlü korelasyon sonucu giysi destek mağazaları yeterli buldukça eğitim-öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları da yeterli bulunmaktadır. Yani giysi destek mağazaları yardımları yeterli görülürken eğitim-öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları da yeterli görülme eğilimindedir.

Tablo 3.1.2.3. Maya Mikro Kredi*Es Çocuk Evleri Yardımları Spearman's Correlations

			İhtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yeterlidir.	Okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri yeterlidir.
Spearman's rho	İhtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 53	,505* ,000 53
	Okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	,505* ,000 53	1,000 . 53

Yukarıdaki tabloda ihtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları ile okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es

Çocuk Evleri yardımları arasında uygulanan spearman's correlations testinde her iki değişkende sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun olmadığını ifade etmektedir. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.2.3 incelendiğinde ihtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları ile okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri yardımları arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,505 olduğu görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,000'dır ve anlamlılık derecesinden (0,05) küçüktür. O halde hesaplanan bu korelasyon değeri anlamlılık değerinden dolayı istatistiki olarak da anlamlıdır.

İşaret bazından incelendiğinde pozitif yönlü bir korelasyon mevcuttur. Pozitif yönlü korelasyon sonucu ihtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları yeterli bulundukça okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri yardımları da yeterli bulunmaktadır. Yani ihtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları yeterli görülürken okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri yardımları da yeterli görülme eğilimindedir.

Tablo 3.1.2.4. Özel durumu olanlara yapılan gıda yardımları (Çölyak hastaları, PKU hastaları)*Hasta bezi yardımları Spearman's Correlations

			Özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) yeterlidir.	Hasta bezi yardımları yeterlidir.
Spearman's rho	Özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 53	,059* ,675 53
	Hasta bezi yardımları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	,059* ,675 53	1,000 . 53

Yukarıdaki tabloda özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımları ve hasta bezi yardımları arasında uygulanan spearman's correlations testinde her iki değişkende sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun olmadığını ifade etmektedir. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.2.4 incelendiğinde özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) ile hasta bezi yardımları arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,059 olduğu görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,675'dir ve anlamlılık derecesinden (0,05) büyüktür. O halde özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) yeterli bulundukça hasta bezi yardımları da yeterli bulunma eğilimindedir şeklinde yorum yapılamamaktadır.

3.1.3. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Cevap Dağılımları

Tablo 3.1.3.1. Gazipaşa Mahallesindeki Katılımcıların Aile Konumuna Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Aile reisi	69	55,2	55,2	55,2
Eşi	50	40,0	40,0	95,2
Oğlu/Kızı	6	4,8	4,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesindeki katılımcıların aile konumuna göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %55'ini aile reisi, %40'ını aile reisinin eşi, %4'ünü ise aile reisinin oğlu/kızı oluşturmaktadır.

Tablo 3.1.3.2.Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarından Aile Reisi ve Eşlerinin Sosyal Yardımların Yeterliliği Hususunda Mann Whitney U Testi

	Görüşülen Kişinin Ailedeki Konumu	N	Sıra Ortalaması	U	Z	P
Gıda	Aile Reisi	26	21,62	205,000	-,078	,938
	Eşi	16	21,31			
Eğitim	Aile Reisi	25	22,42	164,500	-,962	,336
	Eşi	16	18,78			
Konut	Aile Reisi	25	24,00	125,000	-2,025	,043
	Eşi	16	16,31			
Sağlık	Aile Reisi	25	23,92	127,000	-1,966	,049
	Eşi	16	16,44			
İş	Aile Reisi	25	24,18	120,500	-2,188	,029
	Eşi	16	16,03			
Diğer	Aile Reisi	25	23,94	126,500	-1,980	,048
	Eşi	16	16,41			

Mann Whitney U Testinde sonucunun anlamlı ya da anlamsız çıkması anlamlılık değeri (P) ile belirlenmektedir. Anlamlılık değeri 0,05'den büyük ise iki değişken arasında anlamlı bir fark yoktur hipotezi ile H_0 ; anlamlılık değeri 0,05'den küçükse iki değişken arasında anlamlı bir fark vardır hipotezi ile H_1 kabul edilmektedir. Bu sonuçlarla birlikte yukarıdaki tabloya göre H_1 kabul edildiğinde sıra ortalamaları yorumlanacak olursa, aile reislerinin eşlerine kıyasla sosyal yardımları daha yeterli gördüklerini ifade edilecektir. Çünkü tablo her bir sosyal yardım bazında incelendiğinde aile reislerinin sıra ortalama değerleri eşlerine kıyasla daha büyük orandadır; fakat H_0 kabul edildiğinde böyle bir yorum getirilememekte ve iki bağımsız değişken arasında fark yoktur kabul görmektedir. Ayrıca tabloda yer alan U değeri Mann Whitney U satırının değerini ve Z değeri Standardized Test Statistic değerini ifade etmektedir.

Test istatistik puanlarına bakıldığında Mann-Whitney U için üretilmiş olan istatistik değeri gıda yardımları için 205,000; eğitim yardımları için 164,500; konut yardımları için 125,000; sağlık yardımları için 127,000; iş yardımları için 120,500 ve diğer sosyal yardım ve hizmetler için 126,500'dür. Buna karşılık anlamlılık değeri (Asymp.Sig 2-tailed) gıda yardımları için ,938 ($,938 > 0,05$); eğitim yardımları için ,336 ($,336 > 0,05$); konut yardımları için ,043 ($,043 < 0,05$); sağlık yardımları için ,049 ($,049 < 0,05$); iş yardımları için ,029 ($,029 < 0,05$) ve diğer sosyal yardım ve hizmetler

için ,048 ($,048 < 0,05$)'tür. Anlamlılık değerleri sonucunda gıda yardımları ve eğitim yardımlarının 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Bu durum neticesinde gıda yardımları ve eğitim yardımlarının yeterliliğinde aile reisi ya da eş olmaya yönelik farklılık belirlenmemiştir ve H_0 : Aile reisleri ve eşleri arasında sosyal yardımların yeterliliği hususunda anlamlı bir fark yoktur kabul edilmektedir. Fakat konut yardımları, sağlık yardımları, iş yardımları ve diğer sosyal yardım ve hizmetlerin yeterliliği noktasında ailedeki konum farkı görülmektedir ve H_0 : Aile reisleri ve eşleri arasında sosyal yardımların yeterliliği hususunda anlamlı bir fark yoktur reddedilerek H_1 : Aile reisleri ve eşleri arasında sosyal yardımların yeterliliği hususunda anlamlı bir fark vardır kabul edilmektedir.

Bu farkların ailedeki konumda aile reislerinin mi yoksa eşlerinin mi lehine olduğunu belirlemek için sıra ortalamalarına baktığımızda konut yardımları için bu oranlar aile reisi ve eşleri için sırasıyla 24,00 ve 16,31; sağlık yardımları için bu oranlar sırasıyla 23,92 ve 16,44; iş yardımları için bu oranlar sırasıyla 24,18 ve 16,03 ve diğer sosyal yardım ve hizmetler içinse bu oranlar 23,94 ve 16,41 şeklinde görülmektedir. Bu oranlardan hareketle aile reislerinin sıralama puan ortalamaları eşlerine oranla biraz yüksek görülmektedir ve bunun neticesinde aile reislerinin eşlerine kıyasla sosyal yardımları yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.1.3.3. Gazipaşa Mahallesi Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
18-25 yaş	9	7,2	7,2	7,2
26-35 yaş	17	13,6	13,6	20,8
36-45 yaş	27	21,6	21,6	42,4
46-55 yaş	30	24,0	24,0	66,4
56-65 yaş	27	21,6	21,6	88,0
66+	15	12,0	12,0	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcıların yaşa göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %7,2'si 18-25 yaş aralığında, %13,6'sı 26-35 yaş aralığında, %21,6'sı 36-45 yaş aralığında, %24'ü 46-55 yaş aralığında, %21,6'sı 56-65 yaş aralığında %12'si 66 ve üzeri yaş aralığındadır. Yoğunlukta olan yaş dağılımının 46-

55 yaş aralığında olması, Gazipaşa Mahallesi'nin yaş dağılımları birbirine yakın olmakla birlikte, orta yaşlı bir nüfus yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.1.3.4. Gazipaşa Mahallesiindeki Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Okuma yazma yok	83	66,4	66,4	66,4
İlk-öğretim	39	31,2	31,2	97,6
Orta-öğretim	2	1,6	1,6	99,2
Yüksek-öğretim	1	,8	,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesiindeki katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %66,4'ü okuma- yazma bilmez iken, %31,2'si ilk-öğretim mezunu, %1,6'sı orta-öğretim mezunu, %0,8'i yüksek-öğretim mezunundan oluşmaktadır. Gazipaşa Mahallesi'nin çoğunluğunu %66,4 oranı ile okuma yazma bilmeyenlerden oluşturmaktadır. Yapılan çalışmada örneklem grubunun eğitim durumunun düşük olduğu yukarıdaki tabloda da görülmektedir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların çoğunluğu eğitim sistemi içinde yer almayan okuma-yazma bilmeyenlerden oluşmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda tezde alt hipotezlerden eğitim seviyesi düşük insanların yoksullukları daha fazladır ifadesi ile H_1 kabul edilmektedir

Tablo 3.1.3.5. Gazipaşa Mahallesiindeki Katılımcıların Mesleğe Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
İşçi	6	4,8	4,8	4,8
Serbest meslek	51	40,8	40,8	45,6
Ev hanımı	56	44,8	44,8	90,4
Çalışmıyor	12	9,6	9,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesiindeki katılımcıların mesleğe göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %44,8'i ev hanımı, %40,8'i serbest meslek,

%9,6'sı çalışmıyor ve %4,8'i işçidir. Gazipaşa Mahallesi'nin çoğunluğunu %44,8 oranı ile ev hanımları oluşturmaktadır.

Tablo 3.1.3.6. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Gelir Durumuna Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Geliri yok	110	88,0	88,0	88,0
Asgari ücret	15	12,0	12,0	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının gelir durumuna göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %88'inin geliri yok, %12'si ise asgari ücret ile çalışmaktadır. 1604-2000 TL, 2001-3000 TL, 3001-4000 TL ve 4001 TL ve üzeri alan kimse bulunmamaktadır. Gazipaşa Mahallesi'ndeki yoksulların çoğunluğunun ya hiç geliri bulunmamakta ya da asgari ücretle yaşamlarını sürdürdüğü tablo 3.3.6 da görülmektedir. Bu durum ise hanede yaşayan kişilerin ihtiyaçlarını karşılayamaması anlamına gelmektedir. Bu değerler sonucunda ise araştırmanın alt hipotezlerinden olan gelir durumu ile yoksulluk arasında ters orantı mevcuttur ifadesi ile H₂ kabul edilmektedir.

Ankete katılan 125 kişinin %100'ü ek gelire sahip değildir

Tablo 3.1.3.7. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Güvenlik Durumuna Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Yok	20	16,0	16,0	16,0
SSK	10	8,0	8,0	24,0
Bağ-kur	1	,8	,8	24,8
Diğer	94	75,2	75,2	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının sosyal güvenlik durumuna göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %75,2'si diğer (yeşil kart³⁹), %16'sının sosyal güvencesi bulunmamakta, %8'i SSK ve %0,8'i Bağ-kur olarak belirlenmiştir.

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının hanehalkı durumuna göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılanların aynı çatı altında kaç kişi yaşadıklarını tespit etmeye yönelik sorulan soruya "4 kişi" yanıtını verenlerin oranı %21,6, "5 kişi" yanıtını verenlerin oranı %20, "3 kişi" yanıtını verenlerin oranı %16,8, "2 kişi" yanıtını verenlerin oranı %15,2, "1 kişi" yanıtını verenlerin oranı %10,4, "6 kişi" yanıtını verenlerin oranı %10,4, "7 kişi" yanıtını verenlerin oranı %2,4, "8 kişi" yanıtını verenlerin oranı %1,6, "10 kişi" yanıtını verenlerin oranı %0,8 ve "12 kişi" yanıtını verenlerin oranının %0,8 olduğu görülmektedir. Ankete katılan 125 kişinin %9,6'sının çocuğu yok iken, %27,2'sinin 3 çocuğu, %25,6'sının 2 çocuğu, %16'sının 1 çocuğu, %12,8'inin 4 çocuğu, %4,8'inin 5 çocuğu, %3,2'sinin 6 çocuğu ve %0,8'inin 9 çocuğu vardır. Ankete katılan 125 kişinin %63,2'sinin okuyan çocuğu yok iken, %17,6'sının 1 çocuğu, %13,6'sının 2 çocuğu, %4'ünün 3 çocuğu, %0,8'inin 4 çocuğu ve %0,8'inin 5 çocuğu okumaktadır. Ankete katılan 125 kişinin okul çağında olup okumayan çocuğu bulunmamaktadır. Ankete katılan 125 kişinin %96'sının çalışan çocuğu yok iken, %3,2'sinin 1 çocuğu ve %0,8'inin 2 çocuğu çalışmaktadır.

Gazipaşa Mahallesi katılımcıların hanehalkı durumuna göre dağılımı değerlendirilecek olursa, ankete katılanların neredeyse yarısını oluşturan kesim 3 ya da 4 kişiden oluşan aileler şeklinde yaşamaktadır. Hanehalkı sayısı arttıkça yoksulluk riski de artacaktır. Bu durumun nedeni ise yoksulluğun en önemli nedenlerinden biri yardım alan hanenin bakmakla yükümlü olduğu hane halkı sayısının çok olmasından kaynaklanmaktadır. Hanehalkı sayısı 10 ya da 12 kişi olanlara kıyasla Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının çoğunluğunu oluşturan hanehalkı sayısı daha düşüktür. Çocuk sayıları genel olarak değerlendirildiğinde Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının 4 ve daha az sayıda çocuğa sahip oldukları görülmektedir. Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının çoğunluğunun çocuğunun yaşı küçük olduğu için okuyan çocuğu yok

³⁹Eski adıyla yeşil kart bugün 60c-1 olarak bilinmektedir. 2012 yılında geçiş yapılan Genel Sağlık Sigortası (GSS) ile G0 ile derecelendirilen ve kişi başı aylık gelir durumu bürüt asgari ücretin 1/3'ünün altında olan kişiler kapsamındadır. Herhangi bir prim ödemedi sağlık hizmetlerinden yararlanmak gerekmektedir. Eğer belirlenen bu miktardan çok gelir çıkar ise anne ya da babadan birine GSS açılır ve bir kişi 53 lira civarı bir ödeme yaparak sağlık hizmetinden yararlanabilir.

iken, okul çağında olup okuyamayan çocukları da yoktur. Ankete katılan 125 kişinin büyük çoğunluğunun çalışan çocuğu da bulunmamaktadır.

Tablo 3.1.3.8. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Ev Sahipliğine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	13	10,4	10,4	10,4
Hayır	112	89,6	89,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının ev sahipliğine göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %89,6'sının oturdukları ev kira iken, %10,4'ünün kendi evidir. Bu neticede tezin alt hipotezlerinden olan yoksulların çoğu kiralık konutlarda oturmaktadır ifadesi ile H₄ kabul edilmektedir. Ankete katılan 125 kişinin %84'ü gecekondü, %16'sı müstakil evde oturmaktadır.

Tablo 3.1.3.9. Gazipaşa Mahallesi Katılımcıların Kendilerini Yoksul Olarak Görüp/Görmemelerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	125	100,0	100,0	100,0

Gazipaşa Mahallesi katılımcıların kendilerini yoksul olarak görüp/görmemelerine göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %100'ü kendini yoksul olarak nitelendirmektedir.

Tablo 3.1.3.10. Gazipaşa Mahallesi Katılımcıların Yoksulluk Nedenlerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Çalışmamak	3	2,4	2,4	2,4
Eğitimsizlik	8	6,4	6,4	8,8
İş imkânsızlığı	58	46,4	46,4	55,2
Diğer	56	44,8	44,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcıların yoksulluk nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %46,4'ü yoksulluğun nedenini iş imkânlarında ki yetersiz olarak görürken, %44,8'i diğer (%2,4'ü neden belirtmemektedir. %0,8'i atama beklediği için yoksul olduğunu düşünürken, %1,6'sı engelli çocuğum var ve bu nedenle masrafımız çok, %0,8'i engelli olduğum için çalışmıyorum, %0,8'i engelli yardımı alamıyoruz, %0,8'i eşim hapiste hem eşim çalışmıyor hem de masrafımız çok oluyor, %0,8'i eşimden ayrım, %1,6'sı eşim vefat etti, %0,8'i gelir dağılımı dengesiz, %0,8'i gelirimiz yetersiz, %0,8'i gelirimiz yok, %5,6'sı hastalık, %0,8'i hastalık maaşım kesildi, %6,4'ü hayat çok pahalı, %0,8'i mevsimlik çalışıyorum, %2,4'ü okul masrafları çok fazla, %0,8'i sağlık sorunu, %0,8'i tek yaşıyorum, %0,8'i yanlış evlilik, %0,8'i yapılan yardımlar yetersiz, %2,4'ü yardım yapılmıyor, %2,4'ü yaşım dolayısıyla iş bulamıyorum, %7,2'si yaşlılık, %0,8'i yaşlılık aylığım yetmiyor ve %0,8'i yaşlılık aylığı için yaşım yetmiyor, ifadeleri ile kendilerini yoksul olarak nitelendirme sebeplerini belirtmişlerdir), %6,4'ü eğitimsizlik, %2,4'ü çalışmamak olarak değerlendirmektedir. Sonuç olarak tezin alt hipotezlerinden olan yoksulların kendilerini yoksul olarak nitelendirmelerinde en önemli sebep olarak iş imkânlarında ki yetersizlik ifadesi ile H₅ kabul edilmektedir.

Tablo 3.1.3.11.Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden Yardım Alıp/Almamalarına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	43	34,4	34,4	34,4
Hayır	82	65,6	65,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden yardım alıp/almamalarına göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %34,4'ü Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alırken, %65,6'sı Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım almamaktadır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alan kişilerin %8,8'i sağlık yardımı almakta ve yeterli bulmakta, %7,2'si gıda yardımı almakta ve yeterli bulmakta, %0,8'i eğitim yardımı almakta ve yeterli bulmakta iken; %14,4'ü gıda

yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %1,6'sı sağlık yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, , %0,8'i yakacak yardımı almakta ve yeterli bulmamakta, %0,8'i hem yakacak hem de gıda yardımı almakta ve yeterli bulmamaktadır.

Özetle, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden alınan gıda yardımı ve yakacak yardımları ankete katılanların çoğunluğu tarafından yetersiz görülmekte iken, sağlık yardımları ve eğitim yardımları ise yeterli görülmektedir.

Tablo 3.1.3.12. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	16	12,8	12,8	12,8
Hayır	109	87,2	87,2	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgilerine göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %87,2'si Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgiye sahip değilken, %12,8'inin Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgisi vardır.

Tablo 3.1.3.13. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Yoksullukla Mücadelede Uygulanan Sosyal Yardımlar Hakkında Bilgilerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	18	14,4	14,4	14,4
Hayır	107	85,6	85,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgilerine göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %85,6'sının yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgisi yok iken, %14,4'ünün yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilgisi vardır.

Tablo 3.1.3.14. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Resmi Kurum ve Kuruluşlarından Yardım Alıp/Almamaları Durumuna Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	113	90,4	90,4	90,4
Hayır	12	9,6	9,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının resmi kurum ve kuruluşlarından yardım alıp/almamaları durumuna göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %90,4'ü Resmi Kurum ve Kuruluşlardan sosyal yardım alırken, %9,6'sı Resmi Kurum ve Kuruluşlardan sosyal yardım almamaktadır. Ankete katılan 125 kişinin %84,8'i Kaymakamlık, %5,6'sı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım almaktadır. Yardım alanların %21,6'sı 10 yıl, %18,4'ü 15 yıl, %14,4'ü 5 yıl, %12,0'si 20 yıl, %6,4'ü 2yıl, %4'ü 1 yıl, %4'ü 3 yıl, %2,4'ü 4 yıl, %2,4'ü 6 yıl, %1,6'sı 25 yıl, %1,6'sı 8 yıl, %0,8'i 13 yıl, %0,8'i 7 yıl yardım almaktadır. Ankete katılan 125 kişiden resmi kurum ve kuruluşlarından yardım alanların %88,8'i aynı yardım, %1,6'sı nakdi yardım almaktadır. Ankete katılan 125 kişiden resmi kurum ve kuruluşlardan yardım alanların %40,8'i yapılan yardımları yeterli bulurken, %49,6'sı yeterli bulmamaktadır. Katılımcıların %88,8'i yardımların düzenli, %1,6'sı yardımların düzenli verilmediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.1.3.15. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Sosyal Yardımlar Hakkında Görüşleri

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Karşılıyor	23	18,4	18,4	18,4
Gıda	32	25,6	25,6	44,0
Eğitim	6	4,8	4,8	48,8
Barınma	7	5,6	5,6	54,4
Sağlık	7	5,6	5,6	60,0
İş	42	33,6	33,6	93,6
Diğer	8	6,4	6,4	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının sosyal yardımlar hakkında görüşleri analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişini %18,4'ü yapılan sosyal yardımların ihtiyaçlarını karşıladığını söylemektedir. Yardımların ihtiyaçlarını karşılamadığını ifade eden %81,6'lık kesimin; %33,6'sı iş, %25,6'sı gıda, %6,4'ü diğer (%5,6'sı nakdi, %0,8'i ulaşım yardımı istemektedir) %5,6'sı barınma, %5,6'sı sağlık, %4,8'i eğitim alanında yardım istemektedir. Ankete katılan 125 kişinin %81,6'sı yapılan sosyal yardımlarının yetersiz olduğunu düşünerek çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu sonuç ile tezin alt hipotezlerinden olan yoksullukla mücadelede yapılan sosyal yardımlar yoksulları tatmin etmiyor ve yeterli gelmiyor ifadesi ile H₆ kabul edilmektedir.

Tablo 3.1.3.16. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Gıda Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

GIDA YARDIMI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Gıda paketi yardımları	%32,5	%16,3	%51,1
Kahvaltı paketi yardımları	%20,9	%34,9	%44,2
Bebek maması yardımları	%11,4	%54,5	%34,1
Özel durumu olanlara gıda yardımı	%25,6	%34,9	%39,5

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının gıda yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen gıda yardımları katılımcıların %51,1'i, vatandaş ihtiyaçları göz önüne alınarak verilen kahvaltı paketi yardımları %44,2'si, özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımları (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) %39,5'i yetersiz gördüğünü ifade etmiştir. Yapılan anket çalışması sonucu Eskişehir İli Gazipaşa Mahallesi'nde Büyükşehir Belediyesi'nin gıda paketi yardımlarına gereken önemi vermediği katılımcılarca ifade edilmektedir. Bebekler için yapılan bebek maması yardımları katılımcıların %54,5'i kararsız olduklarını ifade etmiştir. Gıda yardımları kategorisine giren bebek maması hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu soruya kararsız cevabını vermektedir. Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının gıda yardımlarını yetersiz olarak değerlendirmesi sonucunda Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden beklentilerini dile getirmişler; gıda yardımlarının herkese aynı miktarda gönderilmemesini, hanehalkı sayısının dikkate alınması gerektiğini, ayrıca yardım kolilerinin sadece ramazan aylarında değil daha

kısa dönemli aralıklarla verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bütün bu açıklamalardan sonra, Eskişehir Büyükşehir Belediye'si yoksulların ihtiyaç, sorun ve önerilerini dinleyebileceği, yoksulları bebek maması gibi bilgilerinin olmadığı yardımlar hakkında bilgilendirebileceği, yoksulları yoksulluğu azaltma sürecine dâhil edebileceği kalıcı ve katılımcı platformlar kurmalıdır.

Tablo 3.1.3.17. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eğitim Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

EĞİTİM YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Eğitim seti yardımları	%20,9	%34,9	%44,2
Okul forması yardımları	%23,3	%30,2	%46,6
Eğitici oyuncak/Eğitici kitap yardımları	%9,3	%39,5	%51,1
Es çocuk evleri yardımları	%25,6	%41,9	%32,5

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının eğitim yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen okul çantası, kalem kutusu, defterler vs. araç ve gereçlerin bulunduğu eğitim seti yardımları katılımcıların %44,2'si, eğitim öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları katılımcıların %46,6'sı, bağış olarak verilen eğitici oyuncak ve eğitici kitap setleri katılımcıların %51,1'i yetersiz gördüğünü ifade etmişlerdir. Yapılan anket çalışması sonucu Eskişehir İli Gazipaşa Mahallesi'nde Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim yardımlarına gereken önemi vermediği katılımcılarca ifade edilmektedir. Okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri katılımcıların %41,9'u ise kararsız olduklarını ifade etmiştir. Eğitim yardımları kategorisine giren Es Çocuk Evleri yardımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için katılımcılar bu soruya kararsız cevabını vermektedir. Katılımcılar tarafından, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim yardımlarına gereken önemi vermediği ifade edilmiştir. Bu nedenle Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yardımlarını yaparken eğitim yardımları ile ilgili çalışmalarını arttırmalı ve haftanın belirli bir gününü vatandaşlara ayırarak, onları dinleyebileceği ve aynı zamanda da bilgilendirme ve bilinçlendirme yapabileceği bir platform sağlamalıdır.

Tablo 3.1.3.18. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Konut/Barınma ve Yakacak Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

KONUT/BARINMA ve YAKACAK YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Sürelî barınma yardımları	%23,2	%23,3	%53,5
Kış aylarında barınma yardımları	%23,2	%20,9	%55,8
Ev eşyası yardımları	%7,0	%37,2	%55,8
Kömür ve Odun yardımları	%51,2	%7,0	%41,8

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının konut/barınma ve yakacak yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, ihtiyaç süreleri göz önüne alınarak evsizlere sağlanan süreli barınma yardımları katılımcıların %53,5'i, kış aylarında evsiz vatandaşların barındırılması yardımları %55,8'i, ihtiyaç durumları göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları %55,8'i yetersiz gördüklerini ifade etmektedirler. Kömür ve odun yardımları katılımcıların %51,2'si yeterli görmektedir.

Tablo 3.1.3.19. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Sağlık Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

SAĞLIK YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Hasta, yaşlı ve engelli yardımları	%58,1	%18,6	%23,3
Engelli araç yardımları	%62,8	%20,9	%16,3
Hasta bezi yardımları	%32,6	%46,5	%20,9
Diyaliz hastaları taşıma yardımları	%86,0	%4,7	%9,3

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının sağlık yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı incelendiğinde, ankete katılan 125 kişinin %46,5'i hasta bezi yardımlarını kararsız olduğunu ifade etmektedirler. Yaş ve cinsiyet ayırt etmeksizin evden çıkamayacak durumda olan hasta, yaşlı ve engelli vatandaşların düzenli olarak bakımlarının yapılmasına yönelik hizmetler katılımcıların %58,1'i, engelli araç yardımlarını (işitme cihazı, tekerlekli sandalye vs.) %62,8'i, diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımlarını %86'sı yeterli gördüğünü ifade etmektedirler. Gazipaşa Mahallesi'nde ankete katılan kentliler yoksullukla mücadelede Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sunmuş oldukları sağlık yardımları

kategorisinde yer alan hasta bezi yardımları dışında kalan tüm yardımların yeterli olduğunu ifade etmektedirler.

Gazipaşa Mahallesi sakinleri Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan sağlık yardımları kapsamında yer alan yardımları hasta bezi yardımları dışında yeterli bulmaktadır. Bu kapsamda Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sağlık yardımlara gereken önemi verdiği ve halkın taleplerini dikkate aldığı katılımcılarca ifade edilmiştir.

Tablo 3.1.3.20. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının İş/İstihdam Yardımları ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

İŞ/İSTİHDAM YARDIMLARI	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Meslek edindirme ve eğitim merkezleri	% 18,6	% 48,8	% 32,6
Kadınlara iş ve istihdam imkânı	% 18,6	% 44,2	% 37,2
Maya mikro kredi yardımları	% 11,6	% 53,5	% 34,9
Her ev bir atölye kurs ofisleri	% 9,3	% 53,5	% 37,2

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının iş/istihdam yardımları ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %48,8'i meslek edindirme ve eğitim merkezleri, %44,2'si kadınlara iş ve istihdam imkânı, %53,5'i ihtiyaç sahibi kadınlara verilen Maya mikro kredi yardımları, %53,5'i her ev bir atölye kurs ofisleri hizmetlerinde kararsız olduklarını ifade etmektedirler.

Tablo 3.1.3.21. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Diğer Sosyal Yardım ve Hizmetler ile İlgili Sorularına Verilen Cevapların Dağılımı

Diğer Sosyal Yardım ve Hizmetler	POZİTİF	KARARSIZ	NEGATİF
Huzurevi-yaşlı bakım hizmetleri	% 62,8	% 27,9	% 9,3
Çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri	% 65,1	% 23,3	% 11,6
Yol yardımları	% 23,3	% 41,9	% 34,9
Giysi destek mağazaları	% 20,9	% 32,6	% 46,5

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının diğer sosyal yardım ve hizmetler ile ilgili sorularına verilen cevapların dağılımı analiz edildiğinde, huzurevi-yaşlı bakım hizmetleri katılımcıların %62,8'i, çocuk bakım ve engelli hizmetleri %65,1'i yeterli

görmektedir. Maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları katılımcıların %41,9'u, karasız olduğunu ifade etmektedirler. Giysi destek mağazaları ise katılımcıların %46,5'i tarafından yeterli görülmemiştir.

Tablo 3.1.3.22. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarısına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Evet	23	18,4	18,4	18,4
Hayır	102	81,6	81,6	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede başarısına göre dağılımı analiz edildiğinde, ankete katılan 125 kişinin %18,4'ü Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sunmuş olduğu sosyal yardım ve hizmetleri yoksullukla mücadelede başarılı olarak değerlendirirken, %81,6'sı başarılı olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 3.1.3.23. Gazipaşa Mahallesi Katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni Başarısız Bulma Nedenleri

	Sıklık	Yüzdesi	Denek Yüzdesi	Kümülatif Yüzdesi
Başarılı	23	18,4	18,4	18,4
Adaletli bir dağıtım yok	1	,8	,8	19,2
Başka bir kurumdan yardım aldığım için Büyükşehir Belediyesi yardım yapmıyor	2	1,6	1,6	20,8
Bu mahalleye çok gelmiyorlar	9	7,2	7,2	28,0
Büyükşehir Belediyesi ile iletişim kuramıyoruz	2	1,6	1,6	29,6
Derin araştırma yapılmadan, yardım yapılıyor	2	1,6	1,6	31,2
Gerçek yoksullar tespit edilmeden, durumu iyi olanlara yardım yapılıyor	2	1,6	1,6	32,8
Hükümlü olduğum için iş vermiyorlar	2	1,6	1,6	34,4
İş imkanı çok yetersiz	15	12,0	12,0	46,4

Nakdi yardım yapılmıyor	1	,8	,8	47,2
Neden yok	9	7,2	7,2	54,4
Okul yok, ulaşım olmuyor	1	,8	,8	55,2
SSK'lı olduğum için yardım vermediler	1	,8	,8	56,0
Vaat ettiklerini yapmıyorlar	1	,8	,8	56,8
Yabancı uyruklulara yardım daha çok yapılıyor	7	5,6	5,6	62,4
Yapılan yardımlar hakkında bilgimiz yok	9	7,2	7,2	69,6
Yapılan yardımlar ihtiyaçlarımızı karşılamada yetersiz kalıyor	7	5,6	5,6	75,2
Yardım başvurusu yaptım, kabul edilmedi	15	12,0	12,0	87,2
Yardım başvurusu yaptım, uzun süredir onay bekliyorum	2	1,6	1,6	88,8
Yardım yapılmıyor	13	10,4	10,4	99,2
Yardımlar istediğimizden çok sonra geliyor	1	,8	,8	100,0
Toplam	125	100,0	100,0	

Tablo 3.1.3.23'ün devamıdır.

Ankete katılan 125 kişinin %18,4'ü Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni başarılı bulduğunu ifade etmektedir. Ankete katılanların %81,6'sı başarısız görmekte ve %7,2'si neden başarısız gördüğü ile ilgili bir açıklama yapmamıştır. Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının %0,8'i Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan sosyal yardımların adaletli olmadığını, %1,6'sı başka bir kurumdan (SYDV, Kaymakamlık vs) sosyal yardım aldığı için Büyükşehir Belediyesi'nden yardım alamadığını, %7,2'si Gazipaşa Mahallesine fazla yardım gelmediğini, %1,6'sı Büyükşehir Belediyesi ile iletişim kuramadıklarını, %1,6'sı derinlemesine bir araştırma yapılmadan sosyal yardımların yapıldığını, %1,6'sı gerçek yoksullar tespit edilmeden, durumu iyi olanlara yardım yapıldığını, %1,6'sı hükümlü oldukları için iş verilmediğini, %12,0'ı iş imkânlarının çok yetersiz olduğunu, %0,8'i nakdi yardımlarının yapılmadığını, %0,8'i ulaşımında zorluk yaşadığını, %0,8'i SSK'lı oldukları için yardım alamadıklarını, %0,8'i Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin vaat ettiklerini yerine getirmediğini, %5,6'sı yabancı uyruklulara daha fazla yardım yapıldığını, %7,2'si yapılan yardımlar hakkında Büyükşehir Belediyesi'nin halkı bilgilendirmediğini, %5,6'sı yapılan yardımlarının ihtiyaçları karşılamada yetersiz

kaldığını, %12,0'ı yardım başvuru yaptığını ve kabul olmadığını, %1,6'sı yardım başvurusu yaptığını ve uzun süredir onay beklediğini, %10,4'ü yardım yapılmadığını, %0,8'i ise yardımların ihtiyaç duyulan süreden çok sonra geldiğini ifade etmekte ve bu nedenlerle Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni yoksullukla mücadelede başarısız bulmaktadır.

Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının çoğunluğu Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni başarısız bulma nedenlerini şu şekilde ifade etmişlerdir; katılımcıların en önemli nedenlerinden biri iş imkânlarının yetersiz olmasıdır. Katılımcıların çoğu eşinin ya da oğlu/kızının işsiz olduğunu bu nedenle de sosyal yardımlara bel bağlamak zorunda kaldıklarını ve bel bağladıkları sosyal yardımlarında geçici bir rahatlamaya neden olduğu, geçici rahatlama dışında yoksulluklarına kesin bir çözüm olmadığını ifade etmişlerdir. Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni başarısız bulmalarının bir diğer nedeni ise, yardım başvurusu yapmış fakat kabul edilmemiş olmasıdır. Çoğu katılımcı Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne yardım başvurusunda bulunduğunu fakat ihtiyacı olduğu halde ret sonucu aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan yardım yapılmıyor diyen kesim ise Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Gazipaşa Mahallesi'ne de yardım yapması gerektiğini, yapılan yardımların yok denecek kadar az iken; yardıma muhtaç sayısının çok fazla olduğunu söylemektedirler.

Yoksulluğun azaltılması konusunda Büyükşehir Belediyesi'ne pek çok görev düşmektedir. En önemli yoksulluk nedeni olarak katılımcılarca ifade edilen işsizlik sorunu için Büyükşehir Belediye'si daha fazla yoksulun işgücüne katılmasını sağlamalı ve uygun iş alanları yaratarak istihdamı artırma yönünde yoğun çalışmalar yapılmalıdır.

Tablo 3.1.3.24.Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Başarı Durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden Sosyal Yardım Alanların Aldıkları Sosyal Yardım Türü Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi

	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sunmuş olduğu sosyal yardım ve hizmetler ile yoksullukla mücadelede başarılı mıdır?	N	Sıra Ortalaması	U	Z	P

Gıda	Evet	19	28,37	126,000	-2,657	,008
	Hayır	25	18,04			
Eğitim	Evet	19	29,37	88,000	-3,475	,001
	Hayır	24	16,17			
Konut	Evet	19	31,45	48,500	-4,430	,000
	Hayır	24	14,52			
Sağlık	Evet	19	31,00	57,000	-4,210	,000
	Hayır	24	14,88			
İş	Evet	19	27,92	115,500	-2,834	,005
	Hayır	24	17,31			
Diğer	Evet	19	29,39	87,500	-3,463	,001
	Hayır	24	16,15			

Tablo 3.1.3.24'ün devamıdır.

Mann Whitney U Testinde sonucunun anlamlı ya da anlamsız çıkması anlamlılık değeri (P) ile belirlenmektedir. Anlamlılık değeri 0,05'den büyük ise iki değişken arasında anlamlı bir fark yoktur hipotezi ile H_0 ; anlamlılık değeri 0,05'den küçükse iki değişken arasında anlamlı bir fark vardır hipotezi ile H_1 kabul edilmektedir. Bu sonuçlarla birlikte yukarıdaki tabloya göre H_1 kabul edildiğinde sıra ortalamaları yorumlanacak olursa, verilen evet seçeneğinin hayır seçeneğine göre fazla olduğu görülmekte ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden yardım alanların Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni yoksullukla mücadelede başarılı gördükleri sonucuna ulaşılacaktır; fakat H_0 kabul edildiğinde böyle bir yorum getirilememekte ve iki bağımsız değişken arasında fark yoktur kabul görecektir. Ayrıca tabloda yer alan U değeri Mann Whitney U satırının değerini ve Z değeri Standardized Test Statistic değerini ifade etmektedir.

Test istatistik puanlarına bakıldığında Mann-Whitney U için üretilmiş olan istatistik değeri gıda yardımları için 126,000; eğitim yardımları için 88,000; konut yardımları için 48,500; sağlık yardımları için 57,000; iş yardımları için 115,500 ve diğer sosyal yardım ve hizmetler için 87,500'dür. Buna karşılık anlamlılık değeri (Asymp.Sig 2-tailed) gıda yardımları için ,00 ($,008 < 0,05$); eğitim yardımları için ,001 ($,001 < 0,05$); konut yardımları için ,000 ($,000 < 0,05$); sağlık yardımları için ,000 ($,000 < 0,05$); iş yardımları için ,005 ($,005 < 0,05$) ve diğer sosyal yardım ve hizmetler için ,001 ($,001 < 0,05$)'tür. Anlamlılık değerleri sonucunda tüm yardım türlerinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede başarı durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden sosyal yardım alanların aldıkları sosyal yardım türü arasında fark görülmektedir ve H_0 : Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin

yoksullukla mücadelede başarı durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardımlar alanların aldıkları sosyal yardım türü arasında fark yoktur reddedilerek H_1 : Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin yoksullukla mücadelede başarı durumu ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden sosyal yardımlar alanların aldıkları sosyal yardım türü arasında fark vardır kabul edilmektedir.

Bu farklar incelendiğinde cevapların (evet, hayır) hangi seçeneğin lehine olduğu incelendiğinde sırasıyla gıda yardımları için 28,37 ve 18,04; eğitim yardımları için bu oranlar sırasıyla 29,37 ve 16,17; konut yardımları için bu oranlar sırasıyla 31,45 ve 14,52; sağlık yardımları için bu oranlar sırasıyla 31,00 ve 14,88; iş yardımları için bu oranlar sırasıyla 27,92 ve 17,31 ve diğer sosyal sosyal yardım ve hizmetler içinse bu oranlar 29,39 ve 16,15 şeklinde görülmektedir. Bu oranlardan hareketle sosyal yardımlardan evet seçeneğinin hayır seçeneğine kıyasla yüksek olduğu görülmektedir ve bunun neticesinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alan katılımcıların Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ni başarılı olarak değerlendirmektedir.

3.1.4. Gazipaşa Mahallesi Farklı Gruplar Arası Spearman's Correlations Testleri

Tablo 3.1.4.1. Diyaliz hastaları taşıma yardımları*Yol yardımları Spearman's Correlations

			Diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterlidir.	Yol yardımları yeterlidir.
Spearman's rho	Diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 43	,553* ,000 43
	Yol yardımları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	,553* ,000 43	1,000 . 43

Spearman's Correlations non-parametrik testlerden olan, yani analiz edilecek değişkenlerin normal dağılımına ihtiyaç duymayan ve cevapları kategorik olmayan değişkenler arasında uygulanan testtir. Yukarıdaki tabloda diyaliz hastaları taşıma yardımları ve maddi yetersizlikten dolayı yaşadıkları yerlere geri dönemeyenlere

yapılan yol yardımları arasında uygulanan spearmans correlations testinde her iki değişkende sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun olmadığını ifade etmektedir. Önemli nokta bu değişkenler arasında neden sonuç ilişkisinin bulunmaması; hangi değişkenin diğerini etkilediğinin belli olmadığı korelasyon ilişkisinin olmasıdır. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.4.1 incelendiğinde diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları ile maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,553 olduğu görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,000'dır ve anlamlılık derecesinden (0,05) küçüktür. O halde hesaplanan bu korelasyon değeri anlamlılık değerinden dolayı istatistiki olarak da anlamlıdır.

İşaret bazından incelendiğinde pozitif yönlü bir korelasyon mevcuttur. Pozitif yönlü korelasyon sonucu, diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterli bulundukça maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları da yeterli bulunmaktadır.

Tablo 3.1.4.2. Diyaliz Hastaları Taşıma* Çocuk Bakım ve Engelli Hizmetleri Spearman's Correlations

Spearman's rho			Diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterlidir.	Çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri yeterlidir.
	Diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 43	,426** ,004 43
	Çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	,426** ,004 43	1,000 . 43

Yukarıdaki tabloda diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları ve çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri arasında uygulanan spearmans correlations testinde her iki değişkende sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun olmadığını ifade etmektedir. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.4.2 incelendiğinde diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları ile çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,426 olduğu görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,004'tür ve anlamlılık derecesinden (0,05) küçüktür. O halde hesaplanan bu korelasyon değeri anlamlılık değerinden dolayı istatistiki olarak da anlamlıdır.

İşaret bazından incelendiğinde pozitif yönlü bir korelasyon mevcuttur. Pozitif yönlü korelasyon sonucu, diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterli buldukça çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri de yeterli bulunma eğilimdedir.

Tablo 3.1.4.3.Ev Eşyası Yardımları*Maya Mikro Kredi Yardımları Spearman's Correlations

			İhtiyaç durumları göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları yeterlidir.	İhtiyaç sahipleri kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları yeterlidir.
Spearman's rho	İhtiyaç durumları göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 43	,474** ,001 43
	İhtiyaç sahipleri kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	,474** ,001 43	1,000 . 43

Yukarıdaki tabloda ihtiyaç süreleri göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları ve ihtiyaç sahipleri kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları arasında uygulanan spearman's correlations testinde her iki değişkende sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun olmadığını ifade etmektedir. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.4.3 incelendiğinde ihtiyaç durumları göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları ile ihtiyaç sahipleri kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,474 olduğu görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,001'dir ve anlamlılık derecesinden (0,05) küçüktür. O halde hesaplanan bu korelasyon değeri anlamlılık değerinden dolayı istatistiki olarak da anlamlıdır.

İşaret bazından incelendiğinde pozitif yönlü bir korelasyon mevcuttur. Pozitif yönlü korelasyon sonucu, ihtiyaç durumları göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları yeterli bulundukça ihtiyaç sahipleri kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları da yeterli bulunma eğilimindedir.

Tablo 3.1.4.4.Sürelî Barınma İmkânı ile Özel Durumu Olanlara Yapılan Gıda Yardımları Spearman's Correlations

			Özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) yeterlidir.	Evsizlere sağlanan sürelî barınma imkânı yeterlidir.
Spearman's rho	Özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	1,000 . 43	,156 ,319 43
	Evsizlere sağlanan sürelî barınma imkânı yeterlidir.	Correlastion Coefficient Sig. (2-tailed) N	,156 ,319 43	1,000 . 43

Yukarıdaki tabloda özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımları (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) ve evsizlere sağlanan süreli barınma imkânı arasında uygulanan spearman's correlations testinde her iki değişkenden sıralama şeklinde (1'den 5'e kadar) numaralandırılarak cevaplanan değişkenlerdir. Tabloda yer alan Sig. (2-tailed) değeri değişkenler arasındaki anlamlılık değerini ifade etmektedir. Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten küçükse değişkenler arasında anlamlı bir korelasyonun olduğunu; Sig. (2-tailed) değeri 0,05'ten büyük ise değişkenler arası anlamlı bir korelasyonun olmadığını ifade etmektedir. Yukarıdaki tablodaki N değeri ise kaç tane data kullanılarak analizin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.1.4.4 incelendiğinde özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) ile evsizlere sağlanan süreli barınma imkânı yardımları arasındaki spearman's correlations katsayısının 0,156 olduğu görülmektedir. Buna karşılık anlamlılık değeri 0,319'dur ve anlamlılık derecesinden (0,05) büyüktür. O halde evsizlere sağlanan süreli barınma imkânı yardımları yeterli bulundukça özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) da yeterli görülme eğilimindedir yorumu yapılamaz.

3.2. GENEL DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümünde, Yenidoğan ve Gazipaşa Mahallelerinde sosyal yardım ve hizmetleri anket yöntemi ile incelenmiştir. Ayrıca alan araştırması çevresinde daha önceden belirlenen mülakat soruları da Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili tarafından cevaplandırılmıştır.

Tek il olarak seçilen Eskişehir'de iki farklı mahallede sonuçlar da farklı çıkmıştır. Öncelikle her iki mahallede de Büyükşehir Belediyesinin sunmuş olduğu yardımlardan olan gıda yardımları yetersiz görülmüştür. Katılımcılar gıda yardımlarının ramazan aylarında olmak üzere 1 kere verildiğini ve hanehalkı sayısının dikkate alınmadığını ifade eder iken; Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili bu durumu şu şekilde açıklamıştır: "Yaklaşık 9-10 senedir bu kadro ile çalışıyoruz ve bu durum bizden önce bu şekildeydi. İnsanların evlerine gidip durumlarını gördükçe senede bir kere olmayacağına karar verdik. Tabiki de öncelikle durum değerlendirmesi yapıyoruz. Bir kereye mahsus verdiğimiz kişilerde var. Bu kişilerin durumları o kadar kötü olmayan ve anlık ihtiyacı olan kişilerdir. Bunun yanında senede 2 kere, 3 kere ya da

4 kere verdiğimiz kişilerde bulunmaktadır. Burada aile sayısı ve muhtaçlık durumları önemli kriterlerdir. Ayrıca zamanla bunun sadece kuru gıda ile olmayacağına karar vererek kahvaltılık gıda kolileri oluşturmaya başladık. Kahvaltılık paketlerimizin her ay, 2 ayda 1 ya da 3 ayda 1 giden ailelerimiz var.’’ Fakat gıda yardımları ve kahvaltı paketi yardımları her iki mahallede de yetersiz görülmektedir. Her iki mahallede de yetersiz görülen bir diğer yardım ise ev eşyası yardımlarıdır. Ev eşyası yardımları genellikle ikinci el yapılan yardımlardır fakat 2.el bulunamadığı zamanlar sıfırda alındığını ifade edilmektedir. Yardımların sunulması noktasında, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Aşevi Sorumlusu yoksullukla mücadelede sosyal yardım ve hizmetleri eşit olarak sunmaya çalıştıklarını fakat yardımların yeterli olmadığını söylemişlerdir. Engelli birimi sorumlusu ise engelli yoksullara karşı yaptıkları sosyal yardım ve hizmetlerin hem yeterli hem de eşit olarak sunulduğunu ifade etmektedir.

Her iki mahallede de bilinmeyen Es Çocuk Evi gibi yardımlar ile ilgili olarak ise Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili: Belirli bir kesime hitap ettiği için az bilinen yardımlar olduğunu ifade etmektedir. Örneğin Es Çocuk Evleri, Avrupa Birliği Projesi ile açılan bir okuldur. Bu okullara anne ya da babası cezaevinde olan çocuklar, maddi yoksulluk nedeniyle hiç okul öncesi eğitimine gönderilmeyen ya da anne baba ölmüş-yok babaanne, anane tarafından bakılan çocuklar alınmakta; asgari ücretli bir ailenin çocuğu okula alınmamaktadır. Yani Es Çocuk Evleri'nin farklı bir kesime hitap eden okullar olduğu ve bu nedenle herkes tarafından bilinmediği ifade edilmektedir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili, yoksullukla mücadelede Eskişehir Büyükşehir Belediyesi olarak karşılaştıkları sorunlardan birinin, bütçesel sıkıntı olduğunu ifade etmektedir. Yıl boyunca ne kadar bütçeleri varsa o kadar kullanabildiklerini ve bu nedenle herkese ulaşamadıklarını ifade etmektedir.

Yoksullukla mücadelede ve yoksullara yapılan yardımlarda karşılaştıkları bir başka sorun olarak örgütsel yapının dağınık olmasını ise Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili şu şekilde ifade etmektedir: ‘‘Normalde kaymakamlıklar, sosyal yardımlaşma vakıfları bir program

oluşturmalıdır. Çünkü belki bizim yardım verdiğimiz bir yoksula kaymakamlıkta yardım ediyor ve biz bunu ancak gittiğimizde tespit edebiliyoruz. Bu durum ise mükerrer yardımı doğuruyor ve mükerrer yardım olmasa daha fazla kişiye ulaşabiliriz. Aile ve Sosyal Politikaların bütünleşik sistem diye bir sistemleri var ve bu sisteme belediyeleri de dâhil edecekleri söylenmişti fakat henüz bu gerçekleşmedi. Bu sisteme dâhil olursak bütün yardımları oradan görebilir ve ona göre yardım dağıtırız”.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesinde yapılan görüşmeler sonucunda yoksullukla mücadelede Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili yapılan sosyal yardımların geçici çözümler olduğunu ve bu yöntemle yoksulluğun bitmeyeceğini ifade etmektedir. Yoksullukla mücadelede başarının sağlanması için ise iş imkânlarının sağlanması gerektiği hem Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdür Vekili hem de Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Aşevi sorumlusu tarafından ifade edilmektedir.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Dünyada bir taraftan refah artışları yaşanırken diğer taraftan da yoksulluk ciddi bir şekilde çözülmesi beklenen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok eski zamanlardan beri var olan yoksulluk, tarihsel zaman skalasının kimi dönemlerinde savaş sonrası toplumda ya da kriz sonrası bir toplumda olması doğal karşılanan ve zamanla kendiliğinden ortadan kalkacağı düşünülen bir olay iken; kimi dönemlerde ise ciddi tehdit yaratarak ilgilenilmesi ve çözülmesi gereken bir olay şekline bürünmüştür.

Yoksullukla ilgili genel bir tanım yapılamazken, yoksulluk bugün tartıştığımız şekline 16.yüzyıl kapitalizmi ile gelmiştir. Kapitalizm, kriz ve felaket durumlarıyla var olan ve doğal felaketlerin yaşanmadığı ortamlarda yapay durumlar yaratarak insanların yokluk durumdan faydalanan, kriz durumlarını fırsata çeviren ve insanların emeğini sömürerek sermaye biriktirme yolunda olan bir sistemdir. Kapitalist bir toplum, ekonomik bir toplum anlamına geldiğinden, yoksullar bu sistem içinde işgücü olarak görülmektedir. Bu nedenle kapitalist toplumlarda yoksulların varlığından rahatsızlık duyan ve onları görmek istemeyen zenginlerin bu istekleri yerine gelmemektedir. Kapitalist sistemde önemli olan; yoksulların durumu ve bu durumun iyileştirilmesi değil, hayırseverlik adı altında yoksulları sisteme dâhil etmek, sisteme zarar gelmesini engellemek ve bu şekilde de yoksullara yardımlar yaparak onları yardımlara bağımlı hale getirmektir. Kapitalizm öncesi toplumlarda yoksullar dilenen ve sadakalarla geçinen bireyler iken; kapitalizm ile birlikte çalışması gereken, verilen yardımlar ile tembelleştiklerine inanılan bireyler haline gelmişlerdir.

Yoksulluğun görünür bir hal alması ve derinleşmesi ile hem dünyada hem de ülkemizde yoksulluğu ortadan kaldırmak ya da yoksulluğun etkisini azaltmak için çözüm yolları aranmaya başlanmıştır. Kalkınma planları, Bin Yıl Kalkınma Hedefleri vb. yoksullukla mücadele plan ve projeleridir. Amaç yoksulluğu ortadan kaldırmak ya da etkisini azaltabilmek, yoksullukla mücadelede kimin etkin bir rol oynaması gerektiğini belirlemektir.

1980'li yıllara gelindiğinde ise tüm dünyayı etkisi altına alan küreselleşme ve beraberinde gelen neo liberal uygulamalar ile yoksulluk küreselleşmeye başlamıştır. Küreselleşme süreci yoksulların üzerinde önemli etkiye sahip olduğu gibi yoksulla

mücadelede kamu yönetimini de değişime uğratmış ve merkezden ziyade yerelleşemeye duyulan ihtiyacı arttırmıştır. Halka daha yakın olan yerel yönetimlerin daha etkin hizmet sunumu yapabileceği ve halka daha yakın olduğu için ulaşılabilir, aynı zamanda da ihtiyaçlara daha kolay cevap verebileceği düşünülmüştür. Küreselleşme sürecine ayak uydurabilmek için veya AB uyum süreci için yoksullukla mücadelede yerel yönetimlere 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile yasal mevzuat oluşturulmuştur. Yoksullukla mücadele konusu Büyükşehir Belediyesi özelinde incelendiğinde, ülkemizde büyükşehir belediyelerinin birçoğu yoksullara aynı ya da maddi yardımlarda bulunmaktadır. Hem 5216 sayılı kanunda hem de 6360 sayılı kanunda büyükşehir belediyelerinin yoksullukla mücadelede sorumlulukları olduğuna ilişkin hükümler bulunmaktadır.

İki mahallede de sonuçlar birbirinden farklılık göstermiştir. Yenidoğan Mahallesi Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen gıda yardımı, vatandaş ihtiyacı göz önüne alınarak verilen kahvaltı paketi yardımı, bağış olarak verilen eğitici oyuncak/eğitici kitap setleri, ihtiyaç durumu göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları katılımcılar tarafından yetersiz sunulduğunu ifade edilir iken; Gazipaşa Mahallesi ise, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen gıda yardımı, vatandaş ihtiyacı göz önüne alınarak verilen kahvaltı paketi yardımı, özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.), Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen okul çantası, kalem kutusu, defterler vs. araç gereçlerin bulunduğu eğitim seti yardımları, eğitim-öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımları, bağış olarak verilen eğitici oyuncak/eğitici kitap setleri yardımı, ihtiyaç süreleri göz önüne alınarak evsizlere sağlanan süreli barınma yardımı, kış aylarında evsiz vatandaşların barındırılması yardımı, ihtiyaç durumu göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları ve giysi destek mağazaları katılımcılar tarafından yetersiz sunulduğu ifade etmektedirler.

Yenidoğan Mahallesi katılımcıları bebek maması yardımları, özel durumu olanlara yapılan gıda yardımları (Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.), okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri yardımları, ihtiyaç süreleri göz önüne alınarak evsizlere sağlanan süreli barınma yardımları, kış aylarında evsiz vatandaşların barındırılması yardımları, engelli araç yardımları (işitme cihazı, tekerlekli sandalye vs.), hasta bezi yardımları, meslek edindirme ve

eğitim merkezleri, kadınlara iş ve istihdam imkânı, ihtiyaç sahibi verilen kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları, her ev bir atölye kurs ofisleri, maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları, giysi destek mağazaları yardımlarında bilgileri olmadıklarından dolayı kararsız olduklarını ifade eder iken; Gazipaşa Mahallesi katılımcıları ise bebekler için yapılan bebek maması yardımları, okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es Çocuk Evleri yardımları, hasta bezi yardımları, meslek edindirme ve eğitim merkezleri, kadınlara iş ve istihdam imkânı, ihtiyaç sahibi kadınlara verilen maya mikro kredi yardımları, her ev bir atölye kurs ofisleri, maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları konusunda bilgileri olmadıkları için kararsız olduklarını ifade etmektedirler.

Her ne kadar yoksullukla mücadelede sosyal yardım ve hizmet sunmada büyükşehir belediyelerinin sorumlulukları yasal mevzuat çerçevesinde belirlenmiş olsa da kentsel yoksulluğun çözümü noktasında büyükşehir belediyelerinin karşılaştıkları sorunlar nedeniyle yeterli olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Tezin alt hipotezleri olarak; eğitim seviyesi düşük insanların yoksulluklarının daha fazla olması, gelir durumu ile yoksulluk arasında ters bir orantının var olması, yoksulların çoğunun sosyal güvencesinin olmadığı ve kiralık konutlarda oturdukları, yoksullukta en önemli etkenin iş olanaklarının kısıtlı olması, EBB tarafından yoksullara verilen sosyal yardımların yeterli gelmediği belirlenmiştir.

Hipoteze ulaşma noktasında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede başarısını etkileyen durumlar ve karşılaştıkları sorunlar şöyle özetlenebilir:

✓ Tez kapsamında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından Eskişehir kapsamında yapılan yoksulluk envanter çalışması mevcut değildir. Senelerce yapılan çalışmalar sonucu mevcut bazı istatistiki değerler kapsamında çalışmalar sürdürölmektedir. Bu durumun bir neticesi olarak ise Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının yarısından fazlası (%55,2) Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sunmuş olduğu sosyal yardım ve hizmetler ile yoksullukla mücadelede başarılı mıdır sorusuna hayır cevabını vermektedir. Hayır cevabını veren Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının çoğunluğunun Eskişehir Büyükşehir Belediyesini yoksullukla

mücadelede başarısız bulma nedeni, gerçek yoksulların kim olduğunun tespiti yapılmadan yardım yapılıyor olması olarak değerlendirmektedirler.

✓ Görüşme ve anket çalışmaları sonunda ortaya çıkan başka bir sorun ise, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yoksullara nasıl ulaşıyorsunuz sorusuna; tek bir yöntem olmadığını, müracat edenlerin, şahsi olarak gelip yardım isteyenlerin, dilekçe ile başvuruların olduğu vb. şekilde yoksulların kendilerine geldiklerini ifade ederken; katılımcılar Eskişehir Büyükşehir Belediyesiyle iletişime geçemediklerini, ulaşamadıklarını ifade etmektedirler.

✓ Ayrıca Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, sosyal yardım ve hizmetlerin hangi birimler tarafından yerine getirileceği noktasında bir sorun vardır. 2010 yılına kadar Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen sosyal yardım faaliyetleri 2010 yılında Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığına devredilmiştir. Başkanlık sosyal hizmet ve sosyal yardımlar ile ilgili olduğu halde, Aşevi Hizmeti halen Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca yürütülmektedir.

✓ Ayrıca yoksullukla mücadelede kısa vadeli çözümlerin yerine uzun vadeli olarak çözümler üreteceği düşünülen meslek edindirme kurslarından olan ESMEK'e insanların meslek edinebilmek için gittikleri fakat sertifikalarını aldıktan sonra işgücüne katılamıyor olmaları nedeniyle ESMEK'in amacına ulaşamadığı ifade edilmektedir.

✓ Son olarak ise Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yoksullukla mücadelede sadece aynı yardımlar yapan bir belediyedir. Katılımcılar ise aynı yardımların yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.

Alt hipotezlerin sınanması;

H₁: Eğitim seviyesi düşük insanların yoksullukları daha fazladır: Literatürdeki bazı araştırmalarda eğitim seviyesi ile yoksulluk arasında ters orantının olduğunu, eğitim seviyesi arttıkça yoksulluğun azalacağını göstermektedir. Bu anlamda yapılan pek çok çalışma hipotezi desteklemekte ve çalışmalarda eğitimin toplumsal statü ve ekonomik anlamda en önemli sermaye olduğu ifade edilmektedir. Eğitim ve yoksulluk ilişkisi bağlamında birçok araştırma yapılmakta ve yapılan araştırmalarda eğitimin refah seviyesini arttırdığı, yoksulluğu azalttığı vurgulanmaktadır (Alpaydın,2008, s.50).

H₂: Gelir durumu ile yoksulluk arasında ters orantı mevcuttur: Eğitim, iş/istihdam, gelir seviyesi ve yoksulluk arasında yakın ilişkiler bulunmaktadır. H₁'de

görüldüğü üzere eğitim seviyesi arttıkça yoksulluk azalacaktır. Aynı zamanda eğitim seviyesi artan bireylerin iş/istihdam sağlama olanakları eğitimsiz bireylere kıyasla daha mümkündür. İş alanlarında kendine yer bulan bireylerin gelirleri artacak ve yoksullukları azalacaktır. Literatür tarandığında da birçok çalışma buna benzer ifadelerle atıfta bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birinde, eğitimin insanlara birçok olumlu katkısı olduğu ve bunlardan birinin de gelir seviyesini yükselttiği ve yükselen gelir sonucu yoksulluğu azaltacağı olarak ifade bulmuştur (Çalışkan,2007, s.286).

H₃: Yoksulların çoğunun sosyal güvencesi yoktur ve H₄:Yoksulların çoğu kiralık konutlarda oturmaktadır: Hipotezleri literatürde yapılan çalışmaların bir kısmı ile doğrulamaktadır. Türkiye genelinde aile reislerinin %86'lık kısmının SSK, Bağkur ya da özel sosyal güvenlik kapsamında olmadığı ifade edilirken; konut türü olarak yoksulların çoğunun konut mülkiyetinin olmadığı, kiralık konutlarda oturdukları ifade edilmektedir (Aydın,2011, s.203).

H₅: Yoksulluk nedenleri arasında en önemlisi iş imkânlarındaki yetersizliktir: İşsizlik ve yoksulluk arasında da çok yakın bir ilişki mevcuttur. Yoksulluk tanımı içine giren yoksulların durumları incelendiğinde genelde istihdam alanında kendine yer edinmemiş/edinememiş işsizlerin ya da düzenli işi olmayanların karşımıza çıktığı ifade edilmekte ve işsizliğin neticesinde yoksulluğun olmasının doğal olarak karşılandığı belirtilmektedir (Gündüz,2006, s.40). Literatürde yapılan başka bir çalışmada da iş ve istihdam olanaklarının artırılarak yoksulluktan kurtulmanın mümkün olduğu ifade edilmektedir (Uslu,2012, s.64). Ayrıca son yıllarda Türkiye'de işsizlik sonucunda sosyal yardım harcamalarının arttığı belirtilmekte ve özellikle kentlerde yaşanan işsizlik-gelir azlığı ve yoksulluk alanında kısır döngü yaşandığı vurgulanmaktadır (Akpınar, Şahin ve Zengin,2012, s.26-27).

H₆: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından yoksullukla mücadelede sunulan yardımlar yoksullara yeterli gelmemektedir: Hipotez araştırmanın anket bölümünde doğrulanmaktadır. Katılımcılar Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından sunulan sosyal yardımları çeşitli nedenlerle yeterli bulmadıklarını ifade etmektedirler.

Sonuç olarak, yapılan anket çalışmaları ve gerçekleştirilen derinlemesine mülakat ile EBB'nin yoksullukla mücadelede karşılaştıkları sorunlar ve başarıları değerlendirilmiştir. Yoksullukla mücadelede Eskişehir Büyükşehir Belediyesi özelinde yerel yönetimlerin tam bir başarı sağlandığını söylemek doğru

olmayacaktır. Anket çalışmaları sonucunda Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının %55,2'si EBB'ni yoksullukla mücadelede başarısız bulur iken; Gazipaşa Mahallesi katılımcılarının %81,6'sı başarısız olduğunu ifade etmektedirler.

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir;

Yenidoğan Mahallesi katılımcılarının EBB'ni yoksullukla mücadelede başarısız bulma noktasında ilk nedenleri, gerçek yoksulların kim olduğunun tespitinin yapılmadan sosyal yardımların yapılıyor olması şeklinde ifade edilmiştir. Bu noktada Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yoksulluk risk haritası çıkarabilir, envanter çalışmaları yapabilir ve bu şekilde yardımlarını dağıtabilir.

Gazipaşa Mahallesi katılımcıları tarafından EBB'ni yoksullukla mücadelede başarısız bulma noktasında ilk nedenleri iş imkânlarının sağlanmadığı olarak ifade edilmiştir. Bu noktada EBB uygun iş alanlara yaratabilir ve yoksulların işgücüne katılmasına yardımcı olabilir.

Katılımcılar ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi arasında yaşanan iletişim eksikliğinin önüne, Belediye'nin haftanın bir günü belirleyip halkla buluşmasıyla veya katılımcı platformlar oluşturması vb. yollarla geçilebilir.

Yerel yönetim birimleri arasında koordinasyonun olmaması, yoksullukla mücadelede yerel yönetim biriminin yaptığı bir yardımdan aynı kişinin birden fazla kez faydalanması ve buna bağlı olarak da ihtiyaç sahibi diğer kişinin yardım alamaması hem hizmetin yerine ulaşmadığının hem de kaynakların verimli kullanılmadığının göstergesini oluşturmaktadır.

Anket çalışmaları sonucu katılımcıların bilgilerinin olmadığından dolayı kararsız olduklarını ifade ettikleri yardımlar ile ilgili EBB yoksulları tam ve doğru bir şekilde bilgilendirebilir.

Yoksullukla mücadelede açılan kursların başarısı ne kadar çok insanı mezun ettikleriyle değil, mezun olanların ne kadarın işgücüne katılabildikleri ile ölçülebilir. Bu durumda ise yapılması gereken öncelikle diğer kurumlar (Üniversite, İŞKUR vb.) ile işbirliğine geçmek olabilir.

Gelecek çalışmalar için öneriler;

Bu çalışma Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ile diğer Büyükşehir Belediyeleri ya da belediyelerin karşılaştırılması ile genişletilebilir. Yeni çalışma yapacak araştırmacılar tek bir ilçe ele alarak farklı mahalleleri karşılaştırılabilir. İl

Özel İdarelerinin kaldırılması ile mücavir alanları genişleyen Büyükşehir Belediyelerin yoksullukla ilgili çalışmalarında nasıl değişiklikler olduğu ele alınabilir (Yoksul yardımları, yoksul sayıları vs.).

KAYNAKÇA

- Acar, E. (2017). Neoliberalizm ve Sosyal Refah Devleti Ekseninde Üçüncü Yol Yaklaşımı. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 248-263.
- Açıkgöz, R ve Yusufoglu, Ö.Ş. (2012). Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Yıl:1, Sayı:1, 76-117.
- Aksan, G. (2009). Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- _____. (2012). Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:27, Konya, 9-19.
- Akpınar, M., Şahin, A. ve Zengin, E. (2012). Sosyal Yardımların Yerel Düzeyde Sunulması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* 4(3), 21-28.
- Akyüz, F. (2008). Sosyal Yardımdan Sosyal Sigortaya: Bismarckyan ve İngiltere Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Tarihsel Dönüşümü. *Marmara Üniversitesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), İstanbul, 58-70.
- Alpaydın, Y. (2008). Türkiye’de Yoksulluk ve Eğitim İlişkileri. *İLEM Yıllık*, Yıl:3, Sayı:3, 49-64.
- Altay, A. (2007). Bir Kamu Malı Olarak Sosyal Sermaye ve Yoksulluk İlişkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 7(1), İzmir, 337-362.
- Ar, K.N. (2007). Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Ücretlerin Gelişimi Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İzmir.
- Arpacıoğlu, Ö. Ve Oğuz, İ.H. (2018). Sürdürülebilir Kalkınma Perspektifinden Yoksulluk Olgusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 770-781.
- Arpacıoğlu, Ö. ve Yıldırım, M. (2011). Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), Niğde, 60-76.
- Aydın, K. (2011). Gelir, Konut, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Açısından Türkiye’de Nispi Yoksulluk ve Hayat Standartları. *Business and Economics Journal* 2(3), 189-206.
- Aydın, D. (2014). Küreselleşme ve Yoksulluk, İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi.

- Batal, S. (2016). Yoksulluk Kavramının Yerelleşmesi: Kentsel Yoksulluk ve Yerel Yönetimlerin Konuya Yaklaşımı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı: 52, 301-316.
- Baytal, Y. (2009). Atatürk Döneminde Sosyal Yardım Faaliyetleri (1923-1938) Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Bıçkıcı, D. (2005). Kentsel Yoksulluğun Yapısal Faktörlerle Analizi: Ekonomik ve Politik Yapının Yeniden Örgütlenmesi; Karşılaştırmalı Bir Analiz. "İş, Güç" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 7(1), 104-138.
- Bolat, Ö. (2016). Sosyal Yardım İstihdam Bağlantısı Kapsamında Ülke Uygulamalarının İncelenmesi ve İşkur İçin Öneriler Uzmanlık Tezi, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Buğra, A. (2016). *Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika*. İletişim Yayınları. İstanbul
- Bulut, M. (2011). Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Sosyal Yardım Yaklaşımı ve Türkiye'de Durum, *Yardım ve Dayanışma Dergisi* 2(3), 57-64.
- Cennet, B. (2010). Yoksulluk ve Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Sosyal Politika Uygulamaları Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çadır, M. (2017). İngiltere'de Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetlerin Dönüşümü: Huzurevi Sektörüne Genel Bir Bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 17(39), 9-32.
- Çakır, M. ve Aldemir, Ş. (2001). Yoksulluğun Küresel Boyutları. *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 175-200.
- Çalışkan, Ş. (2007). Eğitim-İşsizlik ve Yoksulluk İlişkisi. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 13, 285-308.
- Çelik, K., Vural, İ.Y. ve Tuncer, G. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluğun Genel Görünümü: 2002 Sonrası Döneme İlişkin Bir Değerlendirme. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 41-79.
- Çeştepe H. ve Genç Ö. (2011). Bretton Woods Kuruluşlarının Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları ve Stratejileri. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 51-74.
- Çetin, H. (2017). Kamu Yönetimi Reformu Çerçevesinde Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 152-167.
- Çetin, S. ve Çavuşoğlu, T. (2003). Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin Yoksulluk Çalışmaları. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu-

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Hizmetler Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi Sosyal Hizmet Sempozyumu, Antalya.

Çolakoğlu, E. (2003). “Kentsel Yoksulluk”, *Yerel ve Kentsel Politikalar*, (Ed: M. Akif Çukurçayır, Ayşe Tekel), Çizgi Kitapevi, Konya, 463-490.

Dilik, S. (1988). Sosyal Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. *AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 43(1-2), 41-80.

_____. (1991). Sosyal Güvenlik. Kamu-İş Yayınları, Ankara.

DPT. (1963). “Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)”. Ankara: DPT.

DPT. (1967). “İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)”. Ankara: DPT.

DPT. (1972). “Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)”. Ankara: DPT.

DPT. (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005, Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadelede Özel İhtisas Komisyonu Raporu T.C. Başbakanlık, Ankara.

DPT. (2006). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)”.Ankara: DPT.

DPT. (2007). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013, Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu T.C. Başbakanlık, Ankara.

DPT. (2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)”.Ankara: DPT.

DPT. (2014). Onuncu Kalkınma Planı 2004-2018, Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu T.C. Başbakanlık, Ankara.

Erdem, T. (2003). Yoksulluk Kimin Sorunudur?.*Ekonomik Yaklaşım Dergisi, Cilt:14, Sayı:49*, 130-155.

Erken, E. (2003). Dünya Sistemi ve Yoksulluk İlişkisi, Yoksulluk I. Cilt, Deniz Feneri Yayınları, İstanbul, 308-321.

Erkul, A. ve Koca, M. (2016). Yoksul Yardımlarını Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Bağlamında Yeniden Düşünmek. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 615-628.

Erol, G. (2012). Anayasa Mahkemesi Kararlarında Yoksulluk. Galatasaray Üniversitesi IV. Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu.

Ersöz, Y.H. (2010). *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İTO yayınları. İstanbul.

Ertaş, H. (2016). Türkiye’de Yerel Yönetim Bilimlerinin Görev ve Sorumlulukları ile İlgili Mevzuat ve Karşılaştırmalı Analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 11, 87-113.

- Eryılmaz, B. (2015). *Kamu Yönetimi*. Umuttepe yayınları. Kocaeli.
- Evin, H. (2017). 6360 Sayılı Yasa ve Kentsel Yoksullukla Mücadelede Büyükşehir Belediyeleri: Malatya Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 85-98.
- Geremek, B.(1994). *Poverty: A History*, İngilizce'ye çev. A. Kolakowska, Massachusetts: Blackwell.
- Gerşil, G. (2015). Küresel Boyutta Yoksulluk ve Kadın Yoksulluğu. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 159-181.
- Gözcü, A. (2016). I.Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin Gündelik Hayatından Kesitler. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 16(32), 133-167.
- Gözler, K. (2000). *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa Ekin Kitapevi Yayınları.
- Gündüz, A.Y. (2006). Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 34-55.
- Güneş, F. (2012). Göç, Yoksulluk ve Sosyal Politika. *İktisadi Araştırma Vakfı*. 181-262
- Güngör, F. ve Özüğurlu, M. (1997). İngiliz Yoksul Yasaları: Paternalizm, Piyasa ya da Sosyal Devlet, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Gelişme ve Toplum Araştırma Merkezi Tartışma Metinleri, (3).
- Gürses, D. (2007). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 59-74.
- Horvath, B. (2010). *Anadolu 1913*. Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul.
- Işık, Oğuz. ve Pınarcıoğlu, M. Melih. (2015). *Nöbetleşe Yoksulluk: Sultanbeyli Örneği*. İletişim Yayınları. İstanbul.
- İncedal, S. (2013). Türkiye'de Yoksulluğun Boyutları: Mücadele Politikaları ve Müdahale Araçları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Asil Yayıncılık.
- Kasalak, Ç. (2013). Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimler Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Kaya, E. (2009). Yoksullukla Mücadelede Avrupa'nın ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.

- Keleş, S. (2008). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Afyon.
- Kesgin, B .(2012). *Yoksulluğa Yerel Müdahale Sosyal Belediyecilik*. Ekin Yayınevi. Bursa.
- Kıvılcım, F. (2013). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*,5(1), 219-230
- Kirazaldı, S. (2011). Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü (Sakarya ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği) Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- Koca, M. (2015). Kentsel Yoksulluk Yoksul Yardımları ve Dışlanma Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sivas.
- Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal Bilimlerde Örnekleme Kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (47),480-495.
- Koçancı, M. ve Ergun, C. (2018). Kent Yoksulluğunun Kentsel Dönüşüm Üzerinden Okunması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 51-68.
- Koşar, N. (2000). *Sosyal Hizmetlerde Sosyal Yardım Alanı (Yoksulluk ve Sosyal Hizmet)*. Şafak Matbaacılık. Ankara.
- Kovancı, O. (2003). Kapitalizm, Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelede Tarihsel Bir Deneyim: İngiliz Yoksul Yasaları, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, No:30, Ankara.
- _____. (2014). Hayır Anlayışından Sosyal Devlete: İngiliz Yoksul Yasaları. *Mülkiye Dergisi*, 27 (239), 255-278.
- Köse, B. (2008). Yoksulluğun Küreselleşmesi, ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar, 2(4), 1-11.
- Kurşuncu, H. (2006). Kentsel Yoksulluk: Diyarbakır Aziziye Mahallesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Kent ve Çevre Bilimleri, Ankara.
- Lewis, O. (1971). *İşte Hayat*. e yayınları. İstanbul.
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 144-161.

- Memiş, H. , Kara, M. ve Tayfur, L. (2010). Yoksulluk, Yapısal Uyum Programları ve Sahra Altı Afrika Ülkeleri.*Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(4), 325-346.
- Moulert, F. (2001). ‘Euralille/Large Scale Urban Development and Social Polarization’ *European Urban and Regional Studies*, 8(2), 145-160.
- Mutioglu, H. (2003). Sefaletin Küreselleşmesi, Yoksulluk I. Cilt, Deniz Feneri Yayınları, İstanbul, 296-308
- Ortaylı, İ. (1974). Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler(1840-1878). Ankara: TODAİE Yayınları No:142.
- Önen, M. (2010). Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği.*Sayıştay Dergisi*, (79), 63-95.
- Önez Çetin, Z.(2015). Türkiye’de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri.*Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 247-266.
- Özbek, N. (2002). ‘‘Osmanlı’dan günümüze Türkiye’de Sosyal Devlet’’.*Toplum ve Bilim*, Bahar, 92, 7-33.
- Özdek, Y. (2009). Küresel Yoksulluk ve Küresel Şiddet Kıskaçında İnsan Hakları, Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları, (Ed: Yasemin Özdek), TODAİE yayınları, Ankara.
- Özdemir, S. (2004). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özgür, H. ve Önez Çetin, Z. (2012). Küresel ve Ulusal Boyutları Bulunan Kentsel Yoksulluğu Azaltmada Yerel Yönetimler Çare Olabilir mi? : Türkiye’deki Düzenlemeler, Dinamikler ve Değişkenler.*Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(28), 111-135.
- Öztürk, Ş. (2008). Kırsal Yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 605-634.
- Polanyi, K. (1986). Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri, Çeviren: Ayşe Buğra, 1.baskı, Alan Yayınları, İstanbul.
- Rosanvallon, P. (2004). Refah Devletinin Krizi, Çev. Burcu Şahinli, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara.
- Sallan Gül, S. (2006). *Sosyal Devlet Bitti, Yaşasın Piyasa!*. Ebabel Yayınevi. Ankara.
- Seyyar, A. (2003). Sosyal Siyaset Açısından Yoksulluğa Karşı Mücadele, İstanbul: Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, C.1.

- Sümer, B. (2016). *Juan Luis Vives: Yoksullara Yardım Hakkında*. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir.
- Sürücü Bahar, H. (2015). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları (Konya İli Örneği) Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Konya.
- Steinmentz, G. (1993). *Refgulating The Social: The Welfare State and Local Politics in İmperial Germany/ George Steinmetz*, Princeton, N.J. : Princeton University Pres.
- Şenocak, H. (2009). Sosyal Güvenlik Sistemini Oluşturan Bileşenlerin Tarihi Süreç Işığında Değerlendirilmesi. Sosyal Siyaset Konferansları (56), 409-468, İstanbul.
- Tampke, J. (1981). Bismarck's Social Legislation: A Genuine Breakthrough In Mommsen,Wolfgang J.(ed): *The Emergence of the Welfare State in Britain and Germany*, Croom Helm, London.
- Taşcı, F. (2010).*Sosyal Politikalarda Can Simidi Sosyal Yardım*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- T.C. 1982 Anayasası (1982). (2709 K.N). www.tbmm.gov.tr adresinden 20.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- Tireli, M.(2009). Küreselleşme ve Yoksulluk: Birleşik Milletler (UNDP) ve Dünya Bankası Göstergeleri Işığında Bir Analiz, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Topgül, S. (2013). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluğun Kadınlaşması.*Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 277-296.
- TÜİK. (2016). 2015 Yoksulluk Çalışması Sonuçları Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.
- TÜİK. (2017). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2016, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.
- TÜİK. (2018). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2017, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.
- TÜİK. (2017). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2016, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara
- TÜİK. (2018). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2017, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara

- Türk, T. ve Ünlü, H. (2016). Yoksullukla Mücadele Politikaları: 2000 Sonrası Türkiye Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(14), 92-104.
- Türkdoğan, O. (2003). “Türk Toplumunda Yoksulluk Kültürü”, Yoksulluk I, İstanbul: Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayınları.
- Uslu, L. (2012). Göçmenlerde Yoksulluk Yansımaları: Denizli Örneği Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Denizli.
- Uzun, A.M. (2003). Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 155-173.
- Yaman, K. (2007). Yoksulluk Hukuku: Modernleşme Sürecinde İngiltere-Osmanlı İmparatorluğu Karşılaştırması Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Yay, S. (2015). 1980’den Günümüze Türkiye’de Sosyal Yardım Alanındaki Gelişmeler ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 7(1), 18-33.
- Yılmaz, A. (2005). Türkiye’de İşsiz Nüfus. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 43-56.
- Yılmaz, C. (2012). Yoksulluk Söyleminin Sosyolojisi: 1980 Sonrası Hükümet Programları Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 291-308.
- Yücel, B.N. (2017). 2000 Yılı Sonrası Türkiye’de Yoksulluk ve Sosyal Politika Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Yücel, T.F. (2015). *Cumhuriyet Türkiye’sinin Sanayileşme Öyküsü*. Ankara.
- ..... (2019). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2015-2019 Stratejik Planı, Eskişehir
- ..... (2014). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2015 Mali Yılı Performans Programı, Eskişehir.
- ..... (2015). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2016 Mali Yılı Performans Programı, Eskişehir.
- .... (2016). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2017 Mali Yılı Performans Programı, Eskişehir.
- .... (2017). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2018 Mali Yılı Performans Programı, Eskişehir.
- .... (2015). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2015 Yılı Faaliyet Raporu, Eskişehir.

.... (2016). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2016 Yılı Faaliyet Raporu, Eskişehir.

.... (2017). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2017 Yılı Faaliyet Raporu, Eskişehir.

.... (2018). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 2018 Yılı Faaliyet Raporu, Eskişehir.

Kanunlar

“On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (6360 S.K)”, Resmi Gazete, 28489, 06.12.2012.

“Büyükşehir Belediyesi Kanunu (5216 S.K)”, Resmi Gazete, 25531, 23.07.2004.

“İl Özel İdaresi Kanunu (5302 S.K)” Resmi Gazete, 25745, 04.03.2005.

“Belediye Kanunu (5393 S.K)”, Resmi Gazete, 25874, 13.07.2005.

İnternet Kaynakları

<http://www.eskisehir.bel.tr> kaynağından 20.05.2019 tarihinde alınmıştır.

<http://www.eskisehir.gov.tr> kaynağından 20.05.2019 tarihinde alınmıştır.

EK 1: ANKET FORMU**ANKET SORULARI**

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma Uşak Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü yüksek lisans tezi hazırlanması amacıyla yapılmaktadır. Yüksek Lisans Tezim kapsamında yapılmakta olan bu anket akademik amaçlı kullanılacak ve ankete verilen cevaplar sadece bu çalışmada kullanılacaktır. Bu nedenle forma isminizi yazmanıza gerek yoktur. Anket formunu cevapladığınız için teşekkür ederim.

Dilara YEŞİLDAĞ

Anket No:

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

A.KİŞİSEL BİLGİLER**1.Görüşülen kişinin ailedeki konumu:** a)Aile Reisi b)Eşi c)Oğlu-Kızı d)Diğer(.....)**2.Kaç yaşındasınız?** a)18-25 b)26-35 c)36-45 d)46-55 e)56-65 f)66+**3.Eğitim durumunuz :** a)Okuma-Yazma yok b)İlk-öğretim c)Orta-öğretim d)Yüksek-öğretim**4.Mesleğiniz nedir?** a)Memur b)İşçi c)Serbest Meslek d)Emekli e)Öğrenci f)Ev hanımı g)Diğer g)Çalışmıyor**5.Aylık gelir durumunuz nedir?** a)Geliri yok b)Askeri ücret c)1604-2000 d)2001-3000 e)3001-4000 f)4001+**6.Ek geliriniz(Hayvancılık, Tarım, Kira Geliri vs.) var mı?** a)Evet b)Hayır**7.Sosyal Güvenlik Durumunuz nedir?** a)Yok b)SSK C)Bağ-Kur d)Özel Sigorta e)Emekli Sandığı f)Diğer(.....)**8.Aşağıdaki tabloyu hanehalkı durumunuza göre doldurunuz.**

Hanehalkı Birey Sayısı Kaçtır?	Kaç Çocuğunuz var?	Okuyan Çocuk Sayısı:	Okul Çağında Olup Okuyamayan Çocuk Sayısı:	Hanede çalışan çocuk sayısı:

9.Oturduğunuz ev kendinizin mi? a)Evet b)Hayır**10.Nasıl bir evde oturuyorsunuz?** A)Müstakil b)Apartman Dairesi c)Gecekondu d)Diğer(.....)**B.YOKSULLUK ve SOSYAL YARDIMLAR****11.Kendinizi yoksul olarak nitelendiriyor musunuz?** a)Evet b)Hayır**12.Kendinizi yoksul olarak nitelendiriyorsanız size göre bunun asıl nedeni nedir?** a)Çalışmamak b)Eğitimsizlik c)İş imkanlarında ki yetersizlik d)Diğer(.....)**13. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nden sosyal yardım alıyor musunuz?** a)Evet (Cevabınız Evet ise, 14.soruyu cevaplayınız) b)Hayır

14. Hangi alanlarda sosyal yardım alıyorsunuz ve yeterliliği hakkındaki düşünceniz nedir?.....

15. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilginiz var mı? a)Evet b)Hayır

16. Yoksullukla mücadelede uygulanan sosyal yardımlar hakkında bilginiz var mı? a)Evet b)Hayır

17. Resmi kurum ve kuruluşlardan sosyal yardım alıyor musunuz? a)Evet b)Hayır

18. Aldığınız sosyal yardımı; aldığınız kurum, süresi, türü, yeterliliği bakımından ve düzenli olarak verilip verilmemesi durumuna göre aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Kurum	Süre	Tür(Ayni, Nakdi)	Yeterlilik(Yeterli ya da değil)	Düzenlilik(Düzenli ya da değil)

19. Yapılan sosyal yardımlar ihtiyaçlarınız karşılıyor mu? Karşılmıyor ise hangi alanda daha fazla yardım isterdiniz? a)Karşılıyor b)Gıda c)Eğitim d)Barınma e)Sağlık f)İş g)Diğer(.....)

Yoksullukla Mücadele Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmet ve Yardım Uygulamaları	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
GIDA YARDIMLARI					
1. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen gıda yardımı paketi yeterlidir.					
2. Vatandaş ihtiyaçları göz önüne alınarak verilen kahvaltı paketi yeterlidir.					
3. Bebekler için yapılan bebek maması yardımları yeterlidir.					
4. Özel durumu olan kişilere yapılan gıda yardımı(Çölyak hastaları, PKU hastaları vb.) yeterlidir.					
EĞİTİM YARDIMLARI					
1. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından verilen okul çantası, kalem kutusu, defterler vs. araç gereçlerin bulunduğu eğitim setinin verilmesi yeterlidir.					
2. Eğitim-Öğretim yılı başlangıcında verilen okul forması yardımı yeterlidir.					
3. Bağış olarak verilen eğitici oyuncak ve eğitici kitap setleri yeterlidir.					
4. Okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan çocuklar için Es çocuk evleri yeterlidir.					
KONUT/BARINMA ve YAKACAK YARDIMLARI					
1. İhtiyaç süreleri göz önüne alınarak evsizlere sağlanan süreli barınma imkânı yeterlidir.					
2. Kış aylarında evsiz vatandaşların barındırılması yardımları yeterlidir.					
3. İhtiyaç durumları göz önüne alınarak yapılan ev eşyası yardımları yeterlidir.					
4. Kış aylarında yapılan kömür ve odun yardımları yeterlidir.					
SAĞLIK YARDIMLARI					
1. Yaş ve cinsiyet ayırt etmeksizin evden çıkamayacak olan hasta, yaşlı ve engelli vatandaşların düzenli olarak bakımlarının yapılmasına yönelik hizmetler yeterlidir.					
2. Engelli araç yardımı(işitme cihazı, tekerlekli sandalye vs.) yapılması yeterlidir.					
3. Hasta bezi yardımları yeterlidir.					
4. Diyaliz hastalarının tedavisi için taşıma yardımları yeterlidir.					
İŞ/İSTİHDAM YARDIMLARI					
1. Meslek edindirme ve eğitim merkezleri yeterlidir.					
2. Kadınlara iş ve istihdam imkanı yeterlidir.					
3. İhtiyaç sahibi kadınlara verilen Maya mikro kredi yeterlidir.					
4. Her ev bir atölye kurs ofisleri yeterlidir.					
DiĞER SOSYAL YARDIM ve HİZMETLER					
1. Huzurevi-yaşlı bakım hizmetleri yeterlidir.					
2. Çocuk bakım ve engelli eğitimi hizmetleri yeterlidir.					
3. Maddi yetersizliklerden dolayı yaşadıkları yere geri dönemeyenlere yapılan yol yardımları yeterlidir.					
4. Giysi Destek Mağazaları yeterlidir.					

20.Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sunmuş olduğu sosyal yardım ve hizmetler ile yoksullukla mücadelede başarılı mıdır? a)Evet b)Hayır(Çünkü,.....)

EK-2**DERİNLEMESİNE MÜLAKAT YÖNTEMİ SORULARI**

1.Yoksula nasıl ulaşıyorsunuz, yoksulluk envanter çalışmanız mevcut mu? Yoksullukla mücadele kapsamında büyükşehir belediyesi olarak maddi yoksulluk yardımı yapılıyor mu ve öncelik verdiğiniz hizmetler nelerdir? Hizmetlerde öncelik verdiğiniz mahalleler var mı? Var ise isimleri nedir?

2.Eskişehir Büyükşehir Belediyesi olarak yoksullukla mücadelede, uygulamalarınız sırasında karşılaştığınız engeller/sorunlar (Bütçe, teknik ve uzman kadro, vb.) nelerdir?

3.Yoksullukla mücadele kapsamında vermiş olduğunuz hizmetlerin, bu hizmetlerden yararlanan kişiler(yoksullar) üzerinde ki etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

4.Yoksullukla mücadele kapsamında devam eden veya planladığınız projeler var mıdır?

5.Eskişehir Büyükşehir Belediyesi olarak yoksullukla mücadelede yürüttüğünüz etkinlikler var mıdır? Var ise bunlardan kısaca bahseder misiniz?

6.Yoksullukla mücadelede sosyal yardım ve hizmetlerin yeterli ve eşit olarak sunulduğuna karşı düşünceleriniz nelerdir?

7.Eskişehir Büyükşehir Belediyesi olarak yoksullukla mücadelede işbirliği içerisinde olduğunuz, başta merkezi yönetim kuruluşları olmak üzere kurum veya kurumlar var mıdır?

8.Belediye bütçenizden yoksullara ayırdığınız bütçe ne kadardır? Bu bütçe ile yaptığınız harcamaların ne kadarını hangi türden yardım oluşturmaktadır?(Gıda Yardımı, Giysi Yardımı vs.).

9.Yoksullukla mücadele kapsamında yürüttüğünüz sosyal yardım ve hizmetlerin ödenekleri için size ayrılan bütçe yeterli midir? Ayrıca yoksullukla mücadelede sizce büyükşehir belediyesi başarılı mıdır? Eğer başarılı değil ise hangi kurumun(SDYV, İl Özel İdare ve Belediye) yoksullukla mücadelede rol oynamasını isterdiniz? Son olarak yoksulluğun çözümüne yönelik genel fikriniz nedir?

EK-3**Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2016-2018 Mali Yılı Performans Programı ve 2015-2018 Faaliyet Raporları****Tablo 1. 2016-2018 Mali Yılı Performans Programında Yer Alan Gıda ve Bebek Maması/Bezi Yardımları(%):**

	2015 Hedeflenen	2015 Gerçekleşen	2016 Hedeflenen	2016 Gerçekleşen	2017 Hedeflenen	2017 Gerçekleşen	2018 Hedeflenen
Gıda Yardımları (%)	100	100	100	100	100	100	100
Bebek Maması/Bezi(%)	-	-	-	-	100	100	100

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2016, 2017, 2018 Mali Yılı Performans Programı ve 2015, 2016, 2017 Faaliyet Raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 2. 2015-2018 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi yardımlarından yararlanan hane/adet/kişi yardımı:

	2015	2016	2017	2018
Gıda Yardımı (Hane/Adet)	3000 hane	4034 hane	3585 adet	5508 adet
Kahvaltı Paketi (Hane/Adet)	-	393 hane	1466 adet	1800 adet
Bebek Maması ve Bezi (Hane/Adet)	16 hane	189 hane	319 adet	440 adet
Özel Durum Gıda Yardımı(Kişi)	100 kişi	153 kişi	235 kişi	314 kişi

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2018 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 3. 2016-2018 Mali Yılı Performans Programında Yer Alan Öğrencilere Eğitim Malzemesi/ Es Çocuk Evi Yardımları(%):

	2015 Hedeflenen	2015 Gerçekleşen	2016 Hedeflenen	2016 Gerçekleşen	2017 Hedeflenen	2017 Gerçekleşen	2018 Hedeflenen
Öğrencilere Eğitim(Kırtasiye ve Okul Forması) Malzemesi Yardımı(Kişi) (%)	1000	1022	1000	1115	1000	1075	1200
Es Çocuk Evi(%)	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2016, 2017, 2018 Mali Yılı Performans Programı ve 2015, 2016, 2017 Faaliyet Raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 4. 2015-2018 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Kırtasiye/ Okul forması/ Eğitici kitap-oyuncak/ Es çocuk evi yardımlarından yararlanan sayısı:

	2015	2016	2017	2018
Kırtasiye	1000	1098	1055	800
Okul Forması	22	17	20	13
Eğitici Kitap/Eğitici Oyuncak	5	40	-	-
Es çocuk evi		42	63	72

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2018 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilerine dayanılarak oluşturulmuştur

Tablo 5. 2016-2018 Mali Yılı Performans Programında Yer Alan Kömür/Odun-Yol/Geçici Barınma- Giyim/Eşya Yardımları(%):

	2015 Hedeflenen	2015 Gerçekleşen	2016 Hedeflenen	2016 Gerçekleşen	2017 Hedeflenen	2017 Gerçekleşen	2018 Hedeflenen
Kömür/Odun Yardımlarının karşılanması(%)	100	100	100	100	100	100	100
Yol/Geçici Barınma (%)	100	100	100	100	100	100	100
Giyim/Ev Eşyası Yardımı(%)	100	99	100	100	100	100	100

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2016, 2017, 2018 Mali Yılı Performans Programı ve 2015, 2016, 2017 Faaliyet Raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 6. 2015-2018 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Kömür/Odun-Sürelili Barınma ve Ev Eşyası yardımlarından yararlanan sayısı:

	2015	2016	2017	2018
Kömür/Odun (Hane)	2449	721	1665	1900
Sürelili Barınma (Kişi)	38	140	297	367
Ev Eşyası Yardımı (Parça Sayısı)	79	-	92	14.266 ⁴⁰

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2018 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilerine dayanılarak oluşturulmuştur

⁴⁰Sadece ev eşyası yardımı değil, parça giyim ve ev eşyası yardımı sayısıdır.

Tablo 7. 2016-2018 Mali Yılı Performans Programında Yer Alan Hasta Bezi/ Evde Kişisel Bakım Hizmetleri Yardımları(%):

	2015 Hedeflenen	2015 Gerçekleşen	2016 Hedeflenen	2016 Gerçekleşen	2017 Hedeflenen	2017 Gerçekleşen	2018 Hedeflenen
Hasta Bezi (%)	-	-	-	-	100	100	100
Evde Kişisel Bakım Hizmetleri(%)	-	-	-	-	100	100	100

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2016, 2017, 2018 Mali Yılı Performans Programı ve 2015, 2016, 2017 Faaliyet Raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 8. 2015-2018 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Hasta bezi ve Evde bakım hizmeti Yardımlarından Yararlanan Sayısı:

	2015	2016	2017	2018
Hasta Bezi (Hane)	15	170	390	118
Evde Kişisel Bakım (Hizmet Sayısı)	-	496	2333	5866

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2018 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 9. 2016-2018 Mali Yılı Performans Programında Yer Alan Engelli Araç Gereç Yardımı(%):

	2015 Hedeflenen	2015 Gerçekleşen	2016 Hedeflenen	2016 Gerçekleşen	2017 Hedeflenen	2017 Gerçekleşen	2018 Hedeflenen
Engelli Araç-Gereç(%)	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2016, 2017, 2018 Mali Yılı Performans Programı ve 2015, 2016, 2017 Faaliyet Raporlarından edinilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 10. 2015-2018 yılları arası Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Engelli araç-gereç Yardımlarından Yararlanan Sayısı:

	2015	2016	2017	2018
Engelli Araç-Gereç Yardımı (Adet)	110	149	209	198

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2018 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 11. 2015-2018 yılı ESMEK yararlananlar sayısı:

	2015	2016	2017	2018
Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezi	3620	5946	3964	6221
Sultandere Eğitim Merkezi	770	1421	-	-
Emek Eğitim Merkezi	1203	2596	2280	2436
Turistik El Sanatları Merkezi	1463	1640	1725	1919
Yunus Emre Eğitim Merkezi	581	562	676	765
Büyükşehir Gençlik Merkezi	-	-	1838	3105
TOPLAM	7637	12165	10.483	14.446

Kaynak: Tablo Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2015-2018 yıllarına ait faaliyet raporlarından edinilen verilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

EK 4

Uşak Üniversitesi Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Tarihi ve Sayısı: 12/01/2019-E.1544

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : 89784354-050.99-
Konu : Karar

Sayın Dr. Zuhal ÖNEZ ÇETİN
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı - Doktor Öğretim Üyesi

İlgi : 27/12/2018 tarihli Etik Kurul görüş talebiniz.

Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 10.01.2019 tarih ve 2019-05 sayılı kararı yazımız ekindedir.
Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ali YILMAZ
Başkan

EK :
2019-05 (1 sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar
ALİ YILMAZ (Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu - Başkan) 12/01/2019 01:07

<p>1 Eylül Kampüsü İzmir Yolu 8.Km 64100/Uşak Tel: (0276)221 21 80 Faks: (0276)221 21 81 E-Posta: hukuk@usak.edu.tr</p>	<p>Ayrıntılı bilgi için irtibat: Merve ÜNAL Dahili: Elektronik ağ:www.hukuk.usak.edu.tr</p>
---	---

Sayfa 1 / 1

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Tarihi ve Sayısı: 12/01/2019-E.1544

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİSOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI: 01

KARAR TARİHİ: 10.01.2019

Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi gereğince, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Ali YILMAZ başkanlığında toplanarak gündem maddesinin görüşülmesine geçilmiştir.

KARAR 2019-05

Yüksek lisans öğrencisi Dilara YEŞİLDAĞ'ın Dr. Öğr. Üyesi Zuhal ÖNEZ ÇETİN danışmanlığında yapmayı planladığı "Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimler: Eskişehir İli Örneği" başlıklı araştırmasının ve bu araştırma kapsamında uygulanacak yöntemlerin etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

No	Üyenin Adı Soyadı	İmza	No	Üyenin Adı Soyadı	İmza
1	Prof. Dr. Ali YILMAZ Başkan	İMZA	4	Prof. Dr. Lütfi ÖZAV Üye	İMZA
2	Prof. Dr. Hüseyin YAŞAR Başkan Yardımcısı	İMZA	5	Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN Üye	İMZA
3	Prof. Dr. Adem SEZER Üye	İMZA	6	Prof. Dr. Sadiye TUTSAK Üye	İMZA
7	Prof. Dr. Bilal SEZER Üye	İMZA		Av. Zakire BAYRAKTAR DÜZGÜN Raportör	İMZA

ASLI GİBİ
AVUKAT
Zakire BAYRAKTAR DÜZGÜN

EK 4'ün devamıdır.